

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Тернопільський національний економічний університет
Навчально-науковий інститут міжнародних економічних відносин
ім. Б.Д. Гаврилишина
Кафедра міжнародного туризму і готельного бізнесу

МИРОНЧУК ВЛАДИСЛАВ ЮРІЙОВИЧ

Управління інвестиційним розвитком підприємства /
Investment Development Management at Enterprise

спеціальність: 073 Менеджмент
магістерська програма – Міжнародний менеджмент

Магістерська робота

Виконав студент групи ММБм-21
Мирончук В.Ю.

Науковий керівник:
канд. економ. наук, доцент
А. М. Тибінь

Магістерську роботу допущено до захисту:

" ____ " _____ 2018 р.

Завідувач кафедри

_____ Ю.П. Гуменюк

ТЕРНОПІЛЬ – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

- 1.1 Сутність та значення інвестицій для підприємства.
- 1.2. Створення та формування інвестиційної політики підприємства.
- 1.3 Вплив інвестиційної політики держави на розвиток підприємства

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА ОСНОВНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ НАПРЯМКІВ ПІДПРИЄМСТВ

- 2.1 Загальна характеристика діяльності підприємства ТОВ “СЕ Борднетце-Україна”
- 2.2. Аналіз показників ефективності інвестицій та оцінка інвестиційної привабливості підприємства
- 2.3 Оцінка ризиків при інвестуванні

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

- 3.1 Інвестиційна діяльність в Україні: недоліки та перспективи.
- 3.2 Шляхи покращення інвестиційного клімату в Україні.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах глобалізації світової економіки особливу увагу приділяють інвестиціям, особливо враховуючи жорстку конкурентну боротьбу в цій сфері. Ця проблема є надзвичайно актуальною в Україні через відсутність стабільної економічної ситуації. В теперішній час інвестиції виступають одним з найважливіших засобів для стабілізації економіки та виходу з хронічної кризи. Також інвестування є шляхом до впровадження технологічних новинок, підвищення якісних показників в сільському господарстві.

Формування напрямків інвестиційної діяльності з урахуванням перспективи являє собою процес розробки інвестиційної стратегії.

Окремі аспекти процесу формування інвестиційного портфеля досліджено в роботах як вітчизняних, так і зарубіжних авторів.

В Україні останні п'ять років (раніш інвестиційний менеджмент і портфельний менеджмент не мали практики через відсутність фондового ринку) питаннями інвестиційного і портфельного менеджменту займаються І.Т. Бланк, А.А. Пересада, Л.І. Нейкова, Д.М. Черваньов, А.Ф. Гойко, Г.М. Поддєрьогін, А.Г. Ахламов, А.В. Козаченко та ін.

Вже на початку 90-х рр. багато видатних економістів, у тому числі і Нобелівські лауреати В. Леонт'єв, К. Єрроу, Л. Клейн та ін., попереджали про необхідність врахування такої специфіки постсоціалістичних країн, у тому числі України, як гіпертрофована структура монополізованого виробництва, менталітет населення, три покоління якого прожили без приватної власності і т.п.

На даному етапі українська економіка знаходиться в скрутному становищі, що в свою чергу вимагає великих інвестицій для досягнення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на міжнародному ринку. Але потенційні інвестори не мають впевненості для направлення інвестиційних

ресурсів. Особливою актуальністю вирізняється питання планування інвестиційних проектів.

В Україні, нажаль, дотепер не створено обґрунтованої системи державної підтримки інвестиційної діяльності підприємств. Як наслідок цього, в інвестиційній діяльності країни утворилося замкнуте коло, коли недоінвестування народного господарства посилює спад виробництва, що, в свою чергу, спричиняє зниження інвестиційних можливостей суб'єктів господарювання та держави. Вивести Україну з цієї ситуації може лише науково обґрунтована інвестиційна політика держави.

Важливість зазначених проблем і їх практична значимість зумовили вибір теми та постановки основних завдань.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідження сутності інвестицій, обґрунтування теоретичних засад та управління інвестиційною діяльністю підприємства.

В дослідження були поставлені такі завдання:

- дослідити сутність та значення інвестицій
- визначити основні напрямки інвестування
- провести аналіз ризиків, пов'язаних з інвестиціями та визначити методи їх усунення та мінімалізації
- проаналізувати основні фактори інвестиційної привабливості підприємства
- обґрунтувати методи управління інвестиційною діяльністю

Предметом дослідження є сукупність економічних відносин, що виникають в процесі управління інвестиційним розвитком підприємства.

Об'єктом дослідження є діяльність підприємства ТОВ "СЕ Борднетце-Україна"

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети роботи використано низку загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, взаємопов'язаних та послідовно застосованих у загальній логіці аналізу: діалектичний метод пізнання, наукової абстракції, індукції та дедукції, системний, метод порівняння і синтезу, статистичні методи аналізу, графічний, прогнозування, детермінований аналіз.

Інформаційною базою дослідження стала наукова монографічна література, статті зарубіжних та вітчизняних вчених у періодичних виданнях, законодавчі та нормативні акти України, результати наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних наукових центрів, матеріали світових провідних інформаційних агенцій, Internet, статистичні матеріали за даною проблематикою.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення отриманих результатів полягає у вироблені методичного підходу до управління інвестиційною діяльністю підприємства з урахуванням усіх чинників впливу, розробці рекомендацій щодо активізації інвестиційної діяльності вітчизняними підприємствами.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність та значення інвестицій для підприємства.

Як економічна категорія інвестиції виконують найважливіші функції, без яких неможливе нормальне, економічно ефективний розвиток країни. Саме інвестиції в значній мірі формують майбутнє країни в цілому, окремих її регіонів, кожного господарюючого суб'єкта - інвестиції, зроблені сьогодні, є основою завтрашнього добробуту. В загальноекономічному розумінні інвестиції пов'язують з балансом підприємства. В такому розумінні інвестиції – це стан активів підприємства і уречевлення капіталу в активах. Визначення інвестицій у фінансах пов'язують з використанням капіталу або довгостроковими капітальними вкладеннями з метою одержання прибутку. Отже, інвестиції мають фінансовий і виробничий аспекти.

Закордонні вчені вважають інвестиції вирішальним базисом майбутньої доходності підприємства. Втілення інвестиційних проектів потребує відмови від грошових коштів сьогодні на користь отримання прибутку в майбутньому. Як правило, на отримання прибутку слід розраховувати не раніше, ніж через рік після початкових витрат (інвестицій). В цей період вони є основною причиною виникнення фінансових проблем (наприклад, з ліквідністю), які підприємство намагається вирішити через додаткове фінансування.

Згідно зі статтею¹ Закону України “Про інвестиційну діяльність” під інвестиціями розуміють “всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті чого створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект. Такими цінностями можуть бути:

- кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери;

- рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності);
- майнові права, що випливають з авторського права, досвід та інші інтелектуальні цінності;
- сукупність технічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навичок та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але незапатентованих (“ноу-хау”);
- права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права;
- інші цінності.

Інвестиції представляють собою цілеспрямоване використання капіталу, класифікація якого наведена на рис. 1.1.

Рис.1.1. Класифікація інвестицій

У найбільш загальному розумінні економічну сутність інвестицій можна трактувати як вкладення капіталу (в будь-яких його формах) з метою одержання певних вигід (прибутку, доходу, соціального чи екологічного ефекту).[1, с. 342]

Відносини, що виникають при здійсненні інвестиційної діяльності на Україні, регулюються Законом України "Про інвестиційну діяльність" та іншими законодавчими актами України.

Загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України визначає Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 року. Він спрямований на забезпечення рівного захисту прав, інтересів і майна суб'єктів інвестиційної діяльності незалежно від форм власності, а також на ефективне інвестування народного господарства України, розвитку міжнародного економічного співробітництва та інтеграції.

Відносини, пов'язані з іноземними інвестиціями в Україні, регулюються Законом України "Про режим іноземного інвестування" від 19 березня 1996 року, іншими законодавчими актами та міжнародними договорами України. Якщо міжнародним договором України встановлені інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України про інвестиційну діяльність та іноземні інвестиції, то застосовуються правила міжнародного договору.

Інвестиційна діяльність суб'єктів України за її межами регулюється законодавством іноземної держави, на території якої ця діяльність здійснюється, відповідними договорами України, а також спеціальним законодавством України.[2]

Інвестиції підприємства - це вкладення капіталу в усіх його формах в різноманітні об'єкти (інструменти) його господарської діяльності з метою отримання прибутку, а також досягнення іншого економічного або позаекономічного ефекту, здійснення якого базується на ринкових принципах і пов'язане з факторами часу, ризику та ліквідності.

На обсяг інвестицій та попит на них впливає багато факторів. Основні з них:

- питома вага заощаджень в доходах інвесторів Зі збільшенням доходів збільшується їх частина, спрямована на заощадження. Вона і є джерелом внутрішніх інвестиційних ресурсів;

- норма чистого прибутку Зі збільшенням очікуваної норми чистого прибутку обсяг інвестицій збільшується;

- ставка банківського процента збільшенням ставки позичкового процента зменшується обсяг інвестицій, і навпаки.

- очікуваний темп інфляції також істотно впливає на обсяг інвестицій. Що вищий очікуваний темп інфляції, то швидше знецінюється очікуваний прибуток після процесу інвестування Цей фактор має вирішальне значення в разі довгострокового інвестування.

Інвестиційна діяльність підприємства є одним із самостійних видів його господарської діяльності і найважливішою формою реалізації його економічних інтересів.

Інвестиційна діяльність підприємства це цілеспрямований процес формування необхідних інвестиційних ресурсів, збалансований відповідно до обраних параметрів інвестиційної програми (інвестиційного портфеля) на основі вибору ефективних об'єктів (інструментів) інвестування та забезпечення їх реалізації.

Інвестиційна діяльність - це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Інвестиційна діяльність можуть здійснювати:

- фізичними та юридичними особами резидентами;
- державою;
- іноземними інвесторами;
- спільно резидентами і нерезидентами.

Інвестиційна діяльність підприємства характеризується такими **основними особливостями**:

1. **Забезпечує зростання операційної діяльності підприємства і підпорядкована щодо неї.**

2. **Менше залежить від галузевих особливостей підприємства ніж його операційна діяльність.**

3. **Нерівномірна** за обсягами в окремих періодах.

4. Інвестиційний прибуток (інший ефект від інвестицій) формується зі значним **«лагом»**.

5. Формує особливий **самостійний вид грошових потоків** підприємства.

6. Формує специфічні види ризиків - **"інвестиційні ризики"**.

7. Показник **чистих інвестицій** характеризує темпи економічного розвитку підприємства.

Інвестиціями є всі види майнових й інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької й інших видів діяльності, в результаті якої утворюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект (Закон України «Про інвестиційну діяльність»).

Це визначення в основному відповідає міжнародним підходам: враховує динамізм інвестицій (розкриває процес перетворення інвестиційних ресурсів у вкладення, витрати і, по-друге, дає гранично широку класифікацію інвестицій та об'єктів інвестиційної діяльності).

В залежності від інтересів суб'єктів, їхніх мотивів та стимулів в інвестиційній діяльності виділяють **три основні форми інвестицій**, а саме:

1. Меркантильні (власні кошти інвестора, пріоритетна мета отримання прибутку);

2. Некомерційні (мета - отримання соціального ефекту);

3. Асоційовані (спрямовуються на досягнення стратегічних пріоритетів).

Виходячи з цього: **“Інвестиції** як економічна категорія відображають відносини, пов'язані з довгостроковим авансуванням грошових, майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності, в їхні основні та оборотні фонди, а також у науково-технічний розвиток, якісне вдосконалення виробничої бази та освоєння випуску нових видів продукції від моменту авансування до реального відшкодування й одержання прибутку або соціального ефекту”

Інвестиції згідно з українським законодавством можуть існувати в **грошовій** (грошові засоби, цільові банківські вклади, паї та цінні папери), **матеріальній** (рухоме й нерухоме майно) формах, у формі **майнових прав та інших цінностей**. Останні групуються за напрямками: у формі інтелектуальних

прав (авторське право, “ноу-хау”, інші), у формі прав користування природними ресурсами (землею, іншими ресурсами). Виділяється також група інших цінностей.

Має місце твердження про існування ще однієї форми інвестицій (практично не розглядалася в економічній літературі) - “**фінансові права**” (держава надає юридичним і фізичним особам податкові пільги і тим самим інвестує кошти в розвиток даного підприємства. Така ж ситуація, виникає і в процесі проведення амортизаційної політики, встановленні пільгових норм амортизаційних відрахувань (прискорена амортизація).

Класифікація інвестицій:

Інвестиції в об'єкти підприємницької діяльності класифікуються за певними ознаками.

1. За об'єктами вкладання коштів (майна):

- **реальні** - вкладання коштів (майна) у реальні активи – матеріальні та нематеріальні (іноді інвестиції в нематеріальні активи, що пов'язані з НТП, характеризують як інноваційні.

- **фінансові** - вкладання коштів у фінансові інструменти (активи), серед яких превалюють цінні папери.

2. За характером участі в інвестуванні:

- **прямі** - господарські операції, які передбачають внесення коштів або майна в статутний капітал (фонд) юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані такою юридичною особою. До прямих відносять такі інвестиції, що формують більше 10-25% капіталу фірми та дають право на участь в управлінні підприємством.

- **непрямі (портфельні)** - придбання цінних паперів (ЦП) інвестиційних та фінансових посередників. Отримані кошти посередники вкладають у об'єкти інвестування, керують ними, а потім розподіляють одержаний прибуток між своїми клієнтами - інвесторами. Інвестор не бере участі в управлінні підприємством, а лише отримує дохід на ЦП.

3. За періодом інвестування:

- **короткострокові** (здійснюють на період до одного року: короткострокові депозитні вклади, короткострокові ощадні сертифікати;

- **довгострокові** (здійснюють на період понад рік. Великі інвестиційні компанії розподіляють їх на чотири види: до двох років; від двох до трьох років; від трьох до п'яти років; понад п'ять років).

4. За формами власності інвесторів:

- **приватні** - здійснюють фізичні особи, а також юридичні особи з приватним капіталом;

- **державні** – здійснюють державні та місцеві органи влади, державні (казенні) підприємства з бюджетних і позабюджетних фондів, власних і позичкових коштів;

- **іноземні** - здійснюють фізичні та юридичні особи іноземних держав;

- **спільні** - здійснюють суб'єкти певної держави та іноземних держав.

5. За регіональною ознакою:

- **внутрішні** - здійснюють в об'єкти інвестування в межах держави;

- **іноземні** - здійснюють в об'єкти інвестування поза межами країни, у т.ч. придбання іноземних фінансових інструментів – акцій іноземних компаній, облігацій інших держав тощо.

6. За сумісництвом вибору:

- **альтернативні** (є два й більше інвестпроекти з однаковими умовами вкладання інвестицій);

- **взаємозалежні** (відрізняються умовами інвестування й напрямками вкладання інвестицій).

7. За рівнем ризику:

- **без ризикові** ;

- **низько ризикові**;

- **середньо ризикові**;

- **високо ризикові (спекулятивні)**.

Суб'єктами інвестиційної діяльності можуть бути виробничо-господарські утворення, держава через свої інституції, фінансові установи, а також інші функціональні учасники.

До **виробничо-господарських утворень** відносять:

1. **Акціонерні товариства(АТ)** – статутний фонд формується шляхом випуску і розміщення акцій. АТ несе відповідальність за своїми зобов'язаннями

тільки майном товариства, а акціонери несуть відповідальність пропорційно до кількості акцій, що їм належать.

2. **Товариства з обмеженою відповідальністю (ТзОВ)** – статутний фонд яких формується окремими засновниками і повинен становити не менше 625 мінімальних заробітних плат. Статутний фонд поділяється на частки, розмір яких визначено установчими документами.

3. **Товариства з додатковою відповідальністю** – статутний фонд яких поділяється на частки, що належать учасникам. Учасники відповідають за боргами товариства пропорційно до своїх внесків, а в разі нестачі коштів – додатковим майном, що належить всім учасникам товариства.

4. **Повне товариство** – учасники займаються спільною підприємницькою діяльністю і несуть колективну відповідальність за зобов'язаннями товариства всім своїм майном, причому відповідальність учасники несуть незалежно від часу виникнення боргів;

5. **Командитне товариство** – включають поряд з одним або кількома членами, що несуть повну відповідальність, також одного або декількох учасників, відповідальність яких обмежується сумою внесків у майні товариства. [3, с. 23]

Активним учасником ІД є **держава**, яка здійснює інвестування тих галузей і виробництв, продукція яких має загальнонаціональний характер, забезпечує розвиток виробництв, доцільність яких обґрунтовується необхідністю прискореного розвитку економіки.

До форм впливу держави на ІД можна віднести: державне кредитування, державні позики, роздержавлення та приватизацію, податкове регулювання, амортизаційну політику, ліцензування й квотування, антимонопольні заходи, стандартизацію та інше. Держава здійснює захист національного ринку шляхом митної та податкової політики, тим самим заохочує розвиток національного виробництва, експорт товарів, прагне залучити іноземні інвестиції.

Дійовими суб'єктами інвестиційного процесу є **фінансові установи**, до яких відповідно до Закону України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" відносяться банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи

накопичувального пенсійного забезпечення, інститути спільного інвестування та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг.

Всі суб'єкти інвестиційної діяльності незалежно від форми власності та господарювання мають рівні права щодо здійснення інвестиційної діяльності, якщо це передбачено законодавчими актами України.

Розширення інвестицій у будь-яких напрямках, крім тих, інвестування в які заборонено або обмежено Законом, іншими активами законодавства України, визначається невід'ємним правом інвестора і охороняється законом.

Інвестор самостійно визначає цілі, напрями, види й обсяги інвестицій, залучає для їх реалізацій на договірній основі будь-яких учасників інвестиційної діяльності, у тому числі шляхом організації конкурсів і торгів.

За рішенням інвестора права володіння, користування і розпорядження інвестиціями, а також результати їх здійснення можуть бути передані іншими громадянами та юридичними особами у порядку, встановленому законодавством. Взаємовідносини при такій передачі прав регулюються ними самостійно на основі договорів.

Для інвестування можуть бути залучені фінансові кошти у вигляді кредитів, випуску в установленому законодавством порядку цінних паперів і позик.

Майно інвестора може бути використано ним для забезпечення його зобов'язань. У заставу приймається тільки таке майно, яке перебуває у власності позичальника або належить йому на праві повного господарського володіння, якщо інше не передбачене законодавчими актами України.

Заставлене майно при порушенні заставних зобов'язань може бути реалізоване відповідно до чинного законодавства.

Інвестор має право володіти, користуватися і розпоряджатися об'єктами та результатами інвестицій, включаючи реінвестиції та торговельні операції на території України, відповідно до законодавчих актів України.

Для державних підприємств що виступають інвесторами за межами України та якими відкрито іпотечний, кредит, встановлюється гарантія по цих інвестиціях з боку держави.

Інвестор має право на придбання необхідного йому майна у громадян і юридичних осіб безпосередньо або через посередників за цінами і на умовах, що визначаються за домовленістю сторін, якщо це не суперечить законодавству України без обмеження за обсягом і номенклатурою.

Інвестор у випадках і порядку, встановлених законодавством України, зобов'язаний:

- подати фінансовим органам декларацію про обсяги і джерела здійснених ним інвестицій;
- одержати необхідний дозвіл або узгодження відповідних державних органів та спеціальних служб на капітальне будівництво;
- одержати позитивний комплексний висновок державної експертизи щодо додержання в інвестиційних програмах та планах будівництва діючих нормативів з питань санітарного й епідеміологічного благополуччя населення, екології, охорони праці, енергозбереження, пожежної безпеки, міцності, надійності та необхідності довговічності будинків і споруд, а також архітектурних вимог. Суб'єкти інвестиційної діяльності зобов'язані:
  - додержуватися державних норм і стандартів, порядок встановлення яких визначається законодавством України;
  - виконувати вимоги державних органів і посадових осіб, що пред'являються в межах їх компетенції;
  - подавати в установленому порядку бухгалтерську і статистичну звітність;
  - не припускати недобросовісної конкуренції і виконувати вимоги антимонопольного комітету.

За недодержання договірних зобов'язань суб'єкти інвестиційної діяльності несуть майнову та іншу відповідальність, передбачену законодавством України і укладеними договорами.

Сплата штрафів і неустойок за порушення умов договорів, а також відшкодування завданих збитків не звільняють винну сторону від виконання зобов'язань, якщо інше не передбачено законом або договором.

Зупинення або припинення інвестиційної діяльності проводиться за рішенням:

- інвесторів, при цьому інвестори відшкодовують збитки учасникам інвестиційної діяльності;

- державного органу, що має на це право.

Рішення державного органу про зупинення або припинення інвестиційної діяльності може бути прийняте з таких причин:

- якщо її продовження може призвести до порушення встановлених законодавством санітарно-гігієнічних, архітектурних, екологічних та інших норм, права і інтересів громадян, юридичних осіб і держави, що охороняються законом;

- оголошення в установленому порядку інвестора банкрутом в наслідок неплатоспроможності;

- стихійного лиха;

- запровадження надзвичайного стану.[4, с. 55]

1.2. Створення та формування інвестиційної політики підприємства

Інвестиційна політика підприємства або організації – це вибір шляху власного розвитку: екстенсивного або інтенсивного. По суті, це вибір стратегії розвитку фірми. При екстенсивному шляху інвестиції спрямовуються на збільшення масштабів виробництва на існуючій технологічній базі виробництва. Це притаманне організаціям і підприємствам, що мають високий рівень технічного і технологічного оснащення, випереджаючи у своїй області інших учасників ринку. Розширення виробництва збільшує масу прибутку.

Інвестиційну політику підприємства класифікують залежно від її спрямованості. З цієї точки зору виділяють інвестиційну політику, спрямовану на:

- підвищення ефективності виробництва;
- модернізацію технологічного устаткування і технологічних процесів;
- створення нових підприємств (виробництв);

- впровадження принципово нового устаткування і вхід на нові ринки збуту.

У теорії фінансового менеджменту, за критерієм ризикових переваг інвестора, виділяють три основні типи інвестиційної політики підприємства: консервативна, помірна і агресивна інвестиційна політика. Консервативна інвестиційна політика — варіант політики інвестиційної діяльності підприємства, пріоритетною метою якої є мінімізація рівня інвестиційного ризику. При здійсненні такої політики інвестор не прагне ні до максимізації рівня поточної прибутковості інвестицій, ні до максимізації темпів росту капіталу (і відповідно, максимізації темпів росту ринкової вартості капіталу), а піклується лише про безпеку своїх вкладень капіталу.

Формою реалізації такої політики є формування консервативної інвестиційної програми. Помірна (компромісна) інвестиційна політика — варіант політики здійснення інвестиційної діяльності підприємства, спрямованої на вибір таких об'єктів інвестування, за якими рівні прибутковості і ризику найбільшою мірою наближені до середньоринкової. При реалізації цієї політики організація не прагне до максимізації свого інвестиційного доходу і уникає вкладень капіталу у високоризикові об'єкти інвестування, одночасно відкидаючи низькодохідні інвестиційні проекти і фінансові інструменти інвестування. Формою реалізації такої політики є створення помірної інвестиційної програми.

Агресивна інвестиційна політика — варіант політики інвестування здійснюваною організацією, який спрямований на максимізацію поточного доходу від вкладень капіталу в найближчому періоді, по яких рівні прибутковості і ризику значно вище середньоринкових. При здійсненні цієї політики оцінці і обліку рівня інвестиційного ризику і можливостям росту ринкової вартості організації в перспективі відводиться допоміжна роль. Відповідно, при такій інвестиційній політиці підприємство уникає вкладень капіталу в реальні проекти з великим інвестиційним циклом, в акції з низьким рівнем дивідендів, в облігації з віддаленим періодом погашення і тому подібне.

Така політика реалізується шляхом формування агресивної інвестиційної програми. Чинники, що враховуються при розробці інвестиційної політики підприємства:

- фінансово-економічне положення підприємства;
- стан ринку продукції, що випускається підприємством, обсяг, якість і ціна продукції;
- технічний рівень виробництва, наявність незавершеного будівництва і не встановленого устаткування;
- лізингові умови (можливість отримання устаткування по лізингу);
- наявність у підприємства як власних, так і можливості залучення позикових коштів у формі кредитів і позик, співвідношення власних і позикових засобів;
- умови фінансування інвестицій на ринку капіталу;
- пільги, що отримуються інвесторами від держави;
- комерційна і бюджетна ефективність намічених до реалізації проектів;
- умови страхування і отримання відповідних гарантій інвестицій від некомерційних ризиків.

Розробка інвестиційної політики підприємства відбувається в кілька етапів.

На першому етапі визначається необхідність розвитку підприємства і економічно вигідні напрями цього розвитку. Для цього вимагається:

- 1) оцінити споживчий попит на продукцію, що випускається;
- 2) виявити очікуваний попит на період реалізації наміченої інвестиційної політики підприємства;
- 3) порівняти витрати на випуск продукції з діючими ринковими цінами;
- 4) виявити виробничі можливості підприємства на перспективу;
- 5) проаналізувати діяльність підприємства за попередній період і виявити невикористані резерви.

На другому етапі здійснюється розробка інвестиційних проектів для реалізації вибраних напрямів розвитку підприємства.

На третьому етапі відбувається остаточний вибір економічно вигідного інвестиційного проекту, що планується до реалізації. Тут вимагається визначити:

- 1) вартість устаткування, будівельних матеріалів, оренди виробничої площі, доставки готової продукції на ринок збуту;
- 2) собівартість заданого обсягу виробництва і одиниці продукції, що випускається на новому устаткуванні;
- 3) постійні і змінні витрати;
- 4) обсяги інвестиційних ресурсів, що вимагаються;
- 5) розмір власних і притягнених засобів, необхідних для реалізації проекту;
- 6) показники ефективності проекту;
- 7) ризики, генеровані проектом.
- 8)

Принципи інвестиційної політики підприємства:

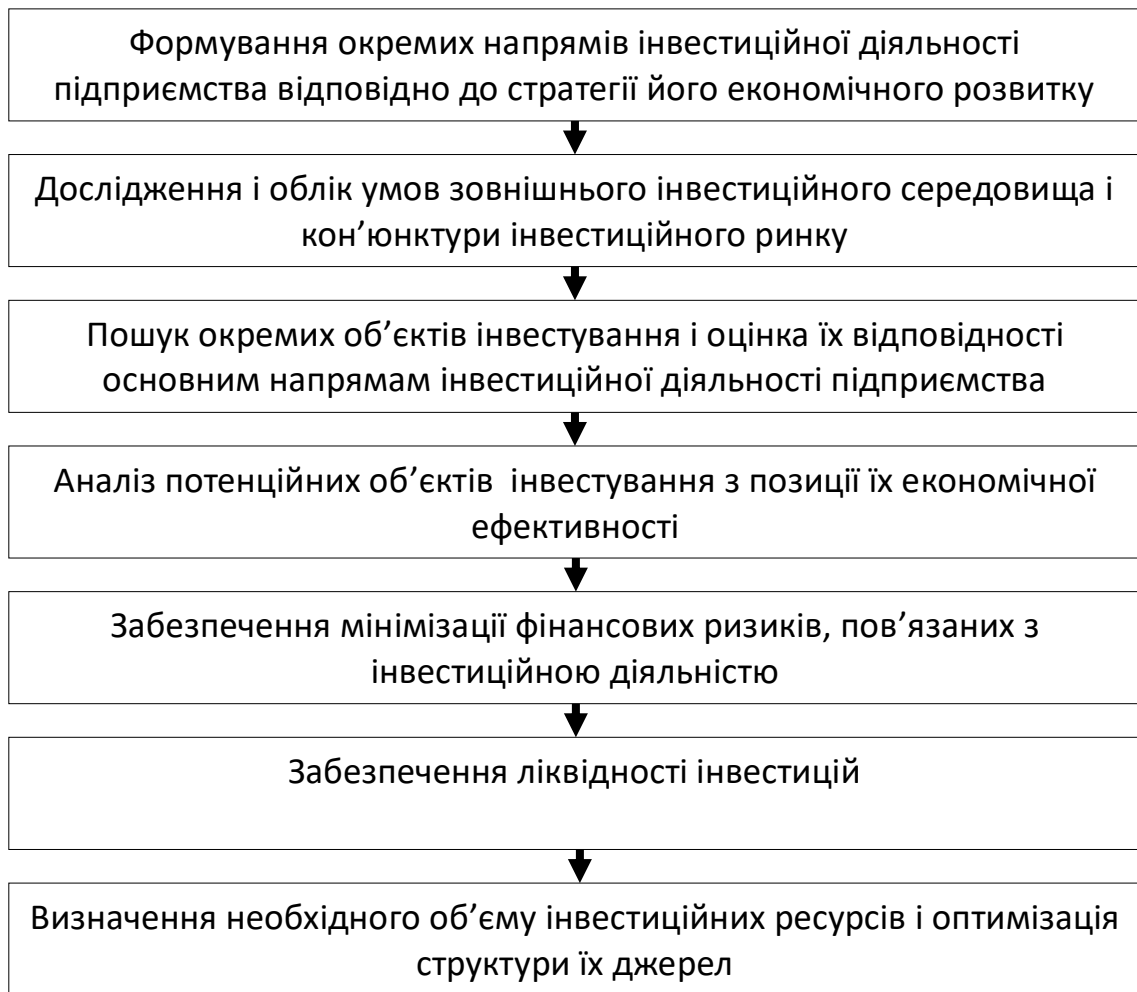
- 1) правовий принцип (правовий захист інвестицій);
- 2) принцип незалежності і самостійності (свобода вибору інвестиційного проекту, його розробки і здійснення);
- 3) принцип системного підходу;
- 4) принцип ефективності (вибір такого інвестиційного проекту, який забезпечить найбільшу результативність).

У основі розробки інвестиційної політики підприємства лежать принципи системи стратегічного управління. До числа основних з цих принципів, що забезпечують підготовку і ухвалення стратегічних інвестиційних рішень у процесі розробки інвестиційної політики підприємства, відносяться:

- розгляду підприємства як відкритої соціально-економічної системи, здатної до самоорганізації стратегічного управління; обліку базових стратегій операційної діяльності підприємства;
- природний стиль стратегічного управління інвестиційною діяльністю; забезпечення поєднання перспективного, поточного і оперативного управління інвестиційною діяльністю;

- забезпечення альтернативності стратегічного інвестиційного вибору; забезпечення адаптивності інвестиційної стратегії до змін чинників зовнішнього інвестиційного середовища;
- забезпечення постійного використання результатів технологічного прогресу в інвестиційній діяльності.

Етапи формування інвестиційної політики підприємства наведені на рисунку 1.2

Рис 1.2 Етапи формування інвестиційної політики підприємства

Принцип розгляду підприємства як відкритої соціально-економічної системи, здатної до самоорганізації стратегічного управління полягає в тому, що при розробці інвестиційної стратегії підприємство розглядається як певна система, повністю відкрита для активної взаємодії з чинниками зовнішнього інвестиційного середовища (що дозволяє забезпечувати якісно інший рівень формування інвестиційної стратегії).

Принцип обліку базових стратегій операційної діяльності підприємства є частиною загальної стратегії економічного розвитку підприємства, що забезпечує в першу чергу розвиток його операційної діяльності. Інвестиційна стратегія носить по відношенню до неї підпорядкований характер і тому має бути погоджена із стратегічними цілями і напрямками діяльності підприємства в цілому. В той же час, інвестиційна стратегія сама робить істотний вплив на формування стратегічного розвитку операційної діяльності підприємства.

Це пов'язано з тим, що основні цілі операційної стратегії пов'язані з тенденціями розвитку відповідного товарного ринку, і у разі неспівпадіння тенденцій розвитку товарного і інвестиційного ринків може виникнути ситуація, коли стратегічні цілі розвитку операційної діяльності підприємства не можуть бути реалізовані у зв'язку з інвестиційними обмеженнями, що викликає необхідність відповідного коригування операційної стратегії підприємства.

Переважна орієнтація на підприємницький стиль стратегічного управління інвестиційною діяльністю. Інвестиційна поведінка підприємства в стратегічній перспективі може характеризуватися приросним або підприємницьким стилем. Основу приросного стилю інвестиційної поведінки складає постановка стратегічних цілей від досягнутого рівня інвестиційної діяльності з мінімізацією альтернативності стратегічних інвестиційних рішень, що приймаються. В цьому випадку кардинальні зміни напрямів і форм інвестиційної діяльності здійснюються лише як відгук на зміни в операційній стратегії підприємства.

Такий стиль інвестиційної поведінки характерний зазвичай для підприємств, що досягли стадії зрілості свого життєвого циклу. Основу підприємницького стилю інвестиційної поведінки складає активний пошук ефективних інвестиційних рішень за усіма напрямками і формами інвестиційної діяльності, а також на різних стадіях інвестиційного процесу. Цей стиль інвестиційної поведінки пов'язаний з постійною трансформацією напрямів, форм і методів здійснення інвестиційної діяльності на усьому шляху до досягнення поставлених стратегічних цілей з урахуванням чинників зовнішнього інвестиційного середовища, що змінюються. Приросний стиль інвестиційної поведінки підприємства в стратегічній перспективі прийнято

розглядати як консервативний, тоді як підприємницький стиль сприймається як агресивний, тобто орієнтований на прискорений ріст. При цьому вважається, що підприємницький стиль інвестиційної поведінки найбільшою мірою кореспондує із стратегічним управлінням.

Концепція стратегічного управління передбачає, що розроблена інвестиційна стратегія підприємства отримує свою подальшу конкретизацію в процесі поточного управління інвестиційною діяльністю шляхом формування інвестиційної програми (інвестиційного портфеля) підприємства. На відміну від інвестиційної стратегії формування інвестиційної програми є середньостроковим управлінським процесом, здійснюваним у рамках стратегічних рішень і поточних інвестиційних можливостей підприємства. У свою чергу, процес поточного управління інвестиційною діяльністю отримує найбільш детальне завершення в оперативному управлінні реалізацією реальних інвестиційних проектів і реструктуризацією портфеля фінансових інструментів інвестування.

Таким чином, розробка інвестиційної стратегії є тільки першим етапом процесу стратегічного управління інвестиційною діяльністю підприємства. Забезпечення адаптивності інвестиційної стратегії до змін чинників зовнішнього інвестиційного середовища є основною метою ефективної інвестиційної політики підприємства. Ця адаптивність реалізується в системі загального ситуаційного підходу до майбутньої діяльності підприємства, визначуваного парадигмою стратегічного управління.

Суть цього засадничого підходу полягає в тому, що усі майбутні стратегічні зміни в інвестиційній діяльності підприємства — її напрямках, формах, методах планування і контролю, організаційній структурі управління і інвестиційній культурі і тому подібне є прогнозованими або оперативними його реакцією на відповідні зміни різних чинників зовнішнього інвестиційного середовища. Так, якщо прогнозовані параметри зовнішнього інвестиційного середовища є відносно стабільними, підприємство має можливість більшою мірою деталізувати свою інвестиційну стратегію, централізувати систему стратегічного планування і контролю, сформувавши жорсткішу стратегічну організаційну структуру управління інвестиційною діяльністю. І навпаки, якщо

прогнозоване зовнішнє інвестиційне середовище характеризується нестабільністю основних параметрів, а її зміни створюють певні загрози або відкривають нові інвестиційні можливості, інвестиційна стратегія підприємства повинна носити загальніший і гнучкіший характер, забезпечуватися більше децентралізованими структурами управління, що дозволяють оперативно і адекватно реагувати на зміни інвестиційного клімату, що відбуваються, кон'юнктуру інвестиційного ринку і тому подібне. В процесі забезпечення адаптивності інвестиційної стратегії до параметрів зовнішнього інвестиційного середовища, що міняються, маневр в перерозподілі інвестиційних ресурсів грає набагато більшу роль у здійсненні ефективної інвестиційної діяльності, чим чітке виконання окремих стратегічних напрямів і форм.

Інвестиційна діяльність збільшує основні фонди й виробничі потужності з урахуванням найновіших досягнень у галузі техніки й технології або підтримує її у працездатному стані. Багатогранні аспекти такої діяльності опрацьовуються за допомогою безперервного інвестиційного планування, яке охоплює різні проміжки часу. Стратегічні й тактичні цілі підприємства взаємопов'язуються завдяки гармонійному розподілу функцій і завдань на стадії довгострокового прогнозу, розрахованого на 10 — 15 років, середньострокового плану, що складається на 3 - 8 років, і короткострокових планів, які розроблюються на один - три роки з глибоким конкретним опрацюванням усіх аспектів виробничої та інвестиційної діяльності. Динамізм і мінливість економічних ситуацій, що характерні для вільного підприємництва, підтримують рівновагу ринку в цілому, але вони ж зумовлюють періодичне коригування інвестиційних планів. Процес цей природний; він відбиває суть нових функцій вищого керівництва — правління підприємством замість вирішення оперативних контрольних-розподільних питань.

Вихідними компонентами інвестиційного планування є пошук і формування варіантів капіталовкладень, визначення відносних і абсолютних розмірів їх прибутковості, встановлення можливостей фінансування за рахунок різних джерел, оцінювання надійності реалізації та можливості успіху того чи іншого варіанта інвестування. Для вирішення таких складних і нехарактерних для управлінського персоналу проблем доцільно залучати науково-

консультаційні фірми або тимчасово наймати групи вчених спеціалістів у даній галузі наукових і практичних знань. Правильність прийнятих науково-технічних рішень, пов'язаних з практичними можливостями, буде виявлятися під час тривалого періоду благо приємного впливу інвестицій на виробництво та збут продукції, збільшення прибутку підприємства.

Основною метою підприємства в умовах ринкової економіки, як це випливає зі світового досвіду, є прибутковість. Наступна мета - збільшити обсяги виробництва й реалізації, створити й підтримувати добру репутацію підприємства у споживачів, високу продуктивність праці, поліпшити якість та споживчі властивості вироблюваної продукції, створити нові сучасні зразки виробів, досягти високих кількісно-кваліфікаційних показників, високого професійного рівня виробничого персоналу, домогтися його сумлінного ставлення до роботи, а також високої суспільної репутації. Деякі з цих показників важко піддаються кількісній оцінці, проте істотно впливають на розробку інвестиційної політики підприємства і дають змогу на будь-якому проміжку часу приймати правильні й обґрунтовані рішення щодо капіталовкладень.

1.3 Вплив інвестиційної політики держави на розвиток підприємства

Ситуація економічного розвитку, яка склалась зараз в Україні, є досить складною. Серед сукупності причин, що сприяли економічній кризі та утримують перехід України на траєкторію економічного зростання є низька інвестиційна активність. Інвестиції торкаються найглибших основ господарської діяльності, визначають процес економічного зростання в цілому. У сучасних умовах вони виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, структурних зрушень у народному господарстві, зростання технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- і макрорівнях. [11, с. 65-74.].

Державне регулювання економіки України неможливе без активізації інноваційних та інвестиційних процесів. Здатність суб'єктів господарювання та державних органів влади визначати напрямки інноваційного розвитку і залучати необхідні для такого розвитку інвестиції є визначальною складовою успіху суб'єкта господарювання та території, на якій він розташований. Однією з головних умов переходу економіки України до фази прискореного розвитку на інноваційній основі є своєчасна структурна перебудова, що вимагає насичення економіки інвестиціями. Це потребує активного регулювання економічних пропорцій шляхом здійснення цілеспрямованої інвестиційної політики, сутність якої полягає в розробці стратегії, тактики і механізмів реалізації інвестиційної діяльності, яка б забезпечувала суспільно-природний ефективний розвиток та базувалася на загальній концепції забезпечення відтворювальних процесів [10, 480 с.].

Інноваційна спроможність регіонів країни на сьогодні відіграє домінуючу роль у визначенні здатності національної економіки розвиватися на власній основі в майбутньому. Тому держава має сприяти формуванню цілісного інноваційно-інвестиційного комплексу, організаційних моделей управління та мережі взаємозв'язків між сферою чистої науки, інвесторами, реальним виробництвом та споживачем. Основним стратегічним завданням України є реалізація політики економічного зростання, де максимальна увага законодавчої та виконавчої влади, органів місцевого самоврядування має 2 приділятися утвердженню найбільш сприятливого інноваційно-інвестиційного середовища [12, с. 44-47.].

Інвестиційну політику в нашій державі необхідно розглядати як комплекс дій органів влади, спрямовану на мінімізацію соціальних, політичних, комерційних та інших ризиків і стимулювання вкладення капіталів у пріоритетні сектори економіки. Інноваційний розвиток вимагає необхідного інвестування, в той час як стимулювання інвестиційної діяльності має розглядатися в контексті загального інноваційного вектора стратегічного розвитку держави. На необхідності формування чіткої державної політики у сфері інновацій та інвестицій наголошують зарубіжні та вітчизняні вчені.

Інноваційна діяльність в Україні характеризується різким розходженням між високим потенціалом для інновацій і вкрай низькими результатами економічних показників інноваційної діяльності. Виходячи з цього, позитивні зміни в економіці передбачають розробку довгострокової загальнонаціональної інноваційної стратегії, створення цілісної нормативно-правової бази з регулювання основних параметрів науково-технологічного процесу, конкретних механізмів інвестиційної підтримки ключових секторів суспільного виробництва. Формування інвестиційної політики має відбуватися на основі визначення основних пріоритетів довгострокової інвестиційної стратегії, узгодженої з основними напрямками активізації інноваційних процесів [9, с. 137– 141.].

В умовах ринкової економіки однією з найважливіших проблем, що стоять перед будь-якою компанією, є проблема залучення ресурсів під фінансування нових або підтримку вже наявних у неї інвестиційних проектів. Ця проблема особливо актуальна в наш час в умовах надмірної зношеності основних виробничих фондів у багатьох галузях вітчизняної економіки. В умовах тривалої соціально-економічної кризи вітчизняна інвестиційна сфера зазнала сильного удару. Найбільш негативно це позначилося на інвестиціях в основний капітал, що зображено в таблиці 1.1.

Інвестиції в основний капітал				
<i>Показник</i>	<i>Роки</i>			
	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>
Обсяг інвестицій в основний капітал (фактична варіантність), млн грн.	125253,7	188486,1	233081	151776,8
у % до попереднього року	119	129,8	97,4	58,5

Таблиця 1.1 Показники співвідношення інвестицій в основний капітал

Різне падіння інвестиційної активності призвело до зниження виробничого потенціалу країни. Інвестиційна ситуація в Україні розвивається в умовах скорочення обсягів накопичення, тобто починає діяти одне з базових протиріч економіки – між виробництвом та інвестиціями, необхідними для його

підтримки. Головним джерелом інвестування в основний капітал за підсумками 2017 р. залишилися власні кошти підприємств і організацій, за рахунок яких у 2017 р. освоєно 63,3 % всіх капіталовкладень, що на 6,6 % вище в порівнянні з 2016 р. [13].

Для нормального розвитку економіки, для забезпечення відтворювання необхідний постійний приплив засобів. Кількісне зростання інвестицій, їх напрям в різні сфери господарювання залежать від правильної інвестиційної політики. Вкладення засобів в наукомісткі, високотехнологічні програми впливає не тільки на виробництво товарів, їх споживацькі властивості, але і на умови праці, що кінець кінцем не може не відобразитися на розвитку всього суспільства в цілому. Інвестиції, вкладені в цю сферу, дають уявлення про якісний рівень інвестицій. Якісний рівень і кількісне зростання інвестицій, їх співвідношення дають уявлення про проведення державою інвестиційної політики, її метою є пошук оптимального регулювання інвестиційної діяльності, національних і іноземних інвесторів.

Таблиця 1.2 Капітальні інвестиції за джерелами фінансування

	Освоєно (використано) капітальних інвестицій у січні–вересні 2017	
	млн.грн	у % до загального обсягу
Усього	259545,0	100,0
у т.ч. за рахунок		
коштів державного бюджету	5271,6	2,0
коштів місцевих бюджетів	17420,9	6,7
власних коштів підприємств та організацій	188572,6	72,7
кредитів банків та інших позик	14187,3	5,5
коштів іноземних інвесторів	4790,4	1,8
коштів населення на будівництво житла	21951,7	8,5
інших джерел фінансування	7350,5	2,8

Таким чином, власні кошти підприємств і організацій відіграють основну роль у фінансуванні інвестицій в основний капітал вітчизняних підприємств. Власний капітал характеризується такими позитивними особливостями, як

простота залучення, відсутність необхідності оплати відсотка за залучення капіталу, забезпечення фінансової стійкості розвитку підприємства, його платоспроможності в довгостроковому періоді, а, відповідно, і зниженням ризику банкрутства. Галузева й секторна структура розподілу інвестицій демонструє, що значна частина капіталовкладень припадає на промисловість, транспорт, торгівлю і харчову промисловість, що свідчить про загрозу падіння виробничого потенціалу як за обсягами та номенклатурою продукції, так і за складністю використання технологій [1] (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності

	Код за КВЕД-2010	Освоєно (використано) капітальних інвестицій у січні-вересні 2017			<u>Довідково:</u> січень-вересень 2016 у % до січня-вересня 2015
		млн.грн	у % до		
			загального обсягу	січня-вересня 2016	
Усього		259545,0	100,0	120,7	116,4
Сільське, лісове та рибне господарство	A	40980,3	15,8	136,7	162,7
Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	01	40490,1	15,6	137,8	164,3
Лісове господарство та лісозаготівлі	02	459,5	0,2	80,8	108,7
Рибне господарство	03	30,7	0,0	100,6	109,1
Промисловість	B+C+D+E	87180,8	33,6	122,0	115,5
Будівництво	F	33636,1	13,0	109,2	101,1
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	G	19532,3	7,5	106,4	127,6
Оптова та роздрібна торгівля автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонт	45	1741,6	0,7	153,6	115,8
Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	46	12513,0	4,8	103,3	130,1
Роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	47	5277,7	2,0	103,8	124,6
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	H	19905,7	7,7	130,9	122,9
Наземний і трубопровідний транспорт	49	12502,6	4,8	157,9	132,7
Водний транспорт	50	163,1	0,1	126,1	49,3
Авіаційний транспорт	51	842,8	0,3	154,9	108,0
Складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту	52	6285,1	2,4	96,4	116,9
Поштова та кур'єрська діяльність	53	112,1	0,1	202,3	371,9
Тимчасове розміщування й організація харчування	I	990,5	0,4	100,8	129,5
Тимчасове розміщування	55	570,1	0,2	102,8	113,2
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	56	420,4	0,2	98,4	156,8
Інформація та телекомунікації	J	11224,7	4,3	114,3	45,8
Видавнича діяльність, виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів, діяльність у сфері радіо та телевізійного мовлення	58-60	2034,8	0,8	96,8	100,2
Телекомунікації (електрозв'язок)	61	8019,6	3,1	118,4	37,0
Комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг	62, 63	1170,3	0,4	116,7	131,8
Фінансова та страхова діяльність	K	5291,6	2,0	114,8	105,0
Операції з нерухомим майном	L	10320,6	4,0	73,6	194,3
Професійна, наукова та технічна діяльність	M	4164,0	1,6	135,6	130,6

Продовження табл. 1.3

Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку, архітектури та інжинірингу, технічні випробування та дослідження, діяльність головних управлінь (хед-офісів)	69-71	2893,4	1,1	125,9	123,1
Наукові дослідження та розробки	72	778,5	0,3	227,7	118,7
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку, інша професійна, наукова та технічна діяльність, ветеринарна діяльність	73-75	492,1	0,2	113,1	220,0
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	N	7620,9	2,9	131,3	155,0
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	O	13246,4	5,1	158,9	150,3
Освіта	P	1500,2	0,6	155,0	144,6
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Q	2801,8	1,1	173,0	183,2
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	R	835,4	0,3	174,3	57,6
Надання інших видів послуг	S	313,7	0,1	166,8	134,7

В порівнянні з іншими державами об'єм інвестування в економіку України є незначним. Наприклад, приплив іноземних інвестицій до Чехії більший в 11 разів, а в такі країни, як Словаччина, Польща, Португалія - в 5-6 разів ніж до України.

Політична нестабільність, часта зміна законодавства, загроза інфляції, високий рівень злочинності і корупції, низька прибутковість від інвестицій, бюрократизація держапарату, великий тягар оподаткування, замало інформації про об'єкти інвестування визначають дуже низький рейтинг України в зарубіжних організаціях, які займаються порівняльним аналізом умов інвестування і рівня ризику про всі країни світу. Ці чинники примушують іноземних інвесторів проводити обережну і очікувальну політику у сфері інвестиційної співпраці з Україною. Всі чинники, які враховує інвестор, коли оцінює сприятливість умов в приймаючій країні для вкладення капіталу, характеризують інвестиційний клімат. На сьогодні на Україні він несприятливий. Це значить, що Україна поки що не готова до жорсткої конкурентної боротьби за інвестиції на світових ринках капіталу, що безпосереднім чином позначиться на структурі ПП і розвитку економіки в цілому.

Зокрема, показниками сили впливу на темпи зростання інвестицій по економіці в цілому у 2017р. є частки експортоорієнтованих галузей, на які припадає трохи менше 20 % від всього обсягу інвестицій в основний капітал і трохи менше 40 % усіх капіталовкладень у промисловості. Частка цього

комплексу в сукупних виробничих інвестиціях всі ці роки була і залишається помітно вищою, ніж у структурі виробленої продукції.

Монопольне становище ресурсних галузей і енергетики в Україні дозволяє їм одержувати відносно великі прибутки і переключати потоки фінансових ресурсів, перерозподілених за допомогою цін, на задоволення власних інвестиційних потреб [1]. Здійснення технічного переозброєння виробництва тільки за рахунок власних джерел (чистого прибутку й амортизації) стає неможливим в умовах їх обмеженості в обсязі та надмірної зношеності основних виробничих фондів у багатьох галузях економіки, що визначає необхідність поглиблення подальшого дослідження в напрямку використання різних форм запозичення капіталу. Після розширення Європейського співтовариства Україна стала привабливим місцем для інвестування у зв'язку з тим, що на сьогодні лишається фактично єдиним «оазисом» у Східній Європі для розміщення виробничих площ для мультинаціональних компаній, – дешева робоча сила, доступні ресурси та об'єкти інвестування, багатомільйонний ринок збуту тощо. Саме ці чинники свого часу призвели до шаленого підйому інвестиційної діяльності в країнах колишнього соціалістичного табору Східної Європи, – Словаччині, Чехії, Угорщині, Польщі. Ці країни значно випередили Україну за темпами зростання національного валового продукту завдяки правильній інвестиційній політиці, що була спрямована саме на залучення та стимулювання іноземних інвесторів, які могли б безперешкодно інвестувати в економіку та мати гарантії повернення інвестицій [9, с. 25]. За інформацією Держкомстату України, найбільшими інвесторами в економіку України є: США — 16,4%, Кіпр - 10,4%, Сполучене Королівство - 10,4%, Нідерланди - 7%, Німеччина - 6,2%, Віргінські острови - 6,0%, Російська Федерація -5,7%. Далі з невеликим відривом йдуть Швейцарія, Австрія, Корея.

Інвестиції - найважливіший чинник економічного зростання, що забезпечує збільшення певної частини щорічного реального продукту країни. Однак у перехідний до ринку період найбільшої деградації в Україні зазнала саме інвестиційна діяльність. І нині стан цієї сфери є досить складним унаслідок зниження ділової активності більшості суб'єктів господарювання,

остаточного погіршення інвестиційного клімату та можливостей бюджетів усіх рівнів. Вищезазначене стримує структурну перебудову та перешкоджає розв'язанню нагальних соціально-економічних проблем у суспільстві.

Водночас на нинішньому етапі розвитку світового господарства однією з найактуальніших проблем для країн з ринковою економікою та країн, що розвиваються, є залучення та ефективного використання іноземних інвестицій. Успішне вирішення цього завдання залежить від вдалої державної політики у сфері регулювання іноземного інвестування. Це пояснюється провідним впливом держави на внутрішньогосподарчі та внутрішньополітичні процеси.

За ринкових умов роль держави полягає у створенні необхідних гарантій, інституцій, певних умов, механізмів розвитку й передачі частки повноважень на місця шляхом реформування як усієї системи влади, так і її структури та функцій.

Тому на сьогодні особливо важливою є необхідність удосконалення державної інвестиційної політики, побудова ефективної системи регулювання інвестиційної діяльності, спрямованої на довготривалу перспективу.

Інвестування здійснювалося переважно у вигляді грошових внесків [15]. При прийнятті рішення про розміщення виробництва в тій чи іншій країні іноземний інвестор, насамперед оцінює її потенційний інвестиційний ринок. Визначення інвестиційної привабливості країни належить до числа складних завдань. Міжнародні агентства як основні параметри використовують макроекономічні показники, а саме: динаміку приросту ВВП, обслуговування внутрішнього та зовнішнього боргу та ін.

Україна суттєво відстає від основних конкурентів за іноземні інвестиції на світовому ринку [16]. Практика економічно розвинених країн свідчить, що стійке зростання економіки в умовах глобальної економічної конкуренції зумовлене високим рівнем упровадження у виробництво нових розробок і технологій. При чому приріст виробництва забезпечується шляхом формування сприятливого інвестиційного клімату, який дає змогу посилити зовнішні фінансові вкладення в національну економіку. Незважаючи на те, що владою давно вже задекларована інноваційно-інвестиційна модель розвитку, інвестиційний клімат в Україні залишається несприятливим. Інвестиційна

ситуація в Україні характеризується несприятливим інвестиційним кліматом, зумовлений такими перешкодами, як: складна система ліцензування, високий рівень оподаткування, наявність арбітражних функцій у податковій адміністрації та ін. [17]. Найважливішими складовими ринкових реформ, що забезпечують поліпшення інвестиційного клімату й приплив інвестицій у реальну економіку, є: – захист прав споживачів; – зміцнення корпоративного управління; – посилення дисципліни виконання контрактів; – розвиток банківської системи й інститутів фінансового ринку; – реорганізація природних монополій; – проведення земельної реформи [16]. Подальші структурні реформи української економіки вимагають 9 істотного вдосконалення законодавства, адже необхідно, щоб інвестор не стояв перед непростим вибором між одержання прибутку й дотриманням норм чинного законодавства [16]. В Україні слід оптимізувати державну інвестиційну політику, забезпечити її дієвість і виваженість. Основні напрями цієї політики мають полягати не в жорсткому регулюванні інвестиційних потоків, а у створенні сприятливих умов для ефективної діяльності, лібералізації інвестиційного режиму та ґрунтуватися на ретельному врахуванні мотивів і пріоритетів приватних інвесторів [18].

Отже, результати наведеного аналізу свідчать, що в Україні необхідно найближчим часом на загальнодержавному й регіональному рівнях здійснити комплекс заходів з організаційно-економічного і правового забезпечення, створення й ефективного стимулювання інноваційних структур, які в інших країнах демонструють позитивні результати щодо реалізації інновацій. Особливої уваги та цільової підтримки з боку держави потребує створення законодавчого забезпечення та надання податкових стимулів до фінансування 10 інновацій.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Інвестиції відіграють винятково важливу роль в економіці будь-якого підприємства і країни в цілому, оскільки вони є основою для систематичного оновлення й розширення виробничого капіталу, прискорення науково-

технічного прогресу і поліпшення якості продукції, структурної перебудови суспільного виробництва й збалансованого розвитку всіх галузей економіки. Без інвестицій неможливі підготовка та запуск у виробництво нових видів продукції (робіт, послуг), підвищення якості та дизайну товарів, використання нових видів матеріалів, енергозбереження тощо.

Забезпечення економічного зростання безпосередньо пов'язане з якісним оновленням виробництва, соціальної та ринкової інфраструктури, формування конкурентного середовища тощо. Інвестиції відіграють вирішальну роль у відтворювальних процесах на підприємстві, оскільки саме вони забезпечують підвищення технічного та організаційного рівня виробництва.

Вибір конкретних форм реального інвестування підприємства визначається задачами галузевої, товарної, регіональної диверсифікації його діяльності (спрямованими на розширення об'єму операційного прибутку), можливостями впровадження нових ресурсів та технологій, що економлять працю (спрямованих на зниження рівня операційних витрат), а також потенціалом формування інвестиційних ресурсів (грошових чи інших активів, які залучаються для вкладання в об'єкти реального інвестування).

Досягнення ефекту від залучених інвестицій вітчизняними підприємствами можливе за умови застосування ефективної системи управління, яка уможливить досягти наперед визначену мету. Управлінські дії менеджменту підприємства повинні бути спрямовані на 145 раціональне використання наявних інвестиційних ресурсів і досягнення економічного успіху, що може виявлятися у їх стійкому економічному розвитку. За допомогою інвестицій можна мінімізувати вплив кризових явищ і забезпечити стійку реалізацію стратегічної мети розвитку кожного підприємства. Саме тому на підприємствах потрібно реформувати згідно з сучасними умовами існуючу систему управління інвестиційною діяльністю та використати нові, ефективні інструменти з метою забезпечення їх поступального випереджального розвитку. Ефективна політика управління інвестиційною діяльністю повинна стати таким засобом, який дасть можливість покращити економічні, соціальні, інноваційні та інші показники діяльності підприємств.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА ОСНОВНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ НАПРЯМКІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Загальна характеристика діяльності підприємства ТОВ «СЕ Борднетце-Україна»

Розвиток регіонального, міжнародного та економічного співробітництва є дуже важливим на даний час. А особливо важливими для нашого регіону є закордонні інвестиційні проекти. Одним із найуспішніших є реалізований інвестиційний проект підприємством «СЕ Борднетце –Україна» (Німеччина) з виробництва бортових кабельних електромереж для легкових автомобілів концерну «Volkswagen AG». Німецьким інвестором зведено новий, сучасний, з огляду на технологічне оснащення завод, на якому зайнято більше 5 тисяч працівників. Підприємство є найбільшим працедавцем регіону і, відповідно, найбільшим платником податків.

Товариство з обмеженою відповідальністю ТзОВ «СЕ Борднетце-Україна» - підприємство з іноземними інвестиціями, світовий виробник кабельно-провідникової продукції для автомобілів концерну Фольксваген.

На сьогоднішній день персонал Sumitomo Electric Bordnetze налічує понад **33 тисячі** працівників у **31 місті** в **15 країнах** світу.

SEBNUA виробляє кабельно-провідникову продукцію (“нервову систему”) для автомобілів Volkswagen Golf (PA, BEV) та Audi (C8, B9, Q7) в Україні уже понад 10 років. Протягом своєї історії підприємство зросло та відкрило 2 філії у Чорткові та у м. Чернівці.

Підприємство SEBN-UA (СЕ – Борднетце Україна) – є однією з ланок концерну SumitomoElectricBordnetzeGmbh, який є постачальником електричних в'язок для автомобільної індустрії. Оскільки сфера діяльності підприємства безпосередньо пов'язано з автомобільною індустрією, всі процеси SEBN-UA будуються на вимогах стандарту ISO/TS 16949, який є вимогою для всіх

підприємств даної галузі (пункт 7.3 вказаного документу включає «розробку та проектування нових продуктів», що є виключеним з області процесів SEBN-UA, оскільки виконується центральним офісом концерну, та «розробку та проектування процесів виробництва», що міститься в нашій області процесів). Організація забезпечення закупівельними частинами відбувається через SEBN-PL (завод виробник у Польщі), який був заводом-лідером, але вже у 2012 році цей статус змінився на користь SEBN-UA.

Концерн SEBN утворився в результаті злиття двох компаній - SumitomoElectricIndustries та VolkswagenBordnetzeGmbH і тому має дві гілки історії:

Перша гілка — Sumitomo, заснування якої припадає на 1897 рік. Сьогодні SumitomoElectricIndustries є одним з передових інтернаціональних постачальників автоіндустрії.

Друга гілка — Bordnetze, заснування якої відбулося в 1986 році як об'єднання Volkswagen AG і Siemens AG, названа VolkswagenBordnetzeGmbH.

Компанія *Sumitomo* була заснована у Кіото, історичній столиці Японії, де МасатомоСумітомо (1585–1652) відкрив магазин з продажу ліків і книг. Чоловік сестри Масатомо, РіемонСога (1572–1636), винайшов нову технологію виплавки міді, а його старший син ТомомотіСумітомо запровадив цю технологію на кількох підприємствах. Пізніше бізнес компанії було диверсифіковано в різні області, включаючи фінанси, страхування, залізо і сталь, нерухомість і торгівлю.

Сьогодні Sumitomo визнана однією з провідних в Японії бізнес-груп, а **Sumitomo Electric Industries** є одним з передових інтернаціональних постачальників автоіндустрії. Кожна компанія групи Sumitomo незалежно веде бізнес у своїй галузі, але всі зберігають корпоративну філософію викладену засновником компанії в «Монджюін шіігакі».

VolkswagenBordnetze GmbH була заснована в 1986 році як об'єднання *Volkswagen AG* і *Siemens AG* з штаб-квартирою в Берліні. В тому ж році розпочалось будівництво кабельної продукції для Polo та Golf. На протязі наступного десятиліття компанія поглинула *Bergmann Kabelwerke AG*, розвинула бізнес з лише виробництва продукції до розробки і виробництва

(першим самостійним проектом став Golf A4), відкрила нові заводи у Туреччині, Польщі, Словаччині та логістичні центри у Емдені та Цвікау. На протязі наступного десятиліття концерн продовжив відкривати нові заводи та логістичні центри у Марокко, Іспанії, Китаї, Болгарії, Україні. У 2000 було прийнято рішення перенести штаб-квартиру з Берліну до Вольфсбургу та створити дочірню компанію *AutoSysteme GmbH*, яка займалась розробкою та продажами аж до повної інтеграції в батьківську компанію у 2007.

У 2006 році *SumitomoElectricIndustries* взяв на себе управління компанією, яка з того часу називається *SumitomoElectricBordnetze* (SEBN). За 20 років роботи концерн зміцнив свої позиції на світовому ринку і поступово збільшує обсяги виробництва.

СумітомоЕлектрикБорднетцеГмбХ (попередня назва - *Фольксваген БорднетцеГмбХ*) було зареєстровано 1986 року як дочірнє підприємство АТ «Фольксваген» та АТ «Сіменс». Вже у назві фірми закладено назву основного продукту - «Борднетце» в перекладі українською означає «бортові мережі». В наступні роки фірма займалася виробництвом кабельних мереж до таких автомобілів марки Фольксваген як Гольф, Пасат, Поло. Отримавши замовлення на розробку кабельної мережі для Гольфа А4, підприємство стало системним розробником і постачальником для моделей Фольксваген. Шкода, Сеат, Ауді та мікроавтобусів Фольксваген, також цей завод має ще декілька проектів пов'язаних із виготовленням інших відомих марок. Група компаній представлена 18 заводами і представництвами, які розташовані у різних країнах світу з понад 12 тисячами працівників і річним оборотом в 2009 році понад 42,646 млн. євро, 1 квітня 2006 року новим власником Фольксваген БорднетцеГмбХ став японський концерн Сумітомо. Товариство ТзОВ «СЕ Борднетце-Україна» засноване німецькою фірмою *СумітомоЕлектрикБорднетце* 1 червня 2006 року.

Визначні дати історії *Bordnetze*:

- 1986 *Volkswagen AG* і *BergmannKabelwerke AG* утворили компанію *VolkswagenBordnetzeGmbH* з центральним офісом в Берліні. Розпочалось виробництва кабельних в'язок для автомобілів моделей *Polo* і *Golf*.

- 1990 Компанія Siemens AG взяла на себе управління BergmannKabelwerke AG. Частина VolkswagenBordnetzeGmbH перейшла до Siemens AG. У листопаді утворилося перше іноземне представництво у м. Чергезкой (Туреччина).
- 1992 Відкриття заводу в м. Гожов (Польща).
- 1993 Бізнес процвітає і компанія переросла з простого виробника в розробника виробництва. VolkswagenBordnetze взявся за розробку і виготовлення Golf A4, і разом з тим, став відповідальним за концепцію, конструкцію, постачання, виготовлення прототипів і дизайн.
- 1995 Розпочав свою роботу центр логістики в м. Емден (Німеччина).
- 1996 Відкриття заводу в м. Нітра (Словаччина), та центру логістики в м. Цвікау (Німеччина).
- 2000 Перенесення центрального офісу з м. Берлін у м. Вольфсбург. Утворення AutoSystemeGmbH.
- 2001 Відкриття заводу в м. Тангер (Марокко). Утворення логістичного центру в м. Палома (Іспанія).
- 2003 Утворення об'єднання «ChangchunVolkswagenBordnetzeCo., Ltd.» в м. Шанхай (Китай).
- 2004 Утворення об'єднання «SuzhouBordnetzeElectricalSystemsLtd.» біля м. Шанхай (Китай).
- 2006 Volkswagen AG і Siemens AG продали VolkswagenBordnetzeGmbH. З цього часу власниками компанії стали SumitomoElectricIndustries і SumitomoWiringSystems. 1 липня 2006 року відбулося відкриття заводу «SE Bordnetze-Ukraine» в м. Тернопіль (Україна). 17 липня 2006 року - зміна офіційної назви компанії на СумітомоЕлектрикБорднетце.
- 15 лютого 2007 року відбулося злиття компаній AutoSystemета SumitomoElectricBordnetze.
- 31 травня 2007 року - відкриття заводу «SE Bordnetze-Mexico» у м. Тлакскала. (Мексика).
- 12 вересня 2008 року - відкриття заводу «SE Bordnetze-Tunisia» у м. БоуСалем (Туніс).

- Підприємство почало свою роботу червні 2006 року у м. Тернополі.
- 2007 Травень. Початок серійного виробництва кабельно-провідникової продукції для проекту VolkswagenGolfA 5.
- 2008 Серпень. Відкриття нового заводу «СЕ Борднетце-Україна» за адресою с. Байківці, вул. 15 Квітня 7.
- Вересень 2008 р. Отримання міжнародного галузевого сертифікату відповідності ISO/TS 16949:2002 (вимоги до виробників автомобільної промисловості)
- Жовтень. Початок серійного виробництва кабельно-провідникової продукції для проекту VolkswagenGolfA 6.
- 2009 Вересень.Отримання міжнародного галузевого сертифікату відповідності ISO/TS 16949:2009 (нове видання від 2009 р.)
- 2011 Серпень. Отримання від клієнта звання постачальника класу «А»
- 2012 Початок серійного виробництва кабельно-провідникової продукції для проекту VolkswagenGolfA 7.
- 2 серпня– отримання бронзової винагороди «SafetyAward» від концерну SWS за дотримання безпечних умов праці на підприємстві
- 2 серпня – отримання винагороди «SocialContributionAward» за дотримання основних принципів SumitomoSpirit
- 2013 Травень. Відкриття Чернівецького Невідокремленого Виробничого Структурного підрозділу у місті Чернівцях та запуск виробництва
- 5 серпня – отримання срібної винагороди «SafetyAward»
- 2015 Початок серійного виробництва кабельно-провідникової продукції для проекту AudiA6.
- 4 серпня- чергова нагорода за безпеку «SafetyAwardPlatinum»
- 2016 1 червня.Створення Чернівецької та Чортківської філій та запуск виробництва у Чорткові.
- 28 липня - винагорода «SafetyAwardSpecial»

Слід зауважити, що виробництво кабельних мереж проходить у новозбудованому приміщенні площа якого понад 4000м.кв. Основним продуктом ТзОВ «СЕ Борднетце – Україна» є виготовлення кабельно-провідникової продукції для автомобілів. Суцільна кабельна мережа складається з конструкційних модулів та забезпечує електричну функціональність автомобіля, а саме – електричне з'єднання компонентів в автомобілі, як наприклад, приладів управління, фар.

Автомобільна промисловість є головним клієнтом, для якого Сумітомо Електрик Борднетце розробляє і виготовляє високоякісну продукцію: від однопровідних електропроводів до комплексних бортових систем з інтегрованою електронікою. Основним клієнтом є концерн Volkswagen.

Його основні світові конкуренти це Ядзакі, Леоні і Делфі. На рис. 2.1 зображено частку ринку бортових мереж яку займає Сумітомо на світовому ринку.[2]

Рис 2.1 Частка ринку кабельних бортових мереж

Як бачимо, Сумітомо займає третє місце за часткою на світовому ринку. Існує також потенціал розширення, за рахунок відвойовування до 21 % ринку у дрібних компаній з поганою інфраструктурою та відсутністю досвіду.

Аналізуючи маркетингову політику підприємства варто звернути увагу на те, що ставлячи собі за мету завоювання більшої частки ринку маркетингова стратегія повинна бути спрямована на розробку чіткої збутової та рекламної

стратегії, виявлення сильних та слабких сторін конкурентів, а також передбачення можливих принципових змін та тенденцій на ринку.

Ціни на продукцію встановлюються шляхом постійного спостереження та аналізу за світовими цінами. Підприємство відоме як надійний постачальник якісних і, порівняно, дешевих кабельних мереж. Зараз воно перебуває на так званому етапі «росту», коли спостерігається високий рівень продажу при мінімальних затратах, а репутація, яку впродовж тривалого періоду підприємство формувало – працює на нього.

Організаційна структура ТзОВ «СЕ Борднетце-Україна» на даний момент має лінійну форму. Вона складається з 7 основних відділів, на чолі яких стоять їх керівники

Загальне керівництво фірмою ТзОВ «СЕ Борднетце-Україна» здійснюється директором Екхардом Бістрамом, за плечима якого досвід подібних проєктів в Марокко та Словаччині і який працює в концерні з самого початку його заснування.

Директора із зовнішньоекономічної діяльності Литвина Миколу Івановича було обрано як людину з великим стажем роботи в цій сфері.

Наступною ланкою управління є відділи підготовки виробництва - планування (FV), виробництва (FD), логістики (LOG), управління якістю (QM), інформаційних технологій (IT), фінансів та персоналу (PW). Всіх їх очолюють фахівці з багаторічним досвідом. При наборі працівників в ці відділи звертається увага на володіння іноземною мовою, а також робиться ставка на молодих та амбітних співробітників (табл. 2.1).

Таблиця 2.1. Основні функції відділів

Відділ планування	
<i>Підвідділ стендового проєктування</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Будування і встановлення формувальних дошок на виробництві. • Систематична перевірка формувальних дошок.
<i>Підвідділ планування продукції</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Опрацювання та контроль креслень клієнтів, опрацювання технічних змін. • Введення та координування FMEA-діяльності. • Опис процесів виробництва із встановленням виробничих часів, встановлення концепції виробництва. • Планування введення нових технологій.
<i>Підвідділ організації та стандартизації</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Оснащення та оптимізація робочих місць. • Координування проєктів раціоналізації виробництва. • Визначення потоку матеріалу та розміщення засобів виробництва. • Точний опис кожного виробничого кроку.
<i>Підвідділ проєктного виробництва</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Створення зразків продукції. • Передсерійне виробництво.

Продовження табл. 2.1.

Виробництво	
<i>Відділ нарізки проводів</i>	<ul style="list-style-type: none"> Правильне і вчасне занесення даних замовлення в машину, відповідно до чинних робочих правил. Нарізання проводів та набивання контакту згідно замовлень і специфік.
<i>Відділ напівфабрикатів</i>	<ul style="list-style-type: none"> Зварювання, перевірка якості зварного вузла. Ізолювання. Скручування проводів.
<i>Відділ ручного набивання контактів</i>	<ul style="list-style-type: none"> Ручне набивання контактів.
<i>Відділ монтажу кабельних мереж</i>	<ul style="list-style-type: none"> Формування кабельних в'язок на стенді. Електрична перевірка продукції.
<i>Відділ контрольно-вимірювальної техніки</i>	<ul style="list-style-type: none"> Планування та забезпечення оптимально необхідних виробничих засобів при електричних системах контролю. Проведення технічного обслуговування та ремонту контрольних систем. Здійснення постійного покращення контрольних процесів та безпечності вимірювання.
<i>Ремонтно-технічна служба</i>	<ul style="list-style-type: none"> Проведення регулярного і вчасного сервісного обслуговування механізмів та обладнання для зменшення простоїв у роботі. Ремонт виробничих потужностей. Технічна підтримка при впровадженні нових технологій.
<i>Відділ оперативного планування</i>	<ul style="list-style-type: none"> Прийом, опрацювання і закриття виробничих замовлень. Забезпечення і актуалізація складських запасів на складі виробництва.
Відділ логістики	
<i>Підвідділ диспозиції</i>	<ul style="list-style-type: none"> Замовлення матеріалу в постачальників. Проведення переговорів з постачальником щодо реалізації замовлень. Контроль за складськими запасами матеріалів.
<i>Підвідділ планування виробництва</i>	<ul style="list-style-type: none"> Розробка планів та термінів поставок сировини і матеріалів для виробничих підрозділів. Участь у складанні плану виробництва згідно замовлень клієнтів.
<i>Підвідділ складського господарства</i>	<ul style="list-style-type: none"> Розвантаження, сортування і складування матеріалу. Внесення матеріалу в систему ХППС і видача його на виробництво згідно відкритих замовлень. Інвентаризація матеріалу.
<i>Підвідділ транспортних перевезень</i>	<ul style="list-style-type: none"> Координація транспортування матеріалу і готової продукції підприємства. Контроль за своєчасністю завантажень та розвантажень.
<i>Підвідділ відправлення продукції</i>	<ul style="list-style-type: none"> Організація та координація відправок матеріалу та готової продукції згідно замовлень клієнтів. Планування кількості та величини поставок готової продукції клієнтам. Управління та оптимізація запасів необхідної тари на підприємстві.
Відділ якості	
<i>Підвідділ забезпечення якості на передвиробництві:</i>	<ul style="list-style-type: none"> Перевірка якості процесів передвиробництва проводів. Аналіз контрольних даних функціональної стабільності машин та обладнання з подальшим допуском машини/обладнання до виробництва. Опрацювання рекламцій в області передвиробництва. Організація та нагляд над процесом сортування.
<i>Підвідділ забезпечення якості</i>	<ul style="list-style-type: none"> Вибірковий контроль продукції на відповідність технічним вимогам у процесі її виготовлення. Аналіз та опрацювання рекламцій замовника. Розроблення та впровадження нововведень для покращення якості на виробництві. Контроль над дотриманням процесу виправлення помилок у кабельних в'язках.
<i>Підвідділ вхідного контролю</i>	<ul style="list-style-type: none"> Вхідний контроль матеріалу. Контроль зберігання і видачі частин. Оформлення і відправлення рекламцій. Відправка бракованого матеріалу до постачальників.
<i>Підвідділ аудиту продукту</i>	<ul style="list-style-type: none"> Проведення аудиту продукції. Перевірка та затвердження формувальних дошок.

<i>Підвідділ професійного навчання</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Проведення практичного навчання працівників. Перевірка ефективності проведеного навчання на виробництві. • Контроль РІКА РІКА на виробництві. Ведення системної документації.
--	--

Продовження табл. 2.1.

Відділ інформаційних технологій	
<ul style="list-style-type: none"> • Забезпечення та розвиток ERP-системи. • Здійснення проблемного аналізу та вирішення проблем у сфері ERP-системи. • Ведення аналізу та дефініції процесів. • Підтримання правильного використання ERP-системи. • Проведення навчання щодо функціонування системи XPPS. • Проведення інсталяції, забезпечення та розвиток систем у сфері LAN-WAN, Fileserver, Mail-Server and Client (LotusNotes). • Відповідальність за безпечну, безперебійну роботу загальної мережі та офісної техніки. 	
Відділ фінансів	
<i>Бухгалтерія</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Організація і проведення бухгалтерського обліку (згідно чинного законодавства). • Нарахування заробітної плати. • Складання бюджету і середньострокового плану. • Ведення системи збалансованих показників (BSC).
<i>Підвідділ постачання</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Реєстрація і опрацювання замовлень та порівняння цін. • Пошук джерел постачання і підготовка контрактів з постачальниками. • Склад – забезпечення працівників необхідними речами, матеріалами і запасними частинами для виконання їхніх обов'язків.
<i>Підвідділ зовнішньоекономічної діяльності</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Здійснення митного декларування імпорту та експорту. • Представлення інтересів підприємства в митних органах.
<i>Юрист</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Підготовка договорів, наказів, інструкцій і здійснення їх перевірки. • Представлення інтересів компанії у взаємовідносинах з іншими структурними підрозділами, організаціями і органами державної влади.
Відділ персоналу	
<i>Підвідділ пошуку, підбору та розвитку персоналу</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Забезпечення підприємства персоналом. Планування, організація та реалізація навчання персоналу. • Розробка мотиваційної системи підприємства. • Формування і управління кадровим резервом на підприємстві. • Здійснення соціальних заходів, зокрема організація харчування і транспортування для працівників.
<i>Кадрова служба</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Ведення кадрової документації. • Оформлення прийому, переведення, надання відпусток, листків непрацездатності, звільнення працівників відповідно до чинного законодавства. • Звітність підприємства з кадрів перед державними органами.
<i>Медичний пункт:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Надання першої медичної допомоги у випадку захворювання працівника, видача, у разі необхідності, ліків. • Ведення медичних карток працівників, контроль за регулярністю проходження медичного огляду працівниками.
Адміністрація	
<ul style="list-style-type: none"> • Впровадження та контроль за дотриманням правил з охорони праці. • Забезпечення енергоресурсами. • Асистування роботи керівника підприємства. 	

Робота даних відділів підприємства тісно пов'язана між собою і базується на наявності лінійно-функціональних зв'язків між ними.

На даному підприємстві спостерігається взаємопов'язана, колективна робота всіх його підрозділів і відповідальне та акуратне ставлення до виконання своїх обов'язків кожним працівником та керівником.

Виробничий процес є основною складовою діяльності ТзОВ «СЕ Борднетце-Україна». Підрозділ виробництво відповідальний за вчасний випуск

продукції в належній якості. На підприємстві SEBN-UA відбувається виробництво суцільних кабельних мереж. На даному етапі виготовляються конструкційні модулі для моделі «Фольксваген Гольф А6», які пізніше вмонтовуються в суцільну кабельну мережу.

Функції конструкційних модулів, які виготовляється на ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» :

- **VTA** - фари, протитуманні фари, механізм регулювання фар, ABS, коробка передач;
- **VTD**- базисний модуль + центральний замок, контролер паркувальної відстані, механізм контролю причепа;
- **VTE** – радіо;
- **VTG**- підігрів і контроль сидінь;
- **VTF** - подушка безпеки
- **VTH** - контроль клімату, підігрів
- **KSKVbVconcept** – формування кабельної в'язки «дріт за дротом»;
- **KSKVTconcept** – формування кабельної в'язки з конструкційних модулів.

До завдань цього підрозділу належать:

- виробництво і тестування проміжних, а також готових виробів.
- планування навантаження працівників.
- відповідальність за завантаження виробничих потужностей.
- участь у впровадженні нових технологій.
- введення раціоналізаторських проектів.
- реєстрація виробничих показників.
- відповідальність за BOZP.
- навчання працівників.
- управління субпідрядниками.

Керівник виробництва відповідає за:

- організацію та управління роботою виробничої бригади, дотримання виробничого плану (асортимент, кількість, а також термін) відповідно до визначених виробничих замовлень на бригаду

- забезпечення матеріал) і КМ для безперервного виробництва
- дотримання показників якості, виробничих оборотів, а також оптимізація виробничих процесів
- контроль справності матеріалів, які використовуються бригадою, співпраця із постачальниками та інженерами з якості виробничого підрозділу
- управління персоналом в бригаді
- дотримання виробничої дисципліни в бригаді
- вирішення проблем захворюваності працівників бригади
- мотивація підлеглих
- передавання інформації в та із бригади
- контроль та опрацювання табелів, а також денних акордних карт
- навчання нових, а також переведених працівників
- вирішення кадрових питань із вищим керівництвом.

Процес виробництва включає такі основні процеси:

- 1. Нарізка** - машина нарізає проводи на потрібну довжину та набиває відповідний контакт.

Основним завданням дільниці нарізки є:

- правильне і вчасне занесення даних замовлення в машину у відповідності з чинними робочими правилами:
- утримання чистоти і порядку на робочому місці (у відповідності із внутрішніми правилами):
- дотримання визначеного часового графіка роботи;
- дотримання принципів FIFO при опрацюванні матеріалу:
- обережне обходження з матеріалом при роботі з ним. проведення контролю якості виготовленої продукції;
- дотримання безпеки праці та пожежної безпеки:
- співпраця з майстрами змін при плануванні виробництва, згідно пріоритетів та потреб замовника.
- Для виконання нарізки, обслуговуючий персонал верстатів для нарізки повинен отримати відповідне виробниче замовлення на проведення цих операцій.

2. Виробниче замовлення

Планування та управління відділом нарізки проводів здійснюється за допомогою системи SLS, яка забезпечує оптимальне використання машин нарізки проводів. SLS автоматично переймає виробничі замовлення з системи XPPS та розподіляє між машинами нарізки проводів, відповідно до їх технічних можливостей.

Оператор машини отримує в електронному вигляді виробниче замовлення, в якому вказано : № частини, номер замовлення, кількість штук до виготовлення, № проводу , № контакту та № сілу (при наявності). Нарізка здійснюється на машинах типу Комак -433S у кількості 6 шт.

Необхідне приладдя для нарізки обслуговуючий персонал отримує зі складу приладів разом з регуляційними картами для вимірювання значень. Інші параметри, такі як довжина електропроводу, довжина зняття ізоляції, швидкість роботи апарату, час очікування, кількість штук упакованих та вироблених виробів обслуговуючий персонал налаштовує за допомогою комп'ютера верстата.

Виготовлена електропроводка упаковується у точно визначених кількостях і на упаковки наклеюються етикетки з такими даними:

- № виготовленої деталі
- кількість виробів в одній упаковці
- № верстата

Виробничий процес починається з випробування перших 6 виготовлених електропроводок. Тестовані зразки повинні відповідати документації відповідно до регуляційної карти по вимірюванню значень та відповідати контрольним вимогам щодо виготовленої електропроводки.

3. Подача відомостей про кількість готових виробів

Після закінчення виробничого процесу, обслуговуючий персонал записує потрібні дані у WA, а саме: добрі вироби, браковані вироби та свій персональний номер. Кількість добрих виробів повинна відповідати замовленій кількості виробів, вказаній у WA. Заповнене WA додається до партії готових виробів, і вони транспортуються на місце, визначене для їх приймання. На цім

місці керівний працівник вводить дані про виготовлену кількість виробів у систему XPPS.

4. Зварювання

Зварний вузол - це місце, де між собою з'єднуються дротові нитки двох або кількох проводів.

Для цього використовують метод ультразвукового зварювання. Зварювальні частини зварюються під дією високочастотних механічних коливань. При чому утворене пневмоз'єднання молекул призводить до міцного та надійного контакту. Зварювання здійснюється на зварювальних апаратах SchunkRK -2000 і SchunkMinicAutomatic у кількості 12 шт.

Перед масовим виробництвом на зварювальній машині, зварювальні вузли перевіряються за ознаками якості.

Механік спочатку налагоджує машину для серійного виробництва. Для цього перші зварювальні вузли (наприклад, 5 шт.) візуально та механічно перевіряються. Висновки перевірки заносяться у відповідну таблицю.

Якість зварного вузла можна перевіряти двома способами.

Перший передбачає руйнування зварного вузла. Перевірка проводиться за допомогою спеціального приладу для вимірювання сили розтягу.

Другий спосіб перевірки якості зварного вузла відбувається за допомогою приладу SpliceChecker, після такої перевірки провід зі зварним вузлом придатний для подальшого використання в процесі виробництва.

5. Ізолювання

В залежності від того де буде знаходитися в автомобілі зварний вузол, його ізолюють ізоляційною стрічкою (в сухих місцях автомобіля, наприклад, салон) або термоусадочною трубкою (в місцях, куди може потрапити волога, наприклад, моторне відділення). Ізолювання ізоляційною стрічкою проводиться на 3-х машинах типу Ondal 2071.

6. Скручування

Довжина розкручених проводів повинна складати 50мм + 20мм Крок скручування - довжина, на якій провід повертається один раз на 360 градусів.

Процес скручування проводиться на машинах типу Komax BT188 у кількості 2 шт.

7. Ручне набивання контактів

Для ручного набивання контактів використовують преси. Вони призначені в першу чергу для насаджування контактів великих розмірів (наприклад, із гайкою) та для проводів великого січення (плюсові та мінусові силові проводи). Для виготовлення модулів використовують також конектори із встромленими заглушками, що їх набивають згідно заданої матриці.

8. Упакування

Для охорони від пошкодження контактів та нарізаних електропроводів, упакованих у зв'язки, використовується прозора полівінілхлоридна плівка, або стаканчики які фіксуються гумкою. Виключенням є усі кабельні вічка та гайки на авто-кабелях. Виготовлена електропроводка вішається на спец. візки і доставляється на склад KANBAN. Канбан називають сигнальною системою бережливого виробництва, оскільки канбан керує виробництвом так же майстерно, як і нервова система людини.

Основна перевага системи канбан полягає в запобіганні перевиробництва. Мета системи канбан - виробляти тільки необхідну продукцію в певній кількості і в потрібний час.

Контроль здійснюється 3 рази під час виготовлення із наступними операціями:

- вимірювання діаметру;
- перевірка кольору дроту;
- висоти кримпу;
- довжини;
- якості контакту.

Таким чином, постійний контроль дозволяє виготовляти і передавати на дільницю монтажу якісні комплектуючі.

Для якісного і чіткого виконання операції нарізки працівники мають бути технічно грамотні.

Оператор повинен бути в певній мірі ознайомлений з машиною, щоб самостійно керувати нею. додатковими пристроями і периферійним обладнанням в режимі виробництва. Все це вимагає доброго розуміння технології і знання програмного забезпечення.

Спеціаліст по обслуговуванню машини має володіти більш широкими знаннями. Він повинен слідкувати за технічним станом машини, щоб збільшити термін придатності і добре знати програмне забезпечення для максимально ефективного її використання у виробництві.

9. Формування

Формувальна дошка буває стаціонарного та рухомого типів.

В залежності від довжини кабельної зв'язки конвеєр складається з 6 до 8 формувальних дошок.

При формуванні кабельної зв'язки працівник керується спеціальними позначеннями на формувальній дошці. В першу чергу при виготовленні зв'язки на дошці розміщують конектори. Після цього, згідно з позначеннями біля конекторів та відповідно до траси на дошці прокладають проводи, встромлюючи контакти у відповідні камери конектора.

Працівник підрозділу:

- ❖ формує кабельні в'язки на стенді
- ❖ виконує загальні засади правильного формування:
  - ✓ правильний напрям ведення проводів на формувальній дошці
  - ✓ вставляти контакти у штекери відповідно до визначеного зразка (проконтролювати щільність контакту)
  - ✓ ізолятори насаджувати визначеним способом і у правильному напрямку
  - ✓ використовувати тільки визначені матеріали, вимірювальні прилади та інструмент
  - ✓ бандажування ізоляційною стрічкою повинно бути виконанні якісно (довжина, початок і кінець, крок...)
  - ✓ на кабельних зв'язках не повинно бути потовщень, викликаних перехрещуванням проводів, контакти мають бути захищені, не повинні виходити за межі трубки для матеріалу, готові вироби не повинні підвішуватися на гаках так, щоб вони торкалися підлоги, матеріал повинен бути лише у визначених та позначених ємкостях . він повинен бути тільки якісним, непошкоджений і не перемішаний з іншим матеріалом

- ✓ формування кабельних зв'язок проходить у відповідності з виробничим процесом, чинних виробничих інструкцій та загальних засад
- ✓ контролює весь робочий рух бригади з точки зору кваліфікаційної матриці
- ✓ активно працює щодо підвищення результативності та продуктивності бригади
- заміщає непрацездатних працівників в бригаді
- ✓ виконує виправлення кабельної в'язки
- ✓ активно співпрацює із майстром виробництва з питань організації праці
- ✓ навчає нових, а також здійснює перепідготовку переведених працівників до бригади.

10. Тестування

- ведення технічної документації під час монтажу, налагодження й випробувань устаткування:
- планування та забезпечення оптимально необхідних виробничих засобів при електричних системах контролю:
- планування та пристосування контролюючих систем до змін продукту та змін в інструкціях:
- здійснення побудови, випробування та видачі дозволу на використання контрольних програм та контрольних систем:
- проведення технічного обслуговування та ремонту контрольних систем;
- планування та проведення реалізації технічного обслуговування контрольних систем та забезпечення їх тривалої справної роботи:
- здійснення постійного покращення контрольних процесів та безпечності вимірювання:
- ведення складського господарство контрольних систем.

11. Статистика виробництва

- Проведення позмінного контролю виготовленої та упакованої продукції
- Ведення статистики - часова оцінка, графіки (простої, відсутність, відпустки), робочі години (% використаного робочого часу, вихід

продукції) для керуючих підрозділами та систематичного контролю (Controlling)

- Здійснення щоденного контролю працівників по окремих підрозділах та виробництву в цілому.
- Проведення оформлення вхідної документації на поточний місяць.

12. Ремонтно-технічна служба

- Регулювання виробничих приладів та механізмів для забезпечення виробництва продукції потрібної якості;
- Вирішення щоденних питань щодо роботи приладів та механізмів;
- Проведення регулярного і вчасного сервісного обслуговування механізмів та обладнання для зменшення простоїв у роботі;
- Нагляд за безпечною експлуатацією виробничих приладів та механізмів;
- Ремонт виробничих потужностей;
- Відповідальність за підготовку методичних рекомендацій;
- Відповідальність за постачання запасних частин;
- Технічна підтримка при впровадженні нових технологій.

Ефективна робота даних підрозділів виробництва забезпечується найновішими, на даний час, технічними засобами. Технічне оснащення підприємства станом на початок 2018 року:

- 45 нарізальних машин Komax;
- 23 ручних пресів;
- 184 кримпувальних блоків;
- 67 ультразвукових зварювальних апаратів;
- 39 електричних тестувальних столи;
- 400 формувальних дошок.

Система управління персоналом, у даного підприємства, на виробництві наступна: на найвищому ступені ієрархії управління виробництвом знаходиться головний менеджер виробництва, в підпорядкуванні якого знаходяться до 15 працівників – керівників підвідділів відділу виробництва. Керівники даних підвідділів мають у своєму підпорядкуванні до 25 працівників, до яких належать до яких належать майстри та адміністративні працівники. Відповідно, майстер виробництва має у своєму підпорядкуванні до 150 працівників, якими

являються: продуктивні працівники, інструктори помічники майстрів, працівники складу виробництва

2.2 Аналіз показників ефективності інвестицій та оцінка інвестиційної привабливості підприємства

При оцінці результатів інвестиційного процесу можуть використовуватися наступні загальні методи (табл. 2.10):

Таблиця 2.2

Методи інвестиційних розрахунків і узагальнюючі показники

Методи	Узагальнюючі показники	
	<i>Динамічні</i>	<i>Статичні</i>
<p>Абсолютні</p> <ul style="list-style-type: none"> - метод приведеної вартості - метод анюїтета 	<ul style="list-style-type: none"> - Інтегральний економічний ефект -Річний економічний ефект 	Річний економічний ефект
<p>Відносні</p> <ul style="list-style-type: none"> - метод рентабельності 	<ul style="list-style-type: none"> Внутрішній коефіцієнт ефективності 	Розрахункова рентабельність
<p>Тимчасові</p> <ul style="list-style-type: none"> - метод ліквідності 	<ul style="list-style-type: none"> Періодповернення капіталовкладень 	Періодповернення капіталовкладень

Крім того, оцінка результатів інвестування повинна включати в себе наступні принципи:

1) оцінка повернення інвестованого капіталу у вигляді грошового потоку. При цьому показник грошового потоку може бути диференційованим по окремих роках експлуатації об'єкта інвестиційного проекту або беруть його середню величину за рік.

2) обов'язкове приведення загальних величин капіталу і грошового потоку до теперішньої вартості.

На жаль, майже все обладнання на підприємстві застаріле і має потребу в заміні або модернізації. У перспективі передбачається впровадити більш продуктивне автоматизоване обладнання. Але коштів, що знаходяться в амортизаційному фонді підприємства і призначених саме для цих цілей, явно недостатньо. Тому підприємству необхідно шукати інші джерела фінансування відновлення основних фондів - зовнішні.

Вигоди від вкладання коштів в удосконалення виробничої бази очевидні. Перш за все, заміна обладнання забезпечила б зростання обсягу виробництва на 5-15% щокварталу, тобто підприємство зекономило би на умовно-постійних витратах за рахунок збільшення обсягу виробництва. Крім того, висока якість продукції, виробленої на більш прогресивному обладнанні, дозволила б збільшити ціну на продукцію на 10%. Таким чином, планований обсяг реалізації у вартісному вимірі після впровадження нового обладнання збільшився би на 32% в кінці планового періоду. Планується, що термін здійснення цього інвестиційного проекту – 1 рік з розбиттям на 4 квартали. Основні показники інвестиційного проекту відображені в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Основні економічні показники проекту

№	Показники	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	За рік
1	Обсяг виробленої продукції у діючих цінах, тис. грн.	5110	6720	7213,9	7641	26684,9
2	Витрати на виробництво	2961	2931,7	3103,9	3318	12714,6

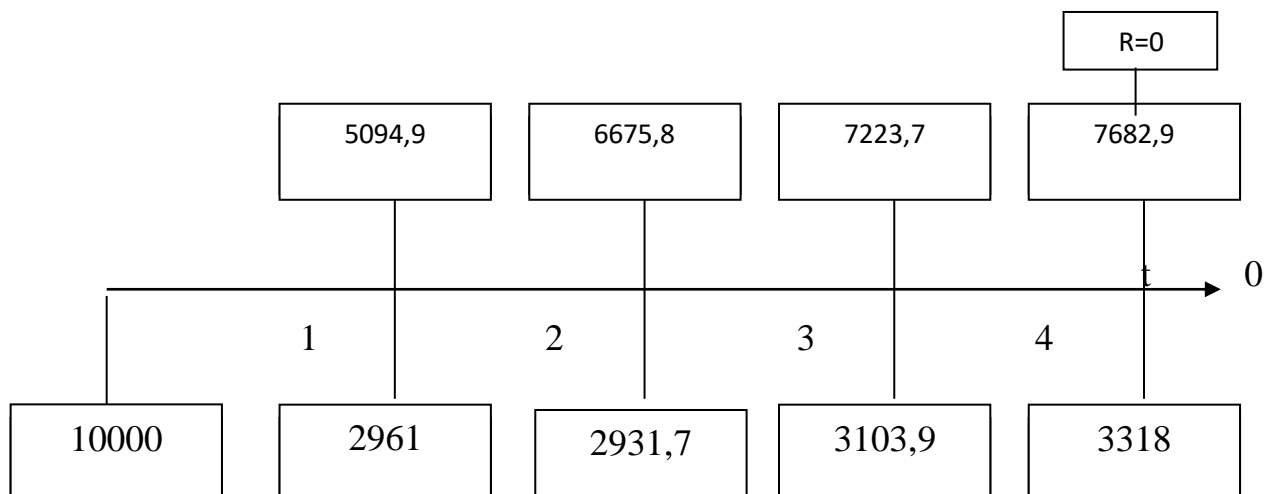
	продукції, тис. грн.					
--	----------------------	--	--	--	--	--

Продовження табл. 2.3.

3	У тому числі за елементами витрат:					
	Матеріальні витрати	1615	1623,7	1619,7	1606,2	
	Амортизація	127	101,2	100,4	99,8	
	Витрати на оплату праці	741,5	648,2	685	852,2	
	Відрахування на соціальні заходи	264,4	227,6	271,4	360,4	
	Інші витрати	213,1	331	427,4	399,4	
4	Довідково: обсяг виробленої продукції за минулий рік, тис. грн.	3930,1	4731	3852	3826,1	16339,2
5	Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	5094,9	6675,8	7223,7	7682,9	26677,3
6	Прибуток до оподаткування	2133,9	3744,1	4119,8	4364,9	13962,7

Витрати на придбання інвестиційного проекту дорівнюють 10000 тис. грн., доход від ліквідації - нуль, витрати і доходи представлені в таблиці 2.11. Витрати, пов'язані з залученням позикових засобів складають 2% від суми кредиту в квартал.

Виходячи з даних про обсяг реалізацій продукції та про витрати на її виробництво, можна скласти схему інвестиційного проекту, яка наведена на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Схема інвестиційного проекту по заміні обладнання

Проведемо розрахунок економічної ефективності інвестиційного за допомогою статистичних і динамічних показників, знайдемо точку беззбитковості проекту та розробимо фінансовий план інвестицій.

Статичні показники економічної ефективності. Метод порівняння витрат.

Для характеристики інвестиційних витрат у статичній моделі можна використовувати показник середньорічних витрат (K), пов'язаних зі здійсненням інвестицій, або собівартість одиниці продукції (k), яка виробляється з використанням інвестиційного об'єкта.

При визначенні показника інвестиційних витрат усі витрати доцільно представити у вигляді двох елементів:

- вартість інвестиційного об'єкта (постійні витрати);
- поточні витрати.

Вартість інвестиційного проекту ($K_{\text{рік}}$) необхідно розрахувати з урахуванням принципу упущеної вигоди і включити витрати на придбання і відсотки на задіяний інвестиційний капітал.

У випадку, коли залишкова вартість дорівнює нулю, вартість інвестиційного об'єкта складає:

$$K_{\text{рік}} = \frac{A}{n} + \frac{A}{2} \cdot i \quad (2.1)$$

де A – витрати на придбання (створення) інвестиційного об'єкта, ГО;

i – прийнята процентна ставка на капітал, %.

У ситуації, коли залишкова вартість не дорівнює нулю, вартість інвестиційного об'єкта визначається за формулою 2.2:

$$K_{\text{рік}} = \frac{A - R}{n} + \frac{A + R}{2} \cdot i \quad (2.2)$$

де R – залишкова вартість, ГО;

n – період експлуатації, років.

Поточні витрати (В) включають середньорічні витрати, пов'язані з використанням інвестиційного об'єкта: інвестиція 1 вигідніше ніж інвестиція 2, якщо середньорічні витрати по її реалізації К1 менше, ніж К2 ($K1 < K2$), чи якщо середня собівартість одиниці продукції К1 менше К2 ($K1 < K2$).

На основі вищевикладеного для випадку $R=0$ критерій добору альтернатив можна представити у вигляді:

$$B1 + \frac{A1}{n1} + \frac{A1}{2} \times i < B2 + \frac{A2}{n2} + \frac{A2}{2} \times i \quad (2.3)$$

Якщо порівнювані альтернативні об'єкти мають залишкову вартість ($R \neq 0$), критерій формулюється таким чином:

$$B1 + \frac{A1 - R1}{n1} + \frac{A1 + R1}{2} \times i < B2 + \frac{A2 - R2}{n2} + \frac{A2 + R2}{2} \times i \quad (2.4)$$

Порівняємо два альтернативних інвестиційних проекти.

Перший об'єкт: залишкова вартість $R_1=0$, витрати на придбання (створення) інвестиційного об'єкта $A_1=10000$ тис. грн., прийнята процентна ставка на капітал $i=8\%$, потокові витрати $B_1=3178,65$ тис. грн., період експлуатації, $n=4$ квартали.

Інший об'єкт: залишкова вартість $R_2=0$, витрати на придбання (створення) інвестиційного об'єкта $A_2=12000$ тис. грн., прийнята процентна ставка на капітал $i=8\%$, потокові витрати $B_2=2100$ тис. грн., період експлуатації, $n=3$ квартали.

У зв'язку з тим, що альтернативні об'єкти, яки ми порівнюємо, мають залишкову вартість $R=0$, критерій вигідності інвестиції формулюється згідно з формулою 2.3. Таким чином отримаємо:

$$3178,65 + \frac{10000}{4} + \frac{10000}{2} \times 0,08 = 6078,65 < 2100 + \frac{12000}{3} + \frac{12000}{2} \times 0,08 = 6580$$

Перша інвестиція (наш інвестиційний проект) вигідніший за іншу інвестицію з точки зору методу порівняння витрат.

Метод порівняння доходів.

Для оцінки ефективності інвестицій з використанням показника доходів необхідно створити цільову функцію, що характеризує середньорічний розмір прибутку або чистого доходу.

При оцінці окремої інвестиції доходи повинні як мінімум дорівнювати нулю ($D \geq 0$). При розгляді альтернативних варіантів вигіднішою є інвестиція з більшими середньорічними доходами, наприклад інвестиція 1 при $D_1 > D_2$. Для практичних розрахунків критерій порівняних доходів для окремої інвестиції в загальному вигляді можна сформулювати таким чином:

$$(E_1 - K_{\text{заг1}}) > 0 \quad (2.5)$$

де E – доходи від інвестицій, ГО/рік;

$K_{\text{заг}}$ – загальні витрати на інвестиційний об'єкт, ГО/рік.

Зважаючи на те, що залишкова вартість інвестиційних об'єктів (R) може приймати різні значення, зазначений критерій варто розглядати для двох ситуацій.

При $R = 0$

$$P_1 \times X_1 - B_1 - \frac{A_1}{n_1} - \frac{A_1}{2} \times i > P_2 \times X_2 - B_2 - \frac{A_2}{n_2} - \frac{A_2}{2} \times i \quad (2.6)$$

де P – ціна одиниці виробленої продукції, ГО;

X – обсяг виробленої продукції, одиниць.

При $R_1 > 0$ та $R_2 > 0$

$$P_1 \times X_1 - B_1 - \frac{A_1 - R_1}{n_1} - \frac{A_1 + R_1}{2} \times i > P_2 \times X_2 - B_2 - \frac{A_2 - R_2}{n_2} - \frac{A_2 + R_2}{2} \times i \quad (2.7)$$

Визначимо вигідність нашого інвестиційного проекту з точки зору методу порівняння доходів: залишкова вартість $R=0$, середньорічні доходи $E=5945$ тис. грн., витрати на придбання (створення) інвестиційного об'єкта $A=10000$ тис. грн., прийнята процентна ставка на капітал $i=8\%$, потокові витрати $B=3528,65$ тис. грн., період експлуатації, $n=4$ квартали.

$$6669,33 - \left(\frac{10000}{4} + \frac{10000}{2} \times 0,08 \right) - 3178,65 = 90,68$$

Наш інвестиційний проект є вигідним з погляду методу зіставлення доходів, тому що $D=90,68 > 0$.

Метод окупності. Показник окупності або термін амортизації інвестиції характеризує час, необхідний для компенсації задіяного в інвестиції капіталу за рахунок доходів, що отримуються. Для оцінки ефективності проекту необхідно визначити термін окупності за наявними характеристиками об'єкта та порівняти його з установленим критерієм. Критерій можна сформулювати таким чином: доцільно реалізувати ті інвестиційні об'єкти, за якими фактичний час (t) амортизації не перевищує максимально припустимий ($t_{\max}$).

За амортизаційним критерієм первинна інвестиція є вигідною тільки тоді, коли отримані доходи перевищать витрачені кошти протягом періоду амортизації ($t \leq t_{\max}$). Максимально припустимий час амортизації встановлюється під час планування інвестиційного проекту.

Визначення фактичного періоду окупності інвестиції можна здійснити прискореним і накопичуваним способом. Рівняння (2.8) і (2.9) побудовані на основі усередненого способу з урахуванням варіанта залишкової вартості об'єкта.

При $R = 0$

$$t = \frac{A}{e - a} \quad (2.8)$$

де e – щорічні доходи, ГО;

a – щорічні витрати, ГО.

При $R \neq 0$

$$t = \frac{A - R}{e - a} \quad (2.9)$$

Як видно з вищенаведених формул, інвестиційні витрати з обліком чи без обліку залишкової вартості зіставляються із середньорічним чистим доходом, тобто не враховуються можливі різниці в доходах, отриманих у різні періоди існування інвестиційного об'єкта.

Для нашого інвестиційного проекту залишкова вартість $R=0$, витрати на придбання (створення) інвестиційного об'єкта $A=10000$ тис. грн., різниця доходів і витрат в I, II, III, IV кварталах дорівнює відповідно 2133,9; 3744,1; 4119,8 та 4364,9 тис. грн.

Максимально припустимий час амортизації $t_{\max} = 4$ квартали.

Визначимо середньоквартальний показник:

$$\bar{e} - \bar{a} = \frac{2133,9 + 3744,1 + 4119,8 + 4364,9}{4} = 3590,7$$

Визначимо фактичний період окупності інвестиції:

$$t = \frac{10000}{3590,7} = 2,785 < 4$$

Згідно з прискореним способом, інвестиція є вигідною, бо термін фактичної окупності - 2,7 кварталів менший за максимальний - 4 квартали.

На відміну від цього способу накопичуваний спосіб бере до уваги тимчасову різницю в рівні чистих річних доходів. Критерій окупності при цьому встановлюється шляхом зіставлення інвестиційних витрат з сумою чистого доходу, яка накопичується:

$$\begin{aligned} A &= (e_1 - a_1) + (e_2 - a_2) + \dots + (e_n - a_n + R), \\ 0 &= (e_1 - a_1) + (e_2 - a_2) + \dots + (e_n - a_n + R) - A \quad (2.10) \end{aligned}$$

Таблиця 2.4

Накопичуваний спосіб амортизації

К вартал	Квартальна сума амортизації, тис. грн.	Накопичувана сума амортизації, тис. грн.
1	2133,9	2133,9
2	3744,1	5878
3	4119,8	9997,8 тф
4	4364,9	14362,7

Інвестиція є вигідною, тому що фактичний строк окупності менше, ніж максимально припустимий.

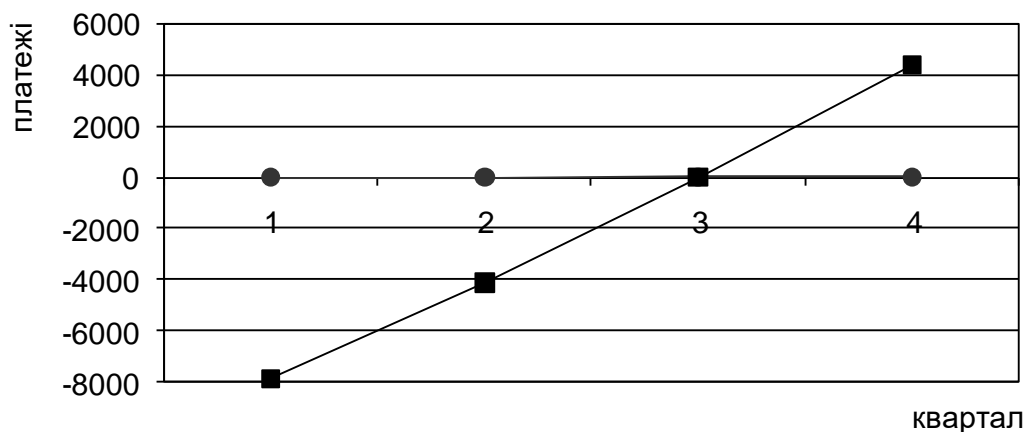

Рис.2.3. Амортизація інвестиційних витрат

Метод рентабельності. Рентабельність є відносним показником, що характеризує величину доходу на одиницю капіталу. В умовах ринкової економіки мінімальна рентабельність може встановлюватися суб'єктивно підприємцем, визначаючи його мотивацію інвестування очікуваним розміром прибутку. Вона порівнюється з фактичною рентабельністю об'єкта.

По первинним інвестиціям критерій рентабельності дотримується, коли фактична рентабельність не менше ніж мінімально припустима ($Rent \geq Rent_{min}$). По альтернативним об'єктам позитивне рішення приймається по інвестиції з

більш високою рентабельністю. При цьому кожна інвестиція повинна оцінюватися з позиції мінімальної рентабельності ($Rent1 > Rent2$; $Rent1 \geq Rent_{min}$; $Rent2 \geq Rent_{min}$).

Використання показника рентабельності пов'язано з проблемою визначення розміру капіталу, залученого в інвестиції. Можна сформулювати два підходи до встановлення цього показника. Згідно з першим розмір задіяного в інвестиції капіталу прирівнюється до повної суми інвестиції. При цьому показники економічної ефективності за весь інвестиційний період визначаються на рівні повних інвестиційних витрат.

Цей підхід доцільно використовувати для інвестиційних об'єктів, що не змінюють з часом свою первісну вартість, наприклад для земельних ділянок.

Інший підхід враховує процес окупності витрат і розглядає вартість капіталу, задіяного в інвестиції, як витрати на придбання (створення) інвестиційного об'єкта за винятком сум накопичених доходів. Існує кілька методів розрахунку апроксимативного показника розміру капіталу, задіяного в інвестиції.

1. Розмір капіталу прирівнюється до половини інвестиції.

2. Розмір капіталу відповідає залишкової вартості інвестиції.

Як у першому так і в другому випадку варто розрізняти дві ситуації.

а) залишкова вартість об'єкта дорівнює нулю ($R = 0$).

б) залишкова вартість об'єкта не дорівнює нулю ($R \neq 0$).

При методі витрат на придбання інвестиційного об'єкта (випадок 2 і 3 на рис. 2.4) прирівнюється до половини інвестиції (A):

$$K_{an} = \frac{A}{2} \text{ при } R=0 \quad (2.11)$$

$$K_{an} = \frac{A-R}{2} + R = \frac{A+R}{2} \text{ при } R \neq 0 \quad (2.12)$$

При другому методі (випадок 4 і 5 на рис. 2.4) визначається розмір із залишкових вартостей інвестиційного об'єкта при рівномірній амортизації. Залишкова вартість при строку окупності, рівному n , може бути представлена при $R=0$ для i -го року використання як сума членів арифметичної прогресії в

наступному вигляді:

$$K_{\text{зал}(i)} = K - K \cdot \frac{i-1}{n} \quad (2.13)$$

Значення залишкової вартості є членами арифметичної прогресії. Згідно з формулою суми членів арифметичної прогресії середній розмір залишкової вартості дорівнюватиме:

$$K_{\text{ан}} = \frac{K}{2} \times \frac{n+1}{n} \quad (2.14)$$

При $R \neq 0$ (випадок 5) середній розмір капіталу, задіяного в інвестиції, визначається за наступною формулою:

$$K_{\text{ан}} = \frac{K - R}{2} \times \frac{n+1}{n} + R \quad (2.15)$$

Можливість використання різних підходів і різних методів обліку розміру задіяного в інвестиції капіталу повинна враховуватися під час добору інвестиційних альтернатив.

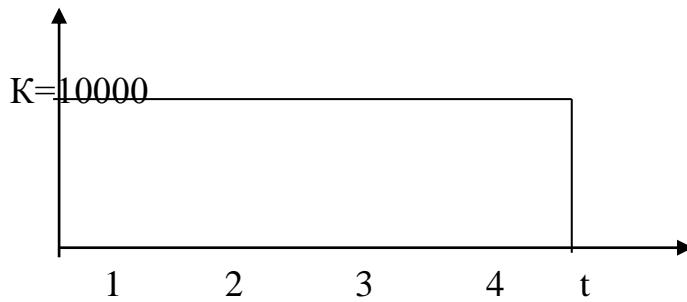
Рентабельність визначається:

$$R = \frac{\Pi}{K} \quad (2.16)$$

$\Pi=354,34$ тис. грн. Розмір капіталу визначимо трьома методами:

1) $K=A=10000$ тис. грн.

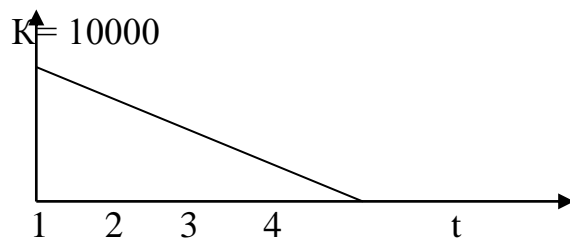
$$R = \frac{3950,7}{10000} = 0,39 = 39\%$$

Рис. 2.4 - Капітал дорівнює повній сумі інвестиції

2) $K=A/2=5000$ тис. грн.

$$R = \frac{3950,7}{5000} = 0,78 = 78\%$$

Рис. 2.5 - Капітал дорівнює половині суми інвестиції

3) Спочатку визначимо залишкову вартість в кожному з 4-х кварталів:

$$K_{\text{зал1}} = 10000 - 10000 \cdot \frac{1-1}{4} = 10000$$

$$K_{\text{зал2}} = 10000 - 10000 \cdot \frac{2-1}{4} = 7500$$

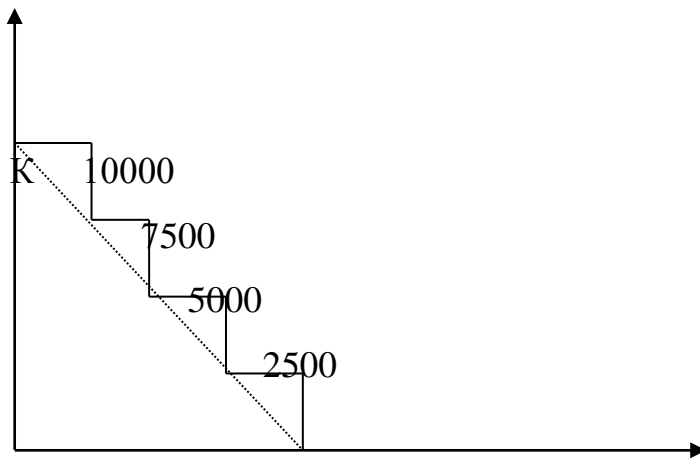
$$K_{\text{зал3}} = 10000 - 10000 \cdot \frac{3-1}{4} = 5000$$

$$K_{\text{зал4}} = 10000 - 10000 \cdot \frac{4-1}{4} = 2500$$

$$K = (10000+7500+5000+2500)/4=6250 \text{ або}$$

$$K = \frac{A}{2} \times \frac{n+1}{n} = \frac{10000}{2} \times \frac{4+1}{4} = 5000 \times 1,25 = 6250$$

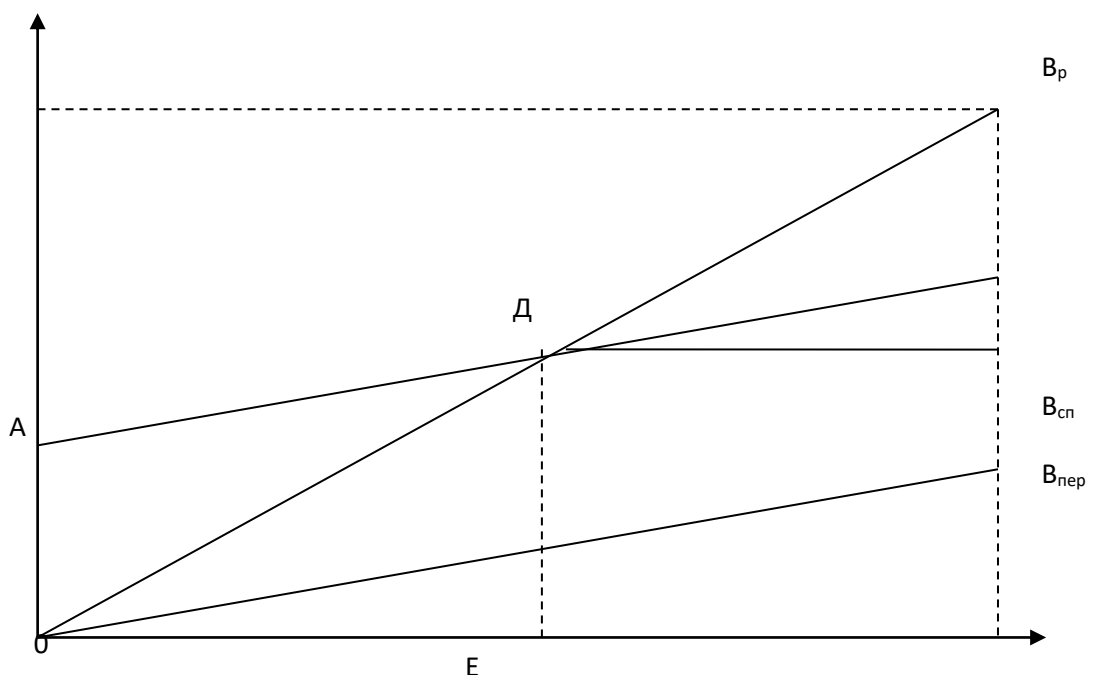
$$R = \frac{3590,7}{6250} = 0,57 = 57\%$$

Рис 2.6 - Капітал дорівнює залишковій вартості інвестиції

Найбільш ефективним є другий підхід до визначення вартості капіталу: найбільша рентабельність $R=63\%$.

Розрахунок точки беззбитковості. Визначення умов беззбиткової роботи підприємства або визначення „точки беззбитковості” є ні чим іншим, як визначенням вартості обсягу продажу продукції, при якому підприємство покриває свої витрати на виробництво та реалізацію продукції без отримання прибутку та збитку. В практиці країн з ринковою економікою для цього використовують графічні методи (див. рис. 2.7).

Рис. 2.7. Визначення критичного обсягу реалізації.

В цьому випадку точка перетину Д з прямою виторгу від реалізації (B_p) із сукупними витратами ($B_{сп}$) відмічає так званий критичний виторг, за якого немає ані прибутку, ані збитків. Точка Е вказує, яким при цьому має бути обсяг реалізації (продажу), який має назву критичний обсяг реалізації, тобто підприємство за такого обсягу реалізації не отримує прибутку та не несе збитків.

Встановити умови беззбитковості роботи підприємства потрібно на основі валової маржі, яку ще називають доходом після покриття постійних витрат:

$$M_v = B_p - B_{пер}, \quad a = \frac{Ц - Ц_{пер}}{Ц} \times 100, \quad (2.17)$$

де M_v – валова маржа, грн.,

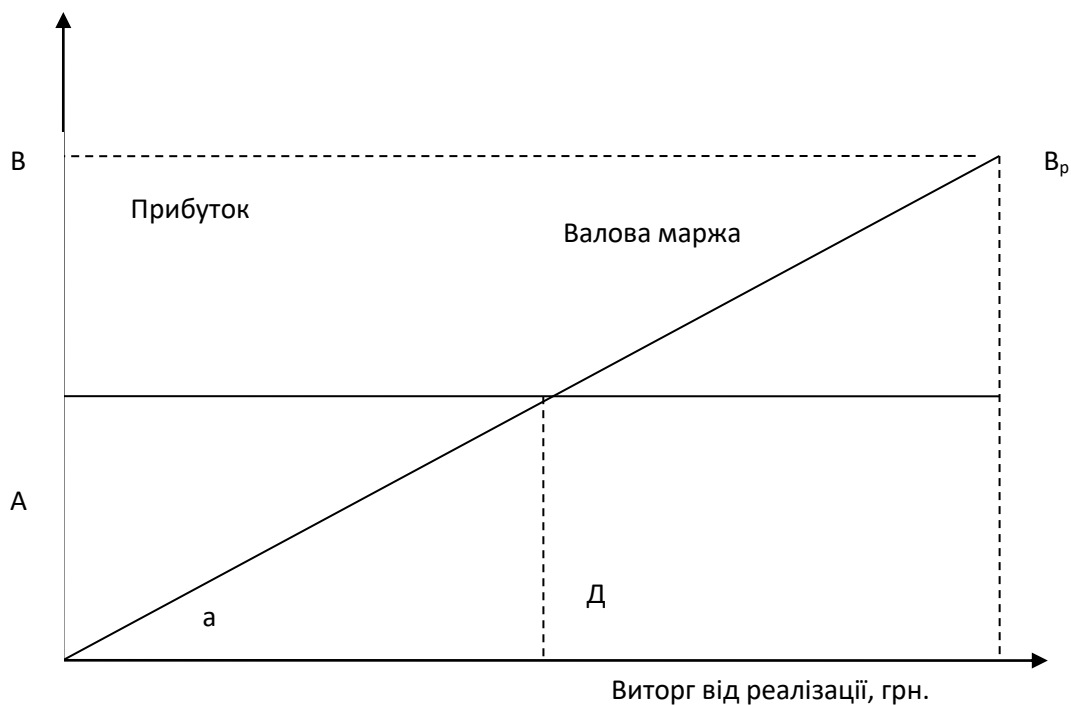
B_p – виторг від реалізації, грн.,

$B_{пер}$ – перемінні витрати, грн.,

a – відсоток валової маржі до виторгу від реалізації,

$Ц$ – ціна за одиницю продукції, грн./од.

Графічно це виглядає таким чином, як зображено на рис 2.8.

Рис. 2.8. Визначення критичного виторгу від реалізації

Фізичний сенс маржі полягає в тому, що вона показує прибуток, який підприємство отримує після покриття постійних витрат. Коли ці витрати дорівнюють маржі, то результат діяльності підприємства нульовий. У зв'язку з цим дуже корисно знати критичну рентабельність. Вона визначається за наступною формулою:

$$R_n = \frac{B_{пост}}{M_{пр}} \times 100, (2.18)$$

де $B_{пост}$ – постійні витрати, грн.,

$M_{пр}$ – відсоток прибутку до виторгу від реалізації,

R_n – поріг рентабельності або критична рентабельність.

Критична рентабельність обсягу продажу визначається за формулою:

$$R_{op} = \frac{R_n}{Ц} \text{ або } \frac{B_{пост}}{Ц - B_{пер.сер.}}, (2.19)$$

де R_n – критичний обсяг реалізації,

$Ц$ – ціна за одиницю продукції, грн./шт.,

$B_{пер.сер.}$ – середні перемінні витрати, грн.

$B_{пост}$ – постійні витрати, грн.

Під час визначення рівня збитковості, необхідно також знати, в яких межах можна зменшити обсяг виторгу без зміни розміру прибутку. Для цього рекомендують визначати запас фінансової стійкості. Він представляє собою суму, на яку підприємство може дозволити собі зменшити розмір прибутку, не виходячи при цьому із зони прибутку. Запас фінансової стійкості ($Z_{ст}$) визначається за формулою:

$$Z_{ст} = B_p - R_n, (2.20)$$

Для нашого підприємства розрахунок точки беззбитковості буде здійснюватися за товаром „Респіратор Р-30”

Розрахунок точки беззбитковості виконується для декількох рівнів можливої ціни реалізації продукції. Розрахунок виконується аналітично і графічно. Дані для аналітичного розрахунку точки беззбитковості необхідно звести у таблицю 2.5.

Таблиця 2.5

Розрахунок точки беззбитковості для трьох варіантів ціни

Показники	Тис. грн.		
	1 варіант	2 варіант	3 варіант
Виторг від реалізації	1365	1228,5	1638
Перемінні витрати	1037,4	1037,4	1037,4
Валова маржа	327,6	191,1	600,6
Постійні витрати	277,875	277,875	277,875
Ціна, грн./шт.	2100	1890	2520
Обсяг реалізації	650	650	650
Умовно-перемінні витрати, грн./шт.	1596	1596	1596
Обсяг беззбитковості, шт.	551	945	301

1. Якщо ціна на продукцію дорівнюватиме 2100 грн. за одиницю, то поріг рентабельності, згідно з формулою (2.18), складатиме:

$$R_n = \frac{277,875}{24\%} \times 100 = 1157,8125 (\text{тис.грн.})$$

Критичний обсяг реалізації згідно з формулою (2.19), складатиме:

$$\frac{1157,8125}{2100} = 551 (\text{шт.})$$

Запас фінансової стійкості, в межах якої можна зменшувати обсяг виторгу, згідно з формулою (2.20), складатиме: $1365 - 1157,8125 = 207,1875$ (тис. грн.).

Звідси можна зробити висновок, що беззбитковість настає при виторгу від реалізації 1157,8125 тис. грн. та обсягу реалізації 551 шт.

2. Якщо ціна на продукцію зменшиться на 10% і складатиме 1890 грн. за одиницю, то поріг рентабельності дорівнює:

$$R_n = \frac{277,875}{15,6\%} \times 100 = 1785,829(\text{тис.грн.})$$

Критичний обсяг реалізації згідно з формулою (2.19), складатиме:

$$\frac{1785,829}{1890} = 945(\text{шт.})$$

Запас фінансової стійкості значно зменшиться і буде менший за ноль:
 $1228,5 - 1781,25 = -552,75$ (тис. грн.).

Звідси можна зробити висновок, що підприємства за такої ціни на продукцію не покриває навіть перемінних витрат, щоб досягти точки беззбитковості йому необхідно збільшити виторг від реалізації до 1785,829 тис. грн. та мати обсяг реалізації 945 шт.

3. Якщо ціна на продукцію, навпаки, збільшиться на 10% і складатиме 2520 грн. за одиницю, то поріг рентабельності дорівнює:

$$R_n = \frac{277,875}{36,7\%} \times 100 = 757,152(\text{тис.грн.})$$

Критичний обсяг реалізації складатиме:

$$\frac{757,152}{2520} = 301(\text{шт.})$$

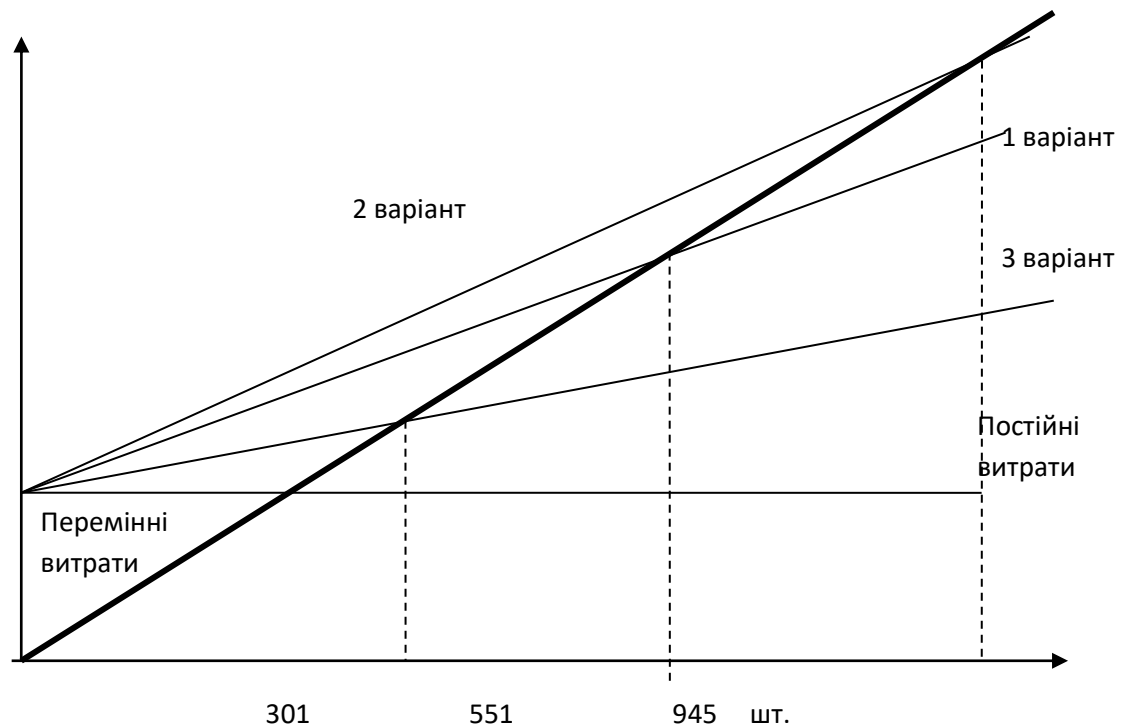
Запас фінансової стійкості, в межах якої можна зменшувати обсяг виторгу зменшиться і складатиме: $1638 - 757,152 = 880,848$ (тис. грн.).

Звідси можна зробити висновок, що беззбитковість настає при виторгу від реалізації 757,152 тис. грн. та обсягу реалізації 301 шт.

Запас фінансової стійкості найбільші і третьому випадку, коли ціна на

продукцію найбільша.

За результатами аналітичного розрахунку необхідно побудувати графік безбитковості інвестиції для усіх варіантів ціни (рис.2.9)

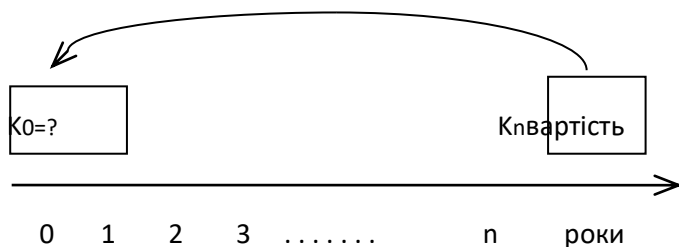
Рис. 2.9. Динаміка точки безбитковості при зміні ціни одиниці продукції.

Динамічні показники економічної ефективності. Необхідно дати огляд динамічних методів і умов їхнього використання для оцінки проекту.

Динамічні моделі побудовані на врахуванні декількох періодів існування інвестиційних об'єктів. Об'єкти характеризуються через платіжні ряди надходжень і виплат, що очікуються протягом певного часу. При цьому для спрощення виходять з того, що всі платежі здійснюються наприкінці визначеного відрізка часу, найчастіше року, а в нашому прикладі - кварталі. Тимчасові розходження елементів чисельного ряду при використанні динамічних методів обумовлені нарахуванням відсотків. Через нарахування відсотків забезпечується різне сприйняття платежів, які здійснюються в різні періоди часу.

Метод чистої дисконтованої вартості. Визначення первісної суми по заданій нарощеній сумі охоплює проблему визначення грошової вартості

(еквівалента товарної вартості), що підлягає виплаті для одержання через n років кінцевої вартості в розмірі K_n при існуючій відсотковій ставці i . На рис. 2.10 наведено графічне зображення поставленого питання.

Рис. 2.10. Визначення первісної вартості капіталу по заданій кінцевій сумі.

Вирішити цю проблему можна, використовуючи коефіцієнт дисконтування, що визначається за наступною формулою:

$$KD = \frac{1}{(1+i)^n} = (1+i)^{-n} \quad (2.21)$$

Таким чином,

$$K_0 = K_n \times (1+i)^{-n} = K_n \times KD \quad (2.22)$$

Показник чистої дисконтованої вартості капіталу (V_0) визначається зіставленням дисконтованих розмірів доходів (E_0) і витрат (A_0):

$$V_0 = E_0 - A_0 \quad (2.23)$$

Критерій методу чистої дисконтованої вартості полягає в наступному: інвестиція є вигідною при обраній відсотковій ставці на капітал, якщо чиста дисконтована вартість капіталу більша або дорівнює нулю $V_0 \geq 0$. При $V_0 = 0$ інвестор тільки відшкодовує свої витрати. Інвестиція більш вигідна при більшому значенні V_0 .

На практиці інвестиції часто характеризуються не двома числами, а чисельним рядом із щоквартальними платежами: доходами (e) і витратами (a).

Якщо річні платежі представлені нерівномірним чисельним рядом, то B_0 визначається за наступною формулою:

$$B_0 = \sum (e_1 - a_1) \times (1+i)^{-1} + R(1+i)^{-n} - A_0 \quad (2.24)$$

Розмір чистої дисконтованої вартості залежить від розміру встановленої процентної ставки. Залежність між цими даними показана в табл. 2.18 і на рис.2.12 для нашого інвестиційного проекту.

$A_0=10000$ тис. грн., $i=2\%$ на квартал, $n=4$ квартали

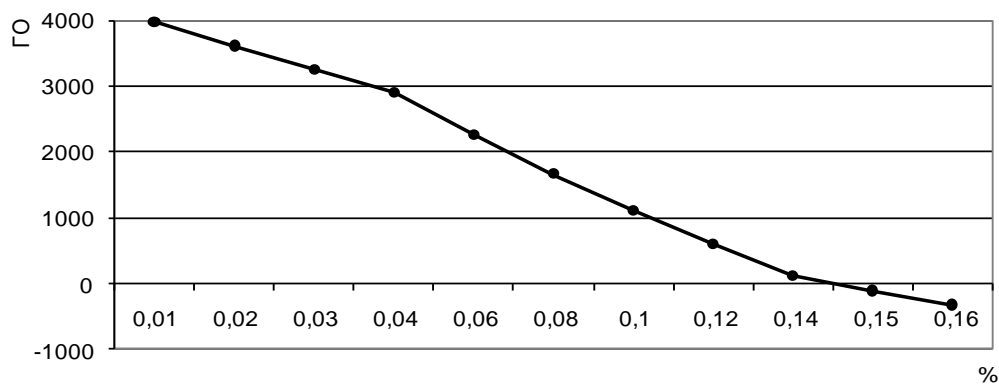
$$\begin{aligned} B_0 &= (5094,9 - 2961) \times 1,02^{-1} + (6675,8 - 2931,7) \times 1,02^{-2} + (7223,7 - 3103,9) \times 1,02^{-3} + \\ &+ (7683,9 - 3318) \times 1,02^{-4} - 10000 = 2092,1 + 3598,7 + 3882,2 + 4042,5 - 10000 = \\ &= 13615,5 - 10000 = 3615,5 \end{aligned}$$

Виходячи з того, що $B_0= 3615,5$ тис. грн. >0 , то інвестиційний проект є вигідним з точки зору методу чистої дисконтованої вартості.

Таблиця 2.6

Вартість капіталу і відсоткова ставка

i	E₀	B₀ = E₀ - A₀
0,01	13976,27	3976,27
0,02	13615,5	3615,5
0,03	13249,23	3249,23
0,04	12907,03	2907,03
0,06	12261,77	2261,77
0,08	11664,51	1664,51
0,10	11110,73	1110,73
0,12	10596,35	596,35
0,14	10117,87	117,87
0,15	9891,07	-108,93
0,16	9672,08	-327,92

Рис. 2.11. Зміна чистої дисконтованої вартості капіталу при підвищенні відсоткової ставки

За графіком, що зображений на рис. 2.11, можна зробити висновок про те, що інвестиційний проект буде вигідно реалізовуватися навіть при зростанні відсоткової ставки до значення більш ніж 12% у квартал.

Метод внутрішньої відсоткової ставки. Критерій внутрішньої ренти полягає в наступному: коли внутрішня відсоткова ставка інвестиції (r) принаймні не менша за мінімальний відсоток, який встановлюється для цієї інвестиції ($r \geq i$), то така інвестиція є вигідною.

Встановлення вимоги мінімальної відсоткової ставки повинне здійснюватися з урахуванням можливості використання різних джерел фінансування інвестиційних об'єктів. При фінансуванні інвестиції цілком за рахунок власного капіталу необхідно розглядати альтернативну можливість використання своїх коштів інвестором на ринку капіталу. Тому мінімальна вимога відсотка для інвестиції не може бути меншою за відсоток (i_p), який банки сплачують по внесках: $i \geq i_p$.

Вказаний відсоток (i_p) являє собою нижню межу для вимоги, що встановлюється. До того ж, із зростанням ризику інвестиції зростає і вимога до розміру мінімальної відсоткової ставки. Якщо позначити добавку, що обумовлена мірою ризику, як величину Z , то можна записати наступне

рівняння:

$$i = i_p + Z \quad (2.25)$$

Якщо інвестиція фінансується цілком за рахунок позикового капіталу, то орієнтиром для встановлення мінімального відсотка є вимога відсоткової ставки кредитора, який надає капітал ($i_{кр}$):

$$i > i_{кр}. \quad (2.26)$$

В той же час вимога кредитора визначає нижню межу. Формування остаточного значення обумовлено ризиком, пов'язаним з конкретною інвестицією.

$$i = i_{кр} + Z \quad (2.27)$$

У випадку якщо, інвестиція фінансується частково за рахунок власного (Вк) і частково за рахунок позикового капіталу (Пк), як орієнтир розраховується змішана процентна ставка з урахуванням рівня використання кожного джерела.

$$i = \frac{B_k \times i_h + P_k \times i_{кр}}{B_k + P_k} \quad (2.28)$$

На практиці вимога до мінімальної процентної ставки встановлюється підприємцем суб'єктивно на підставі статистичних даних про прибутковість інвестицій, що здійснювалися раніше, й умов надання та отримання кредитів на ринку капіталу.

Вихідною умовою для визначення є критерій приведеної вартості капіталу:

$$K(r) = \sum_{t=1}^n Z_t \times (1+r)^t = 0 \quad (2.29)$$

де Z_t – інвестиційні платежі в t – м періоді.

$$-10000 + 2133,9 \times (1+r)^{-1} + 3744,1 \times (1+r)^{-2} + 4119,8 \times (1+r)^{-3} + 4364,9 \times (1+r)^{-4} = 0$$

$$1+r = 0$$

$$-10000 + 2133,9 \times X^{-1} + 3744,1 \times X^{-2} + 4119,8 \times X^{-3} + 4364,9 \times X^{-4} = 0 \mid X^4$$

$$1+r = X_i - \frac{F(x)}{F'(x)}$$

$$F(x) = -10000X^4 + 2133,9X^3 + 3744,1X^2 + 4119,8X + 4364,9$$

$$F'(x) = -40000X^3 + 6401,7X^2 + 7488,2X + 4119,8$$

Візьмемо відсоткову ставку, що дорівнює 14%, тобто $X=1,14$. В такому випадку:

$$1) F(1,14) = -16889,6 + 3161,47 + 4865,83 + 4696,57 + 4364,9 = 199,17$$

$$F'(1,14) = -59261,76 + 8319,65 + 8536,55 + 4119,8 = -38285,76$$

$$1+r = 1,14 - \frac{199,17}{-38285,76} = 1,14 + 0,00311 = 1,14311$$

$$2) X=1,14311$$

$$F(1,14311) = -17074,66 + 3187,41 + 4892,42 + 4709,38 + 4364,9 = 79,45$$

$$F'(1,14311) = -59748,095 + 8365,10 + 8559,84 + 4119,8 = -38703,355$$

$$1,14311 = 1,14311 - \frac{79,45}{-38703,355} = 1,14311 + 0,00205 = 1,14516$$

$$3) X=1,14516$$

$$F(1,14516) = -17197,6647 + 3204,59 + 4909,98 + 4717,83 + 4364,9 = -0,17$$

$$F'(1,14516) = -60070,12 + 8395,13 + 8575,19 + 4119,8 = -38980$$

$$1,14516 = 1,14516 - \frac{-0,17}{-38980} = 1,14311 + 0,0000043 = 1,14516$$

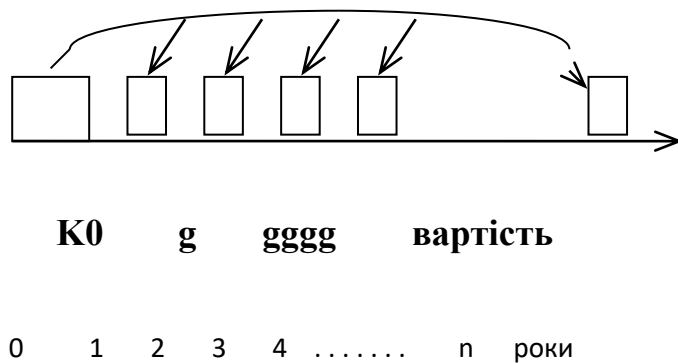
Таким чином, після розрахунку в 3 етапи, визначили, що внутрішня відсоткова ставка дорівнює $r=0,14516=14,516\%$

Приймемо за мінімальну процентну ставку процентну ставку кредитора, що надає капітал, тому що наш проект фінансується цілком за рахунок позикових коштів: $i=2\%$ у квартал. З огляду на це, інвестиційний проект є

вигідним: $r=14,516\% > i=2\%$ (з точки зору внутрішньої відсоткової ставки).

Метод анuitетів. Метод анuitетів дозволяє інвестиції, які здійснюються єдиним платежем, розподілити рівномірно на всі роки експлуатації інвестиційного об'єкта. При цьому вирішуються дві проблеми.

Перша проблема полягає у формуванні еквівалентного внеску, який здійснюється сьогодні, платіжного ряду на n років з річними платежами q при відсотковій ставці i , якщо сума, яку сплачують на початок інвестиційного періоду, складає K_0 (рис. 2.12).

Рис. 2.12. Розподіл первісного платіжного внеску на весь період існування інвестиційного об'єкта.

Таку проблему вирішують у випадках, коли плата за придбання інвестиційного об'єкта або вартість страховки, що підлягають виплаті на початку інвестиційного періоду, розподіляються на весь період існування об'єкта, або коли визначається анuitет, що відноситься до позики, – незмінна протягом усього періоду величина, яка включає в даному випадку розмір погашення позики і відсотки за неї.

Вирішити дану проблему можна за допомогою наступних формул:

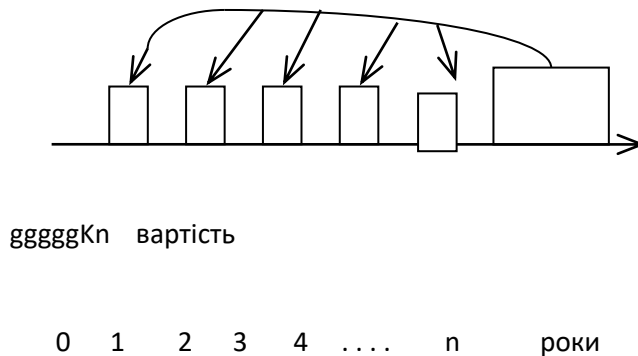
$$q = K_0 \cdot \frac{i(1+i)^n}{(1+i)^n - 1} = K_0 \times A\Phi \quad (2.30)$$

де

$$A\Phi = \frac{i(1+i)^n}{(1+i)^n - 1} \quad (2.31)$$

Фактор АФ називається анuitет–фактором. Він дозволяє розподілити суму, що підлягає оплаті на початку періоду, у рівний анuitет на майбутній період.

Друга проблема полягає у визначенні значень членів рівномірного чисельного ряду, що при відсотковій ставці i відповідає відомій величині K_n , яка знаходиться в кінцевій точці n (рис. 2.13).

Рис. 2.13. Розподіл платежів, які здійснюються наприкінці інвестиційного періоду, на весь період існування об'єкта

Вирішити дану проблему дозволяє наступна формула:

$$q = K_n \times \frac{i}{(1+i)^n - 1} = K_n \times \text{ФРЗВ} \quad (2.32)$$

де ФРЗВ – фактор розподілу залишкової вартості.

ФРЗВ дозволяє побудувати чисельний ряд, що еквівалентний сумі K_n у пункті n , приймаючи до уваги складні відсотки за n років.

ФРЗВ знаходить застосування, коли залишкова вартість інвестиції розподіляється по роках використання, коли необхідно розкласти для рівномірного включення у витрати виробництва суму, що підлягає оплаті наприкінці інвестиційного періоду.

Критерій анuitетів, так само як критерій чистої дисконтованої вартості,

заснований на зіставленні доходів і витрат. Під час використання методу анuitетів порівнюються рівні річних доходів і витрат. У зв'язку з тим, що річні доходи і витрати на практиці рідко бувають у вигляді рівномірного ряду, під час застосування критерію анuitетів використовують розмір середніх річних доходів (e), що приносить інвестиція, і середніх річних витрат (a), які вона викликає.

Критерій анuitетів можна сформулювати таким чином: інвестиція вигідна, якщо середньорічні доходи не нижчі за середньорічні витрати: $\bar{e} \geq \bar{a}$.

Під час визначення середніх величин необхідно враховувати фактор часу і його вплив на цінність платежів, які здійснюються у різні періоди. Так наприклад, при визначенні середнього розміру доходів залишкова вартість інвестиції повинна використовуватися з урахуванням фактора розподілу залишкової вартості. Для чисельного ряду з постійними річними платежами це можна здійснити за наступною формулою:

$$\bar{e} = e + R \times \frac{i}{(1+i)^n - 1} = e + R \times \Phi PЗВ (2.33)$$

Під час визначення середніх річних витрат необхідно розподілити плату за придбання інвестиційного об'єкта:

$$\bar{a} = a + A \times \frac{i(1+i)^n}{(1+i)^n - 1} = a + A \times A\Phi (2.34)$$

У зв'язку з тим, що метод анuitетів доцільно використовувати тільки для оцінки інвестиції з рівномірними рядами доходів і витрат, то для оцінки даного інвестиційного проекту застосування цього методу неможливо.

Фінансовий план інвестиції. Фінансовий план інвестиції являє собою спеціальний метод, за допомогою якого враховується потреба у фінансових засобах і в залежності від умов їхнього одержання і прибутковості розраховується ефективність проекту. Фінансовий план відноситься до динамічних моделей. Він є спеціальним методом нарахування відсотків.

Побудова фінансового плану інвестиції (ФП) базується на дотриманні

фінансово–господарської рівноваги в кожному періоді для кожної зробленої альтернативи. Для забезпечення фінансово-господарської рівноваги в кожному тимчасовому відрізку витрати протиставляються доходам. Перевищення доходів над витратами вкладається в умовні додаткові фінансові інвестиції. У випадку перевищення витрат здійснюється одержання кредиту. Через вкладення надлишків і фінансування дефіциту вирівнюються щорічні платежі.

Під час побудови ФП мають виконуватися наступні умови:

- забезпечується повна порівнянність інвестиційних альтернатив через використання додаткових інвестицій і заходів фінансування.

- не потрібне узгодження відсоткових ставок на одержання кредиту і вкладення вільних коштів.

- допускаються в різні періоди часу різні рівні відсоткових ставок.

З метою оптимізації процесу побудови ФП сформульовані основні правила.

1. ФП будують виходячи з того, що всі платежі здійснюються наприкінці відповідного періоду. Виключенням із загальної структури платежів є точка інвестування.

2. Точка $t = 0$ завжди позначає момент інвестування, а точка $t = 1$ кінець першого року інвестиції. Кожна наступна точка характеризує закінчення чергового року інвестиції.

3. Усі платежі повинні здійснюватися за умови фінансово–господарської рівноваги надходжень і витрат у кожному розрахунковому періоді t і пункті t_0 .

4. Метою створення фінансового плану є визначення кінцевої вартості чи капіталу майна (M). Цей показник визначається наприкінці кожного розрахункового періоду. При цьому вимога фінансової рівноваги у всіх періодах від t_1 до $t - 1$ включно обумовлює нульове значення вартості капіталу, на основі якого оцінюється ефективність інвестиції і приймається рішення або про доцільність її здійснення, або про зміну умов її здійснення, або про відмовлення від неї.

5. Критерій оцінки інвестиції залежить від поставленої мети. У загальному вигляді як мету можна визначити накопичення або споживання. У першому випадку критерієм є максимум вартості майна, у другому максимум

засобів, вилучених для споживання.

6. Всі платіжні процеси одного періоду t за умовами фінансування можна пояснити через п'ять видів платежів.

$Ск$ - наявний у точці інвестування t_0 стартовий капітал, що може використовуватися для фінансування цієї інвестиції.

$ПР$ – платіжний ряд матеріальної інвестиції, що включає плату за придбання A_0 , річні платежі-надлишки q_t і можливий виторг від ліквідації.

$К$ – платежі, пов'язані з використанням кредиту.

$ДФ$ – платіжний ряд додаткової фінансової інвестиції.

$П$ – платежі, що характеризують річне вилучення засобів з інвестиційного процесу на споживання.

Потреба в кредиті чи необхідність здійснення додаткових фінансових інвестицій впливає з нульового рівня платоспроможності в періоді, що розглядається. Ця умова платоспроможності в точці $t=0$ має наступну структуру.

$$Ск + ПР_0 + К_0 - ДФ_0 = 0 \quad (2.35)$$

Розмір $ПР_0$ відповідає платі за придбання інвестиції A_0 і є негативною. Виходячи із суми стартового капіталу $Ск$ і плати за придбання $ПР_0$, з'являється необхідність чи одержання кредиту ($ДО_0$), чи можливість здійснення додаткової фінансової інвестиції ($ДФ_0$) за рахунок надлишкових засобів.

Як вихідна інформація - потоки платежів повинні бути представлені в кожному періоді як підсумкові. Фінансовий план заповнюється згідно зі спеціальною формою (див. табл. 2.18).

Складемо фінансовий план для нашої інвестиції з річним потоком платежів: -10000; 2133,9; 3744,1; 4119,8; 4364,9 за умови одержання кредиту під 2% у квартал, при можливості одержання одноразового кредиту під 2 % у квартал або вкладення засобів на депозит під 1,6% у квартал. Вилучення засобів на споживання не передбачається. Додаткові внески теж не будуть робитися. Погашення кредиту проводиться в другому і четвертому кварталах по половині суми кредиту.

Фінансовий план інвестиції, тис. грн.

Показники	Період часу				
	0	1	2	3	4
Стартовий капітал (СК)	0				
Споживання (П)	-	-	-	-	-
Квартальні платежі (ПК)	-10000	+2133,90	+3744,10	+4119,8	+4364,9
Кредитна позика (К):					
-розмір кредиту	+10000				
-погашення		-200	-5000		-5000
-відсотки (i_k)			-200	-100	-100
Разовий кредит (РК):					
-розмір кредиту			+508,94		
-погашення				-508,94	
- відсотки ($i_{рк}$)				-10,18	
Додаткове фінансування (ДФ):					
-внесок		-1933,90		-3500,68	
-повернення			+1933,90		+3500,68
-відсотки (i_d)			+30,94		+56,01
Вартість майна (М)	0	0	0	0	2721,59

Як видно з таблиці 2.6, наприкінці планового обр'ю, що дорівнює чотирьом кварталам, була отримана вартість капіталу 2721,59 тис.грн. Інвестиційний проект вигідний, тому що вартість майна на кінець періоду >0 .

Для ухвалення рішення про доцільність здійснення цієї інвестиції, необхідно розглянути альтернативні варіанти інвестицій. Як альтернативи можна розглядати як матеріальні, так і фінансові інвестиції.

Складемо альтернативний фінансовий план для нашої інвестиції з річним потоком платежів: -10000; 2133,9; 3744,1; 4119,8; 4364,9 за умови, що в підприємства є власні засоби в розмірі 3,2 тис. грн. (табл. 2.7). Умови одержання позик і додаткового фінансування і погашення кредиту залишаються

Альтернативний фінансовий план, тис. грн.

Показники	Період часу				
	0	1	2	3	4
Стартовий капітал (СК)	3200	-	-	-	-
Споживання (П)	-	+	+	+	+
Квартальні платежі (ПК)	-10000	2133,90	3744,10	4119,8	4364,9
Кредитна позика (К):	+6800				
-розмір кредиту		-136	-3400		-3400
-погашення			-136	-68	-68
-відсотки (i_k)					
Разовий кредит (РК):					
-розмір кредиту					
-погашення					
- відсотки (i_{pk})					
Додаткове фінансування (ДФ):					
-внесок					
-повернення		-1997,90	-2237,97	-6325,58	
-відсотки (i_d)			+1997,90	+2237,97	+6325,58
			+31,97	+35,81	+101,21
Вартість майна (М)	0	0	0	0	7323,69

Як видно з таблиці, наприкінці планового обр'ю, що дорівнює чотири квартали, була отримана вартість капіталу 7323,69 тис. грн. Цей інвестиційний проект також вигідний, тому що вартість майна на кінець періоду >0 . При порівнянні вартості майна на кінець періоду видно, що коли підприємство використовує для фінансування проекту не тільки позикові, але і власні засоби, інвестиційний проект стає значно вигіднішим ($7323,69 > 2721,59$). Вартість майна, що була отримана в проекті із залученням всього 3200 тис. грн. власних коштів, перевищує вартість майна, отриманого лише за рахунок позикового

капіталу, на 4602,1 тис. грн. Тобто зростання капіталу склало $(4602,1 - 3200) : 3200 \times 100\% = 42,8\%$. Але залучення до проекту власних коштів призводить до вилучення коштів з обороту підприємства, що може призвести до зниження ефективності господарювання.

2.3. Оцінка ризиків при інвестуванні

Інвестиційний ризик являє собою можливість нездійснення запланованих цілей інвестування (таких, як прибуток або соціальний ефект) і отримання грошових збитків. Цей ризик необхідно оцінювати, обчислювати, описувати та планувати, розробляючи інвестиційний проект. (таких, як прибуток або соціальний ефект) і отримання грошових збитків. Цей ризик необхідно оцінювати, обчислювати, описувати та планувати, розробляючи інвестиційний проект.

Розрізняють загальноекономічний ризик, що походить від несприятливих умов в усіх сферах економіки, та індивідуальний ризик, пов'язаний з умовами певного проекту.

Залежно від чинників, виділяють такі види інвестиційних ризиків:

- політичний ризик;
- загальноекономічний ризик;
- правовий ризик;
- технічний ризик;
- ризик учасників проекту;
- фінансовий ризик;
- маркетинговий ризик;
- екологічний ризик.

Політичний, правовий та загальноекономічний ризики можуть бути викликані зовнішніми умовами реалізації інвестицій. Інші види ризиків спричиняються можливими помилками планування та організації конкретних проектів.

Технічний ризик зумовлюється великою кількістю хиб та помилок широкого спектра сторін інвестування, пов'язаними з якістю проектування, технічною базою, обраною технологією, управлінням проектом, перевищенням кошторису.

Фінансовий ризик впливає з нездійснення очікуваних подій з фінансового боку проекту. Це можуть бути незаплановані зменшення або зникнення джерел та обсягів фінансування, незадовільний фінансовий стан партнерів, зриви надходжень коштів від реалізації вироблених товарів чи послуг, неплатоспроможність покупців продукції та власні підвищені витрати.

Маркетинговий ризик виникає з прорахунків під час оцінки ринкових умов дії проекту, наприклад, ринків збуту чи постачання сировини і матеріалів, організації реклами чи збутової мережі, обсягу ринку, часу виходу на ринок, цінової політики, внаслідок низької якості продукції.

Екологічний ризик пов'язаний з питаннями впливу на довкілля, можливої аварійності, стосунків з місцевою владою та населенням.

Нарешті, ризик учасників проекту може бути пов'язаний з усіма неочікуваними подіями в управлінні та фінансовому стані підприємств-партнерів.[5, с. 342]

Здійснення підприємництва в будь-якій формі пов'язане з ризиком. Ризик характеризується як небезпека потенційної ймовірної втрати ресурсів або недоодержання доходів порівняно з прогнозованим варіантом. В інвестиційній діяльності питання ризику стоїть дуже гостро. Це спричинюється, по-перше, значною тривалістю інвестиційного циклу від моменту вкладення коштів до часу їх повернення. Зрозуміло, що на далеку перспективу важко спрогнозувати результати, бо на них можуть впливати різні сторонні економічні, політичні, соціальні, екологічні та інші фактори. По-друге, інвестування пов'язане з вкладанням великих коштів, матеріальних ресурсів, неефективне використання яких може негативно позначитись на фінансовому стані інвестора. По-третє, часто інвестування здійснюється через третіх осіб (фінансових посередників), тому інвестор, як правило, не має реальної можливості контролювати використання вкладених коштів, оперативно втручатись у виробничий процес тощо.

З огляду на викладене у процесі складання інвестиційного бізнес-плану дуже важливо правильно оцінити і проаналізувати можливі ризики, виявити напрями їх уникнення та страхування. Визначаючи вид ризику, потрібно оцінити його рівень і вплив на загальні результати. Безризикові інвестиції в нашій державі знайти важко, тому що на рівень ризику впливають не тільки економічні, а й політичні, соціальні, екологічні та інші фактори. Інвестиціями з допустимим рівнем ризику прийнято називати такі вкладення, коли існує ймовірність втратити весь чистий прибуток за цим інвестиційним проектом.

Таблиця 2.8.

Види ризиків і форми їх страхування

Вид ризику	Рівень ризику	Форма страхування ризику
Затримка початку реалізації інвестиційного проекту (відсутність ліцензії, проектно-кошторисної документації, земельної ділянки тощо)	Безризикові інвестиції	Розробка ефективних профілактичних заходів з метою попередження ризиків
Несвоєчасне завершення будівництва (зазначити причини)	Припустимий	Створення страхових (резервних) фондів для покриття збитків
Значне перевищення вартості порівняно з проектно-кошторисною документацією	Критичний	Чітке визначення обов'язків і відповідальності всіх учасників інвестиційного проекту, розподіл між ними збитків
Ризик невиходу у встановлені строки на проектну потужність	Катастрофічний	Отримання певних гарантій від органів влади

Продовження табл. 2.8.

Ризик втрати ринку збуту (зниження попиту, високий рівень конкуренції)		Зовнішнє страхування окремих ризиків у страхових компаніях
Зниження запланованого рівня чистого прибутку (підвищення рівня затрат, зниження рівня цін, зміни податкового законодавства)		

Критерієм критичного рівня ризику є можливість втрати не тільки прибутку, а й усієї виручки. Це означає, що не можна брати до виконання інвестиційний проект, якщо в одному з 10 випадків може бути втрачений прибуток, в одному зі 100 - валовий дохід, а в одному з 1000 - все вкладене майно.

Залежно від рівня ризику потрібно передбачити заходи щодо його страхування. Складаючи інвестиційний бізнес-план, часто передбачають так звану премію за ризик. Це своєрідний додатковий прибуток, якого вимагає інвестор за свій ризик. Розміри цього прибутку повинні збільшуватись пропорційно зростанню ризиків за тим чи іншим інвестиційним проектом.

Загальний прибуток (дохід) за інвестиційним проектом з урахуванням рівня його систематичного ризику можна розрахувати за формулою:

$$(2.36)$$

де D_6 - рівень прибутку за безризиковими інвестиціями;

D_c - середній рівень прибутку на інвестиційному ринку;

β - бета-коефіцієнт, який характеризує рівень систематичного ризику за цим інвестиційним проектом. [4, с. 304]

Також поділ ризиків можливий в залежності до результату їх впливу на інвестиційний процес.

Чисті ризики - результатом їх впливу є отримання негативного чи нульового результату. Зазвичай в цю групу ризиків включають природні (землетрус), природні (пожежа), екологічні (викид шкідливих газів), політичні (зміна режиму) і транспортні (аварії) ризики. Сюди ж відносять і частина комерційних ризиків - майнові (крадіжка, диверсії), виробничі (зупинка устаткування через поломки) і торгові (затримка платежів, несвоєчасне постачання товару).

Спекулятивні ризики - характеризуються отриманням як позитивного, так і негативного результату. До них, насамперед, відносяться фінансові ризики, які є частиною комерційних ризиків.

Іншим критерієм класифікації служить причина виникнення ризику, залежно від чого ризики поділяються на такі види: а) природно-природні; б) екологічні; в) політичні; г) транспортні; д) комерційні.

Комерційний ризик - це звичайний ризик, якому піддається підприємство або галузь промисловості при здійсненні своєї діяльності. Сюди відносять згадані вище майнові, виробничі і торгові ризики, а також фінансові ризики. Останні визначають платоспроможність підприємства, пов'язану з фінансуванням своїх активів, і діляться на кілька видів:

а) ризики, пов'язані з купівельною спроможністю рубля (інфляційні, дефляційні, валютні ризики і ризики ліквідності);

б) ризики, пов'язані з вкладенням капіталу (наступ непрямого фінансового збитку в результаті нездійснення будь-яких дій - страхування, інвестування, хеджування тощо);

в) ризик зниження прибутковості (включає процентний і кредитний ризики);

г) ризики прямих фінансових втрат (біржовий ризик, ризик банкрутства).

Іншим способом класифікації ризиків є розподіл їх на зовнішні та внутрішні ризики.

Зовнішні ризики інвестиційного проекту.

- ризики, пов'язані з нестабільністю економічної ситуації та економічного законодавства, умов інвестування та використання прибутку;
- зовнішньоекономічні ризики - можливість введення обмежень на торгівлю, закриття кордонів і т.п .;
- невизначеність політичної ситуації і можливість її погіршення;
- зміни природно-кліматичних умов, стихійні лиха;
- коливання ринкової кон'юнктури (цін, валютних курсів, ВВП і т.п.).

Внутрішні ризики інвестиційного проекту.

- неповнота або неточність проектної документації;
- виробничо-технічні ризики - аварії і відмови устаткування, виробничий брак і т.п .;
- неправильний підбір команди проекту;
- невизначеність цілей, інтересів і поведінки учасників проекту;
- ризик зміни пріоритетів у розвитку підприємства і втрати підтримки з боку керівництва;
- неповнота або неточність інформації про фінансове становище і ділової репутації учасників проекту;
- неправильна оцінка попиту, конкурентів і цін на продукцію проекту.

Ризики можна класифікувати і за ступенем їх передбачуваності.

До зовні непередбачуваним ризикам інвестиційного проекту відносяться:

- несподівані державні заходи регулювання в галузі виробництва, охорони навколишнього середовища, проектних і виробничих нормативів, ціноутворення та оподаткування, землекористування і т.п .;
- природні катастрофи;
- злочини (навмисний зрив роботи шляхом відкритого відмови її виконання, погрози розправи, насильства, залякування тощо);
- несподівані зовнішні ефекти (екологічні та соціальні);
- зриви у створенні необхідної інфраструктури через банкрутство підрядників, а також через помилки у визначенні цілей проекту.

До складу ***зовні передбачуваних ризиків*** включаються:

- ринковий ризик (погіршення можливості отримання сировини, підвищення його вартості, зміна вимог споживачів, посилення конкуренції і втрата позицій на ринку тощо);

- операційні ризики (неможливість підтримки робочого стану елементів проекту, порушення безпеки, відступ від цілей проекту);

- негативні екологічні та соціальні наслідки;

- відхилення рівня інфляції від розрахункових величин;

- можливі зміни в системі оподаткування.

Невизначеність умов реалізації проекту не є заданою. У міру здійснення ІІ його учасники отримують додаткову інформацію про умови реалізації, і раніше існувала невизначеність "знімається". У зв'язку з цим при реалізації інвестиційного проекту необхідно здійснювати постійний моніторинг інформації про мінливі умови його реалізації і виробляти відповідне коригування вхідних і вихідних даних, графіків робіт, умов взаємин між учасниками проекту.

Для обліку факторів ризику при оцінці ефективності проекту використовується інформація про умови його реалізації, в тому числі не має якого-небудь суворого математичного уявлення. При цьому можуть використовуватися *дві групи методів оцінки ризиків*.

- методи якісної оцінки ризиків;

- методи кількісної оцінки ризиків.[6, с. 103]

Методика якісної оцінки є описовою, але, по суті, вона повинна привести менеджерів проекту до кількісного результату, до вартісної оцінки ризиків, їх негативних наслідків і заходів щодо запобігання останніх. Якісний аналіз проектних ризиків проводиться на стадії розробки бізнес-плану. До методів якісної оцінки ризиків відносять: а) експертний метод; б) метод аналізу доречності витрат; в) метод аналогій.

Експертний метод застосовується на початкових етапах роботи з проектом у випадку, якщо обсяг вихідної інформації є недостатнім для кількісної оцінки ефективності та ризиків інвестиційного проекту (висока погрішність результатів оцінок - понад 30%).

Головна перевага методу експертних оцінок полягає в можливості використання досвіду експертів у процесі аналізу проекту і врахування впливу різних факторів.

До переваг методу можна також віднести відсутність необхідності в точних даних і програмних продуктах, можливість проводити оцінку ризику до розрахунків інтегральних показників ефективності ІП, простоту розрахунків.

Однак даний метод пов'язаний з певними недоліками, основними з яких є труднощі в залученні висококваліфікованих фахівців і суб'єктивність проведених оцінок.

Різновидом експертного методу виступає так званий метод Дельфі. Він характеризується суворою процедурою організації проведення оцінки ризиків: експерти позбавлені можливості спільно обговорювати відповіді на поставлені питання, що дозволяє забезпечити анонімність оцінок, уникнути групового прийняття рішення і домінування думки лідера. Оброблені і узагальнені результати через керовану зворотний зв'язок повідомляються кожному експерту. Основна мета цього - дозволити ознайомитися з оцінками інших членів експертної комісії, що не піддаючись тиску авторитетних фахівців. Даний метод дозволяє підвищити рівень об'єктивності експертних оцінок.

Метод аналізу доречності витрат орієнтований на виявлення потенційних зон ризику і використовується інвестором для мінімізації ризику, загрозливого капіталу. Передбачається, що перевитрата коштів може бути викликаний одним з чотирьох основних факторів (або їх комбінацією):

- первісної недооцінкою вартості проекту в цілому або його окремих етапів і складових;
- зміною меж проектування внаслідок виникнення непередбачених обставин;
- відхиленням продуктивності використовуваного в проекті обладнання від проектних величин;
- впливом на вартість проекту інфляції, змін податкового законодавства і процентних ставок.

Ці фактори можуть бути деталізовані, і на базі типового переліку складається докладний контрольний перелік можливого підвищення витрат за

статтями для кожного варіанту проекту або його елементів. Процес фінансування проекту розбивається на стадії, які повинні бути взаємопов'язані з етапами реалізації проекту і враховувати додаткову інформацію про проект, що надходить у міру його реалізації. Поетапне виділення коштів дозволяє інвестору при перших ознаках того, що ризик вкладень зростає, або припинити фінансування проекту, або почати пошук заходів, що забезпечують зниження витрат.

Метод аналогій полягає в аналізі наявних даних щодо здійснення фірмою аналогічних проектів у минулому, з метою розрахунку ймовірності виникнення втрат. Можна також скористатися даними про проектних руських закінчених проектів, аналіз яких проводить, наприклад, Світовий банк. Корисною інформацією розташовують і страхові компанії.

Найбільшого поширення метод аналогій знаходить при оцінці ризиків часто повторюваних проектів, зокрема в будівництві. Якщо будівельна фірма приступає до реалізації проекту, аналогічного раніше завершеним проектам, то можна статистично обробити наявні дані по реалізованих проектах і побудувати криві розподілу ризику.

Використовуючи метод аналогій, слід проявляти певну обережність, так як невдачі реалізації низки проектів можуть не забезпечити надійний набір можливих сценаріїв зриву майбутнього проекту. Причини розбіжностей можуть бути різними:

- виникаючі ускладнення часто нашаровуються один на одного, оскільки часто проявляються протягом тривалого періоду;
- вони якісно різні між собою;
- ефект впливу проявляється як результат їх складної взаємодії.

До методів кількісної оцінки ризиків відносять: а) аналіз чутливості проекту; б) аналіз сценаріїв.

Аналіз чутливості починається з побудови базового варіанту, розробленого на основі очікуваних значень вхідних величин. задаються кілька ключових вхідних параметрів, що роблять значний вплив на величину NPV, наприклад обсяг виручки, витрати виробництва і ставка

дисконту. Після цього неодноразово змінюють кожну змінну, зменшуючи або збільшуючи її в певній пропорції, залишаючи інші фактори незмінними.

Аналіз чутливості проекту дає можливість уявити, наскільки істотними виявляється вплив того чи іншого показника на ефективність інвестиційного проекту. Однак той факт, що розглянутий нами проект найбільшою мірою чутливий до змін у виручці, не відповідає на інший важливий питання: а наскільки ймовірні такі зміни у виручці? Іншими словами, ризик проекту повинен визначатися взаємодією двох факторів: по-перше, чутливістю його NPV до змін ключових параметрів; по-друге, діапазоном ймовірних значень цих параметрів, що відбивається в розподілах їх ймовірностей.

Метод аналізу сценаріїв і заснований на зіставленні цих двох чинників.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» виготовляє продукцію досить високої якості і відповідно існує проблема дуже високої собівартості. Це пов'язано з значним рівнем фондоємкості виготовляємої продукції та високими цінами на ресурси, що закуповуються для виробництва даної продукції. Тому найголовніша задача для даного підприємства – зниження собівартості. Основними шляхами зниження витрат є економія всіх видів ресурсів, що споживаються у виробництві: трудових та матеріальних. Так, значну долю в структурі витрат виробництва займає оплата праці. Тому актуальною є задача зниження трудоємкості продукції, що виготовляється, зростання продуктивності праці, скорочення чисельності персоналу.

Зниження трудоємкості продукції, збільшення продуктивності праці можна досягнути різними шляхами. Найбільш важливі з них – механізація та автоматизація виробництва, розробка та застосування прогресивних, високопродуктивних технологій, заміна та модернізація застарілого обладнання. На даному підприємстві дуже багато застарілого обладнання, яке

можна продати без будь-якої шкоди для виробництва. Отримані кошти можна вкласти в нове, ресурсозберігаюче обладнання, яке підвищить фондівдачу.

Матеріальні ресурси займають 72,88% в структурі витрат на виробництво продукції. Звідси, зрозуміло значення економії цих ресурсів, раціонального їх використання. І знову на перший план тут виступає застосування ресурсозберігаючих технологічних процесів. Важливим є підвищення вимог та застосування вхідного контролю за якістю сировини та матеріалів, які надходять від постачальників.

Скорочення витрат по амортизації основних виробничих фондів можна досягнути шляхом кращого використання цих фондів, максимізації їх завантаження, а також списання з балансу непрацюючого, морально застарішого обладнання.

Аналіз ризику інвестиції може виконуватися на основі профілю ризику, тобто накопичених ймовірностей досягнення визначених результатів. Для його побудови повинні бути виділені параметри проекту, що впливають на результативність інвестиції, що пов'язані з невизначеністю, і задані варіанти їхніх значень, що формуються в залежності від сформованої ситуації. Наочно це можна представити у вигляді дерева рішень.

Аналіз ступеня ризику здійснюється за наступними правилами: аналіз умов здійснення інвестиційного проекту і вибір параметрів, пов'язаних з невизначеністю інформації; фіксація точки ухвалення рішення, вхідної інформації, встановлення цільової функції; встановлення альтернативних варіантів випадкового розвитку подій; встановлення ймовірності здійснення події; визначення значень цільової функції; побудова профілю ризику; аналіз профілю ризику та схвалення інвестиційного рішення згідно зі стратегією, що була вироблена.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

3.1. Інвестиційна діяльність в Україні: недоліки та перспективи.

Сьогодні в Україні інвестиційна діяльність перебуває на низькому рівні законодавчого врегулювання, що призводить до зниження рівня застосування на практиці. Тому висвітлення тенденцій розвитку інвестиційної діяльності, визначення напрямків підвищення ефективності такої діяльності може посприяти подоланню інвестиційної кризи. Дослідженням проблем інвестування України займалися чимало вчених, а саме: М.В. Бандура, Л.М. Борщ, А.П. Гайдуцький, А.П. Дука, Т.В. Майорова, А.В. Нікітіна, А.А. Пересада, Т.В. Шталь та багато інших.

В умовах ринкового середовища, що швидко змінюється, чим не завжди позитивно впливає на ефективність діяльності підприємств, великого значення набуває виважена інвестиційна діяльність, яка потребує від підприємств пристосування й адаптації до умов як зовнішнього, так і внутрішнього середовища. Сьогодні Україна стоїть на шляху всебічних і всепоглинаючих перетворень. За таких умов проблема налагодження стабільного інвестиційного процесу стає однією з першочергових [5].

Для підприємств, що не мають можливості використовувати внутрішні фінансові ресурси, доцільним кроком є залучення інвестицій. Перебіг, характер, інтенсивність та ефективність управління інвестиційними процесами багато в чому залежать від інвестиційного клімату країни.

На жаль, інвестиційний клімат в Україні не може бути охарактеризований як сприятливий через низку проблем, які заважають його розвитку. Це зокрема:

- нестабільність нормативно-правової бази;

- постійні коливання курсу національної грошової одиниці;
- політична нестабільність; недостатній рівень розвитку валютного регулювання;
- низький рівень забезпечення привабливості об'єктів інвестування, інвестиційної діяльності банків, розвитку та функціонування парабанківської системи;
- недостатня кількість вільних економічних та офшорних зон та інших. Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність», «інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та всіх інших видів діяльності.

Велику роль відіграють іноземні інвестиції [1]. Інвестиційну діяльність можна розглядати з двох позицій – у широкому та вузькому розумінні. У широкому розумінні, на думку Л.М. Петренко, інвестиційна діяльність – це діяльність, пов'язана із вкладенням коштів в об'єкти інвестування з метою одержання прибутку [6].

У вузькому ж розумінні, як зазначає В.Г. Федоренко, інвестиційна діяльність, власне інвестування, визначається як процес перетворення інвестиційних ресурсів у вкладення [8]. Інвестиційну діяльність слід розуміти у більш широкому сенсі та розкривати це поняття як на мікро-, так і на макрорівні, та визначати ефективність використання інвестиційних ресурсів.

З огляду на таке розуміння інвестиційної діяльності, велике значення мають результати господарської діяльності інвестиційних галузей. Їх технічний рівень, організація виробництва, здатність до засвоєння інновацій здійснюють основний вплив на інвестиційний цикл, окупність і віддачу інвестиційних ресурсів [6].

Економічна криза в нашій країні супроводжується скороченням інвестиційної активності. При цьому, автор статті вважає, що зменшення капіталовкладень відбувається вищими темпами, ніж спад виробництва.

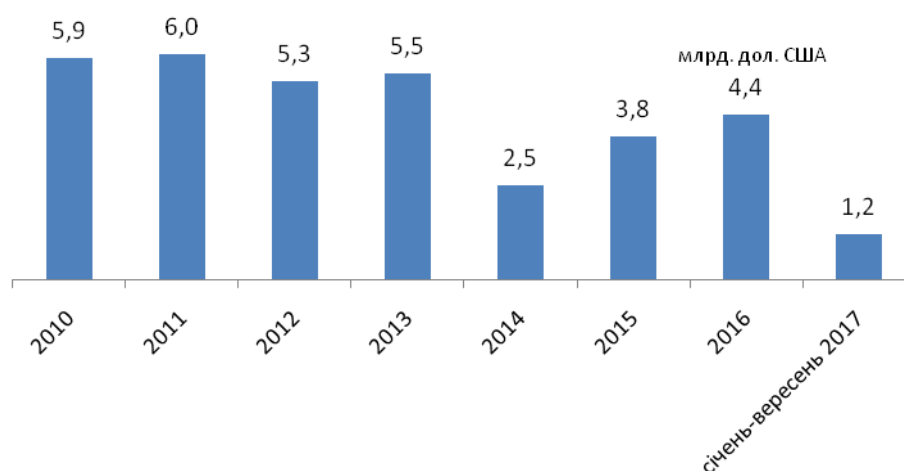
Більшу частину інвестиційних ресурсів нашої країни становлять власні кошти підприємств – 75,2% їх загального обсягу, 24,8% здійснюється за рахунок централізованих капіталовкладень. В Україні чинники, які впливають на процес інвестування, перебувають у такому стані, що не можуть сприяти

розвиткові цього процесу. Однак світовий досвід свідчить, що вихід з кризи неможливий без збільшення обсягу інвестицій. Отже, активізацію інвестиційної діяльності гальмує економічна криза, а вихід з кризи без істотного збільшення капіталовкладень, вважає автор, неможливий. Однак, з проведенням грошової реформи в Україні з'явився фактор стабілізації економіки, який слід закріпити і зміцнити проведенням реальних, а не декларативних реформ. Йдеться про подолання інфляції.

Як відомо, високі темпи інфляції роблять абсолютно неефективним нагромадження фінансових ресурсів, спрямованих на здійснення довгострокових проектів. Зниження інфляції дає можливість нормалізувати фінансовий стан підприємств, стимулювати збільшення виробництва. На загальний стан економіки значно впливає податкове законодавство, яке в Україні має низку недоліків.

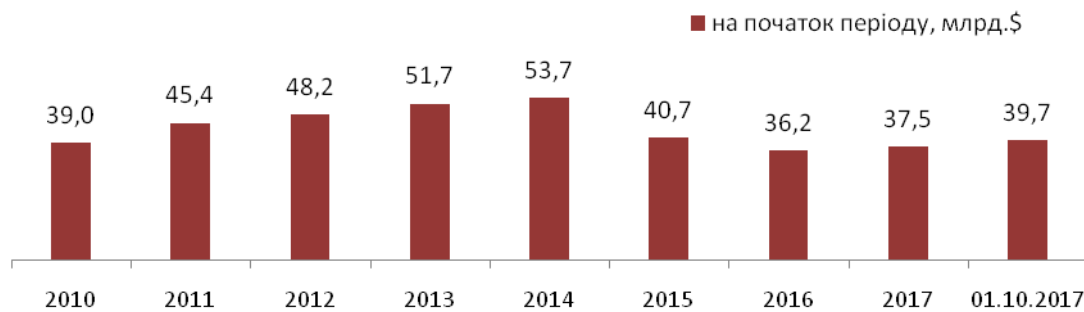
У всьому світі фінансування капіталовкладень значною мірою здійснюється у вигляді кредитних ресурсів. Однак, внаслідок недосконалості нашої банківської системи та загального стану економіки інвестиційні кредити нині майже не надаються. Банківська система України не має можливості достатньою мірою кредитувати власного виробника. Одним із джерел внутрішнього фінансування є посилення контролю за зовнішньоекономічними операціями, що забезпечить повернення експортного виторгу.

За даними Держстатуу **січні-вересні 2017 року** в економіку України іноземними інвесторами з 76 країн світу вкладено **1218,2 млн.дол. США прямих інвестицій** (акціонерного капіталу).

Рис. 3.1 Вкладено прямих інвестицій(акціонерного капіталу)

Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 01.10.2017 року становив **39719,8** млн.дол. США

Рис 3.2. Обсяг прямих іноземних інвестицій, млрд. доларів США

Інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності.

Станом на 01.10.2017 найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють **фінансову та страхову діяльність – 25,8%** та підприємств **промисловості – 27,3 %**.

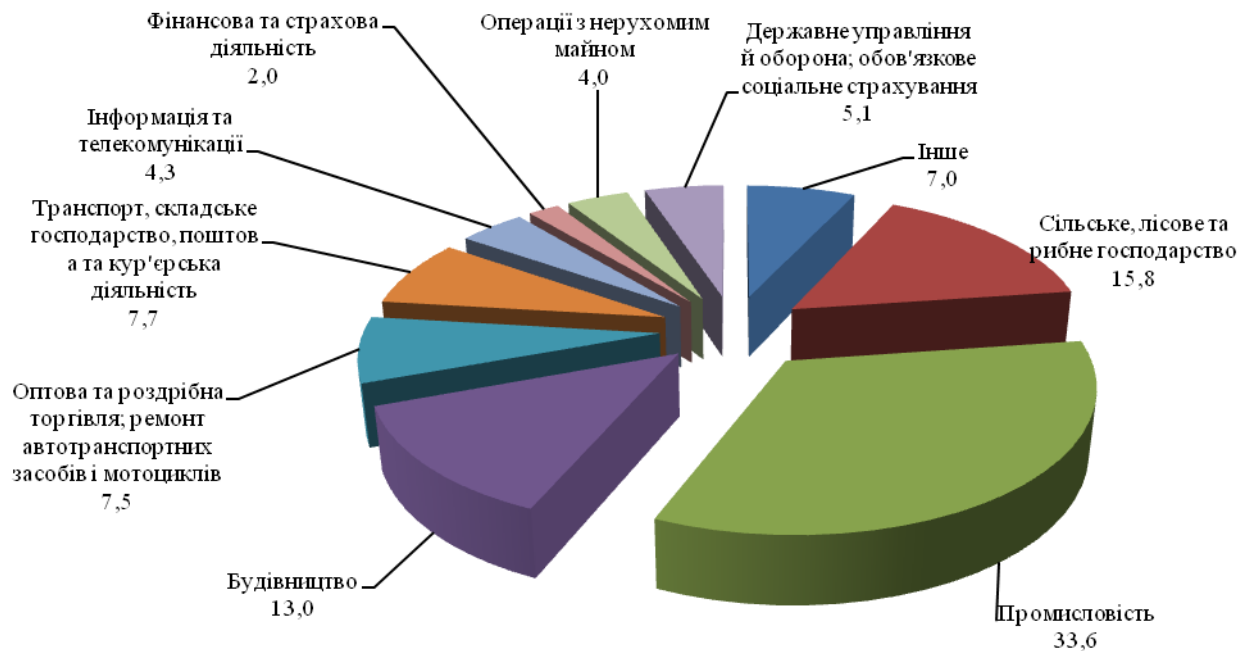
До основних країн-інвесторів належать Кіпр – 25,7 %, Нідерланди – 16,5%, Російська Федерація – 11,1%, Велика Британія – 5,5%, Німеччина – 4,6%, Віргінські Острови (Брит.) – 4,2%, і Швейцарія – 3,9%.

Обсяги освоєння капітальних інвестицій підприємств України у січні-вересні 2017 року складають 259,5 млрд. грн., що на 20,7 % більше від обсягу капітальних інвестицій за відповідний період 2016 року.

Рис 3.3 Капітальні інвестиції, млрд грн.

Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, у січні-вересні 2017 року залишаються: *промисловість* – 33,6%, *будівництво* – 13,0%, *сільське, лісове та рибне господарство* – 15,8%, *інформація та телекомунікації* – 4,3%, *оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів* – 7,5%, *транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність* – 7,7%, *державне управління оборона; обов'язкове соціальне страхування* – 5,1%, *державне управління оборона; обов'язкове соціальне страхування* – 5,1%, *обов'язкове соціальне страхування* – 5,1%.

Рис 3.4 Розподіл освоєних капітальних інвестицій за сферами економічної діяльності (у % до загального обсягу)

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких у січні-вересні 2017 року освоєно 72,7 відсотка капіталовкладень.

Частка кредитів банків та інших позик у загальних обсягах капіталовкладень становила 5,5 відсотка.

За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 8,7 відсотка капітальних інвестицій. Частка коштів іноземних інвесторів становила 1,8 відсотка усіх капіталовкладень, частка коштів населення на будівництво житла – 8,5 відсотка. Інші джерела фінансування становлять 2,8 відсотка.

Рис 3.5. Розподіл капітальних інвестицій за сферами економічної діяльності джерелами фінансування, %

Отже, Україна залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні.

Проте залучення іноземного капіталу має як переваги, так і недоліки. Приплив іноземних інвестицій стимулює науково-технічний прогрес,

внутрішнє інвестування країни, забезпечує створення додаткових робочих місць, сприяє інтеграції до міжнародних ринків капіталу. Перевагами є запровадження сучасних технологій, підвищення рівня кваліфікації робочої сили та зайнятості, організаційного та управлінського досвіду, збільшення рівня комплексного використання сировинних ресурсів. До недоліків можна віднести посилення експлуатації сировинних ресурсів, підвищення рівня конкуренції на ринку та витіснення внутрішніх виробників і постачальників, відтік частини прибутків за кордон.

До іноземної допомоги треба ставитися обережно, адже іноземний капітал мобілізує ресурси для забезпечення своїх потреб, іноземні компанії експортують свою продукцію і заважають аналогічному імпорту конкурентів, відбувається вивіз капіталу з країни транснаціональними корпораціями після освоєння інвестицій, спостерігається вплив інтелектуального потенціалу за рахунок різниці в оплаті праці в Україні і високо розвинутих країн [2, с. 85].

Для запобігання подібним негативним явищам мають розроблятися відповідні програми, концепції, положення, стратегії, які б гарантували економічну безпеку країни та захищали вітчизняних товаровиробників та інвесторів. Також обов'язково мають враховуватися менталітет країни-донора і країни-реципієнта, а також світові тенденції (припливу капіталу з розвинених країн до країн, що розвиваються, та навпаки).

В умовах обмеженості ресурсів іноземний капітал у формі прямих і портфельних інвестицій, а також кредитів є одним із джерел фінансування, яке дає змогу покрити дефіцит фінансів вітчизняного товаровиробника. Проте кредити надаються на принципах строковості, платності та повернення, тобто у визначений час запозичені кошти потрібно повертати кредиторю. А для інвестицій в країну потрібно тільки створити прийнятну інфраструктуру, інвестиційний клімат та привабливі проекти, щоб гарантовано отримати прибуток [3, с. 45].

Інвестора, передусім, цікавлять підприємства, які можуть забезпечити повернення інвестованих ресурсів з отриманням найбільшого прибутку за найкоротший час. Іноземні інвестиції можуть здійснюватись у таких формах: викуп незавершеного будівництва; створення підприємств, які повністю

належать іноземному інвестору; викуп акцій, паїв акціонерних товариств; приватизація нерухомого та рухомого майна. На нашу думку, створення спільних підприємств є найреальнішим й найефективнішим шляхом для залучення іноземних інвестицій.

Існує дві важливі умови для надходження інвестицій: прибуток і захищеність вкладень. В економіці України не виконується жодна з цих умов. Однією з причин непривабливості нашої країни для іноземного інвестора є нестабільність законодавчої бази інвестування. Так, Закон України “Про режим іноземного інвестування” надає переваги іноземному походженню саме інвестора, а не капіталу. “Іноземні інвестиції – це цінності, що вкладаються іноземним інвестором в об’єкти інвестиційної діяльності”. Це сприяє, безумовно, пошуку підставних осіб іноземного походження.

Великий вплив на інвестиційну діяльність має нестабільність податкового законодавства. Так, Закон України “Про податок на додану вартість” надавав право підприємствам з іноземними інвестиціями при ввезенні товарів на митну територію України не сплачувати податок на додану вартість, а видавати податковий вексель. В 2002 році пільгу було скасовано, а у 2003 році знову введено в дію.

Впливає на інвестиційний процес і Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств”. Так як найчастіше інвестування здійснюється за рахунок власних коштів підприємств, всі вони зацікавлені у максимальній сумі прибутку. Проте дата збільшення валових доходів за першою подією призводить до вимивання обігових коштів підприємств, так як податок необхідно сплачувати і за фактом відвантаження товару (якщо це – перша подія), коли кошти за нього ще не надійшли. На сьогоднішній день основними негативними ознаками інвестиційного клімату в економіці України є:

1. Політична нестабільність. У рейтингу світового співробітництва Україна належить до країн з підвищеним рівнем політичних та економічних ризиків. На це впливають постійні зміни керівників усіх гілок влади.

2. Нестабільна законодавча база з питань іноземного інвестування.

3. Зовнішній борг та дефіцит бюджету. Останнім часом виникає загроза економічної незалежності України. Це зумовлено зростанням зовнішнього боргу та спадом виробництва валового внутрішнього продукту.

4. Реформування економіки. В Україні досі не відбулося належного реформування власності, утворення необхідного ринкового середовища, невизначені повністю питання власності на землю тощо.

5. Недостатній рівень розвитку інфраструктури інвестиційного ринку. Незадовільний стан доріг, транспорту, підприємств обслуговування, постачання та збуту та ін.

6. Інфляційні процеси. Темп інфляції – один з індикаторів, який негативно впливає на формування інвестиційного клімату держави (див. табл. 2).

7. Платоспроможна здатність населення. Низький рівень доходів населення знижує його платоспроможну здатність, що звужує ринок збуту готової продукції і негативно впливає на інвестиційний клімат і загальну економічну ситуацію в країні.

8. Внутрішні інвестиції. Україна потребує поживлення внутрішнього інвестування, адже, якщо національні інвестори не вкладають капітал у розвиток української економіки, то іноземних інвесторів це також не привабить [6, с. 38-40].

Негативними факторами, які заважають розширенню обсягів прямого інвестування економіки України є також:

- відсутність ефективного митного регулювання;
- недостатня поінформованість іноземних підприємців про Україну як державу, так і її економічний і інвестиційний потенціал, хоча в 2006 році Україна знаходилася на четвертому місці в світі за інвестиційною привабливістю;
- неготовність та відсутність досвіду співпраці більшості українських бізнесменів з іноземними партнерами у режимі ринкової економіки; – низький рівень розвитку вітчизняного фінансового ринку та його неефективне функціонування;

– відсутність урядових програм підтримки нових і приватизованих підприємств [6, с. 42].

На сьогодні в Україні використовується дуже обмежена кількість способів і шляхів залучення іноземних інвестицій. Домінуючим є створення нових підприємств з іноземними інвестиціями. Іноземні інвестори не можуть рівноправно з українськими брати участь у приватизації. За статистичними даними на сьогодні одним з найпоширеніших джерел інвестування залишаються власні кошти підприємств.

3.2 Шляхи покращення інвестиційного клімату в Україні.

У рейтингу DoingBusiness 2018 Україна піднялась на +4 пункти і посіла 76 позицію зі 190 країн світу. Найбільший прогрес Україна продемонструвала у таких складових рейтингу: +105 пунктів (за 140-го на 35-те місце) по компоненту "одержання дозволів на будівництво" — завдяки зменшенню пайової участі в Києві з 10 до 2% та зниженню вартості послуг з технагляду; + 41 пункт по "сплаті податків" за зменшення та уніфікацію ставки ЄСВ.

Також, слід відзначити, що у **рейтингу агентства Moody'sInvestorsService** Україна **покращила свій кредитний рейтинг** в міжнародному економічному списку. Він змінився з Саа3 до Саа2, що означає зміна прогнозу зі "стабільного" на "позитивний".

Так, на поліпшення показників вплинуло проведення структурних реформ в Україні, що допомогло країні впоратися з борговим навантаженням і поліпшити позиції на зовнішніх ринках.

Крім того, у *рейтингу Глобального індексу конкурентоспроможності (ГІК) 2017/2018 Україна покращила свої позиції на 4 пункти і зайняла 81 місце серед 137 країнсвіту, які досліджувались (у ГІК 2016/2017 – 85 місце серед 138 країн).*

Для подальшого покращення інвестиційного клімату України **актуальним на сьогодні є питання удосконалення правової та**

організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Ряд позитивних кроків у цьому напрямі вже здійснено:

1. **На сьогодні в Україні створене правове поле для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства.** Законодавство України визначає гарантії діяльності для інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні.

2. На території України до іноземних інвесторів **застосовується національний режим інвестиційної діяльності**, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні **не підлягають націоналізації.**

3. Для підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 16.03.2000 № 1547 **ратифікована Вашингтонська Конвенція 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами.** Вирішенню проблемних питань інвесторів покликані сприяти комісії із сприяння досудовому врегулюванню спорів з інвесторами, які можуть створюватися органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування як тимчасові консультативно-дорадчі органи з метою сприяння досудовому врегулюванню спорів між інвестором і органом виконавчої влади (місцевого самоврядування), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1024 “Про заходи щодо вдосконалення роботи органів виконавчої влади з інвесторами”.

4. Підписано та ратифіковано Верховною Радою України міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більше ніж 70 країнами світу.

5. З метою спрощення порядку залучення іноземних інвестицій та унеможливлення прояв ознак корупції при їх державній реєстрації 31.05.2016 прийнято Закон України № 1390-VIII **“Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов’язковості державної реєстрації іноземних інвестицій”.**

6. **23.05.2017** Верховною Радою України прийнято Закон України **«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення**

бар'єрів для залучення іноземних інвестицій». Законом врегульовано базові аспекти оформлення дозволу на застосування праці іноземців та посвідки на тимчасове проживання, що спростить залучення іноземних менеджерів та іноземних кваліфікованих працівників, що необхідно на перших етапах розвитку дочірнього підприємства в Україні. Також, Законом надається право отримувати посвідку на тимчасове проживання в Україні іноземним інвесторам, які мають істотну участь в українських підприємствах, але не працевлаштовані на підприємстві.

7. **26.05.2017** Перший віце-прем'єр-міністр – Міністр економічного розвитку і торгівлі України Степан Кубів у Відні (Республіка Австрія) **підписав Угоду про заохочення та захист інвестицій** між Україною та Фондом Міжнародного розвитку ОПЕК. Угода передбачає надання режиму найбільшого сприяння щодо розпорядження інвестиціями та прогнозовано сприятиме збільшенню обсягів іноземних інвестицій в ключові галузі економіки України.

Також, здійснюються кроки, що сприятимуть стабільному розвитку економіки України та активізації інвестиційної діяльності, а саме, здійснюється робота за наступними напрямками:

В напрямі захисту прав інвесторів:

у рамках виконання Плану дій щодо поглиблення співробітництва між Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та Урядом України, розробленого з метою реалізації заходів, передбачених Меморандумом про взаєморозуміння між Організацією економічного співробітництва та розвитку і Урядом України щодо поглиблення співробітництва від 07.10.2014, здійснюються заходи щодо приєднання України до Декларації ОЕСР про міжнародне інвестування та багатонаціональні підприємства (далі – Декларація ОЕСР). Так, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 № 130-р схвалено проект Угоди (у формі обміну листами) між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку.

15 березня 2017 року Першим віце-прем'єр-міністром України – Міністром економічного розвитку і торгівлі України С. Кубівом було підписано Угоду (у формі обміну листами) між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку.

Також, 18 серпня 2017 року прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України № 567-р «Про подання на ратифікацію Верховною Радою України Угоди (у формі обміну листами) між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку».

Крім того, 23 серпня 2017 року у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону України «Про ратифікацію Угоди (у формі обміну листами) між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку» (реєстр. № 0158).

Приєднання України до Декларації ОЕСР про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства та набуття членства в Інвестиційному комітеті ОЕСР надасть такі суттєві переваги для країни, а саме:

- свідчитиме про запровадження Україною міжнародних стандартів здійснення інвестиційної діяльності;
- сприятиме залученню прямих іноземних інвестицій шляхом усунення обмежень щодо секторів, в яких іноземне інвестування заборонено та забезпечення національного режиму для транснаціональних корпорації (далі – ТНК) відповідно до системи розвитку міжнародних стандартів у регулюванні відносин ТНК із країнами, що приймають їхні інвестиції;

- сприятиме поліпшенню конкурентного середовища та впливу на впровадження та розповсюдження інновацій;
- сприятиме реалізації принципів та стандартів соціальної відповідальності бізнесу згідно з керівними принципами ОЕСР щодо ведення відповідального бізнесу.

Ведеться робота в напрямі розвитку державно-приватного партнерства, а саме:

- удосконалено порядок розрахунку концесійних платежів, (*постанова Кабінету Міністрів України від 04.02.2016 № 130 "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 р. № 639"*);
- впроваджено міжнародну практику підготовки проектів державно-приватного партнерства в частині визначення механізмів справедливого розподілу ризиків між державним та приватним партнерами (*постанова Кабінету Міністрів України від 16.09.2015 № 713 "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 р. № 232"*);
- спрощено Порядок надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, (*постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 746 "Про внесення змін до Порядку надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства"*);
- створено більш ефективні механізми для співробітництва між державою і територіальними громадами (державними партнерами) та приватними партнерами в рамках державно-приватного партнерства (*Верховною Радою України 24.11.2015 прийнято Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні"*);
- з метою приведення положень нормативно-правових актів у відповідність із Законом України "Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні":

1. Прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 № 815 "Про внесення змін до порядків, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2011 р. № 384", якою удосконалено порядок проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення ДПП та впроваджено нові підходи до проведення аналізу ефективності здійснення ДПП;

2. Прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 26.04.2017 № 298 "Про затвердження Порядку заміни приватного партнера за договором, укладеним у рамках державно-приватного партнерства", якою передбачається впровадження механізму заміни приватного партнера з урахуванням кращого світового досвіду.

- розроблено та подано до Верховної Ради України проект Закону України "Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо забезпечення можливості взяття довгострокових бюджетних зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства" (реєстраційний номер 4565 від 04.05.2016);

- наразі триває робота з ЄБРР та міжнародними консультантами (консорціум, який очолює провідна міжнародна юридична компанія HoganLovells) щодо реформування концесійного законодавства шляхом підготовки нової редакції Закону України "Про концесії" що включатиме систематизацію чинних законів України, які регулюють здійснення концесійної діяльності, (зараз діє 4 Закони) та гармонізації із законодавством про ДПП з імплементацією кращого міжнародного досвіду. Так, 29.06.2017 на засіданні Міжвідомчої робочої групи з реформування концесійного законодавства розглянуто редакцію законопроекту "Про концесії". Результатом зазначеного засідання є визначення фінальної редакції основної частини проекту Закону України "Про концесії".

- Також Міністерством наразі здійснюється робота щодо визначення пілотних проектів, які можуть реалізовуватися у регіонах України на засадах державно-приватного партнерства.

Вже відбулись наради з керівництвом **Одеської, Херсонської, Миколаївської та Львівської** областей стосовно реалізації пілотних проектів

державно-приватного партнерства у відповідних регіонах за сприянням Мінекономрозвитку та підтримки міжнародних фінансових організацій.

Наразі Мінекономрозвитку продовжує співпрацювати з представниками зазначених регіонів з метою остаточного визначення пілотних проектів та узгодження подальших кроків на шляху до їх реалізації.

Здійснюються заходи щодо удосконалення системи управління державними інвестиціями (капітальні інвестиції):

1. Прийнято зміни до **Бюджетного кодексу**, а саме, Закон України від 07.04.2015 № 288-VII “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо державних інвестиційних проектів”.

2. Кабінетом Міністрів України затверджено нові прозорі процедури відбору проектів, склад Міжвідомчої комісії, а також перелік вимог до державних інвестпроектів - **постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.2015 № 571 “Деякі питання управління державними інвестиціями”** (набула чинності 12.08.2015).

3. Прийнято порядок проведення моніторингу (наказ Мінекономрозвитку від 25.10.2016 № 1785 “Про затвердження Порядку моніторингу стану розроблення (реалізації) державних інвестиційних проектів”, зареєстровано в Мін’юсті 21.11.2016 за № 1508/29638).

4. За результатами відбору Міжвідомча комісія з питань державних проектів (далі – Комісія) визначила перелік з 24 державних інвестиційних проектів, у тому числі 6 перехідних (незавершених) проектів, що були відібрані Комісією у 2015 році і потребують фінансування у наступних роках.

5. На підставі рішення Комісії у Законі України “Про Державний бюджет України на 2017 рік” передбачено реалізацію 18 державних інвестиційних проектів за рахунок державних капітальних вкладень з обсягом фінансування - 1,65 млрд. гривень.

6. З метою приведення у відповідність положень Закону України “Про інвестиційну діяльність” із Законом України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо державних інвестиційних проектів”, удосконалення механізму державної підтримки інвестиційних проектів,

забезпечення моніторингу інвестиційних проектів, які реалізуються із залученням коштів державного бюджету 23.03.2017 Верховною Радою України прийнято Закон України № 1981-VIII “Про внесення змін до Закону України “Про інвестиційну діяльність” (щодо державних інвестиційних проектів).

7. Нормами Митного кодексу України (стаття 287) передбачено звільнення від сплати ввізного мита товарів, які ввозяться іноземними інвесторами на строк не менше трьох років з метою інвестування на підставі зареєстрованих договорів (контрактів) або як внесок іноземного інвестора до статутного капіталу підприємства з іноземними інвестиціями. Розмитнення таких товарів здійснюється у першочерговому порядку. Започатковано на постійній основі діалог з бізнесом для врегулювання проблемних питань з інвесторами – щоквартальні робочі зустрічі за участю представників міністерств та бізнесу.

Крім того, постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 р. № 740 утворено **Офіс із залучення та підтримки інвестицій** та затверджено Положення про Офіс із залучення та підтримки інвестицій.

Згідно з Положенням, **основними завданнями Офісу є:**

1) створення механізму підготовки та реалізації інвестиційних проектів за принципом “єдиного вікна” для забезпечення ефективності взаємодії з інвесторами, які діють в Україні, та активного залучення інвестицій, а також забезпечення співпраці державних органів та органів місцевого самоврядування, спрямованої на створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні;

2) сприяння забезпеченню координації дій органів виконавчої влади з метою вирішення проблемних питань, що виникають під час здійснення інвестицій в економіку України;

3) підготовка пропозицій щодо формування і реалізації інвестиційного потенціалу України, підтримки пріоритетних інвестиційних проектів, поліпшення інвестиційного клімату в Україні, забезпечення захисту прав інвесторів; визначення шляхів, механізмів та способів вирішення проблемних питань, що виникають під час реалізації інвестиційних проектів; підвищення ефективності діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо

взаємодії з інвесторами; удосконалення нормативно-правової бази з відповідних питань.

Координатором Офісу є Урядовий уповноважений з питань інвестицій, обов'язки якого покладено на Першого заступника Міністра фінансів України - Оксану Маркарову.

Також, Указом Президента України від 29 серпня 2016 року № 365/2016 затверджено положення про **Національну інвестиційну раду**. Основними завданнями Ради є:

- розроблення пропозицій щодо стимулювання та розвитку інвестиційної діяльності в Україні, формування привабливого інвестиційного іміджу України, у тому числі з урахуванням найкращої міжнародної практики; сприяння формуванню основних напрямів державної політики щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні;

- напрацювання пропозицій щодо стратегічних напрямів розвитку інвестиційного потенціалу України, стимулювання іноземних та національних інвестицій в розвиток економіки держави;

- вивчення ініціатив та потенційних пропозицій щодо інвестиційних проєктів, а також практики взаємодії суб'єктів інвестиційної діяльності з державними органами;

- аналіз та узагальнення проблем, які перешкоджають інвестуванню в економіку України, підготовка пропозицій щодо шляхів їх вирішення, зокрема щодо заходів зі сприяння захисту прав інвесторів;

- участь в опрацюванні проєктів актів законодавства з питань інвестиційної діяльності.

З метою забезпечення ефективної взаємодії представників наукової громадськості, органів виконавчої влади та реального сектору економіки у формуванні та реалізації єдиної державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2017 року № 226 утворено **Національну раду України з питань розвитку науки і технологій**, яка є постійно діючим консультативно-дорадчим органом, що утворюється при Кабінетові Міністрів України. Розпорядженням Кабінету

Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 520-р затверджено склад Національної ради з питань розвитку науки і технологій.

Крім того, постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 року № 578 утворено міжвідомчу робочу групу щодо розгляду проблемних питань про порушення правоохоронними органами прав суб'єктів господарювання.

Для залучення іноземних інвестицій необхідно:

- розв'язати проблеми макроекономічної стабілізації;
- суворо дотримуватися визначених пріоритетів у розвитку національної економіки;
- мати розгорнуті плани напрямків і механізму публічного контролю за їх виконання;
- створити економічні та правові основи до збільшення необхідних обсягів іноземних інвестицій;
- впровадити персональну відповідальність високих урядовців за терміни і напрямки використання іноземних інвестицій;
- спростити процедуру участі іноземних інвесторів у процесі приватизації майна;
- зменшити податковий тягар як власних, так і іноземних інвесторів;
- мати достовірну, неупереджену та всебічну інформацію про пріоритети у розвитку національної економіки, діяльності уряду;
- надавати страхові гарантії іноземним інвесторам [6, с. 43].

Діяльність іноземних інвесторів регулюється національним законодавством та міжнародними актами. Головними принципами регулювання іноземних інвестицій державою є:

- заохочення іноземних інвесторів, які направляють свої ресурси на пріоритетні державні програми;
- дотримання основних прав і свобод іноземних інвесторів;
- взаємна відповідальність інвестора і держави;
- юридична відповідальність за порушення національного законодавства та міжнародних договорів;
- вдосконалення відповідного законодавства [7, с. 40].

Відповідно до закону України “Про режим іноземного інвестування” іноземним інвесторам надаються наступні гарантії:

- правовий режим інвестиційної діяльності. Для іноземних інвесторів встановлюється національний режим інвестиційної та іншої господарської діяльності, за винятками, передбаченими законодавством України та міжнародними договорами;
- гарантії у разі зміни законодавства;
- гарантії щодо примусових вилучень, а також незаконних дій державних органів та їх посадових осіб;
- компенсація та відшкодування збитків іноземним інвесторам;
- гарантії в разі припинення інвестиційної діяльності, тобто іноземний інвестор у разі припинення інвестиційної діяльності має право на повернення протягом шести місяців своїх інвестицій в сумі фактичного внеску;
- гарантії переказу прибутків, доходів та інших коштів, одержаних внаслідок здійснення іноземних інвестицій [1].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Для підвищення інвестиційної діяльності України необхідно розробити дієвий механізм, форми та методи вдосконалення політики у сфері залучення інвестицій, що базуватиметься на засадах поєднання ринкових і владних інструментів і включатиме:

- визначення стратегічних напрямів та пріоритетів інвестиційного розвитку областей, прогнозних обсягів потреби регіонів в інвестиціях, у тому числі іноземних, на довгострокову перспективу, їх конкретизацію на найближчі п’ять років із подальшою деталізацією щорічно;
- опрацювання досвіду, підготовку та надання органам державної влади пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правової бази, що регулює залучення іноземного капіталу та його ефективне використання в господарській діяльності на території України;

- створення інфраструктурних елементів та вдосконалення системи інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності;
- конкретизацію пріоритетів інвестування, суб'єктів інвестування, розміру інвестицій та соціально-економічних наслідків для територій, визначення суб'єктів та механізмів контролю в щорічних програмах соціально-економічного та культурного розвитку територій;
- формування конкурентних переваг областей у сфері інвестування, у тому числі шляхом підготовки належних бізнес-пропозицій, що враховують як інтереси території, так і інвесторів;
- задіяння інструментів маркетингу при формуванні позитивного іміджу областей; – стимулювання залучення іноземних інвестицій в економіку областей через використання важелів впливу фіскального та дозвільного характеру;
- формування кадрового потенціалу державної служби, спроможного забезпечити ефективну роботу з іноземними інвесторами; – конструктивну співпрацю органів виконавчої влади та місцевого самоврядування із суб'єктами господарювання територій (державно-приватне партнерство) та об'єднання їх зусиль щодо залучення ефективного інвестора та досягнення бажаного конкретного результату;
- моніторинг досягнутих результатів, узагальнення досвіду, використання бенчмаркінгу, корегування прогнозів та програм.

У забезпеченні виходу економіки з кризового стану і стабільного її розвитку вирішальну роль відіграє науково обґрунтована інвестиційна політика державних та регіональних органів влади. Саме вони визначають реальні джерела, напрями і структуру інвестицій, здійснення раціональних та ефективних відтворювальних процесів під виконання загальнодержавних, регіональних і місцевих соціально-економічних і технологічних програм, відтворювальних процесів на макро-, мезо- і мікроекономічному рівнях. Водночас створюється і найбільш сприятливий інвестиційний клімат із метою більш широкого залучення іноземних інвесторів на взаємовигідних умовах.

ВИСНОВКИ

У діяльності підприємств інвестиційний процес розглядається як сукупність інвестиційних циклів, які відбуваються невинно і паралельно або послідовно і здійснюються свідомо з метою як простого, так і розширеного відтворення капіталу підприємства, з урахуванням стану мікро- і макросередовища його діяльності. Мета інвестиційного процесу полягає в нарощуванні економічного потенціалу підприємства. Інвестиції забезпечують динамічний розвиток підприємства і дозволяють вирішувати такі задачі, як розширення власної підприємницької діяльності за рахунок нагромадження фінансових і матеріальних ресурсів; придбання нових підприємств; диверсифікованість діяльності внаслідок освоєння нових областей бізнесу.

2. Інвестиційна діяльність підприємства підпорядкована певній інвестиційній політиці, розробленій підприємством в складі його фінансової стратегії. Основною ціллю інвестиційної політики є забезпечення найефективніших шляхів розширення активів підприємства з позицій перспектив його розвитку і збільшення його ринкової вартості. З врахуванням цієї цілі інвестиційна політика представляє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, яка заключається у виборі і реалізації найефективніших шляхів розширення об'єму його активів для забезпечення основних напрямків його розвитку.

3. Інвестиційна привабливість підприємства - це інтегральна характеристика окремих підприємств як об'єктів майбутнього інвестування з позицій перспективності розвитку, обсягів і перспектив збуту продукції, ефективності використання активів, їхліквідності, стану платоспроможності і фінансової стану. Для оцінки інвестиційної привабливості можуть бути використані різні фінансові коефіцієнти. Їх склад визначається виходячи з цілей і глибини аналізу фінансового стану. Такими синтетичних показниками є оборотність активів, прибутковість капіталу, фінансова стабільність, ліквідність активів тощо.

4. «СЕ Борднетце-Україна» виготовляє продукцію досить високої якості відповідно існує проблема дуже високої собівартості. Це пов'язано з значним рівнем фондоемкостівиготовляємої продукції та високими цінами на ресурси, що закупаються для виробництва даної продукції. Тому найголовніша задача для даного підприємства – зниження собівартості. Основними шляхами зниження витрат є економія всіх видів ресурсів, що споживаються у виробництві: трудових та матеріальних. Так, значну долю в структурі витрат виробництва займає оплата праці. Тому актуальною є задача зниження трудоємкості продукції, що виготовляється, зростання продуктивності праці, скорочення чисельності персоналу. Зниження трудоємкості продукції, збільшення продуктивності праці можна досягнути різними шляхами. Найбільш важливі з них – механізація та автоматизація виробництва, розробка та застосування прогресивних, високопродуктивних технологій, заміна та модернізація застарілого обладнання. На даному підприємстві дуже багато застарілого обладнання, яке можна продати без будь-якої шкоди для виробництва. Отримані кошти можна вкласти в нове, ресурсозберігаюче обладнання, яке підвищить фондівіддачу.

5. Аналіз ризику інвестиції повинен виконуватися на основі профілю ризику, тобто накопичених ймовірностей досягнення визначених результатів. Для його побудови повинні бути виділені параметри проекту, що впливають на результативність інвестиції, що пов'язані з невизначеністю, і задані варіанти їхніх значень, що формуються в залежності від сформованої ситуації. Наочно це можна представити у вигляді дерева рішень. Аналіз ступеня ризику здійснюється за наступними правилами: аналіз умов здійснення інвестиційного проекту і вибір параметрів, пов'язаних з невизначеністю інформації; фіксація точки ухвалення рішення, вхідної інформації, встановлення цільової функції; встановлення альтернативних варіантів випадкового розвитку подій; встановлення ймовірності здійснення події; визначення значень цільової функції; побудова профілю ризику; аналіз профілю ризику та схвалення інвестиційного рішення згідно зі стратегією, що була вироблена.

6. Залучення інвестицій було і залишається ключовим питанням розвитку економіки. Конкретизація інвестиційної спрямованості регіонального розвитку повинна спиратися передусім на розробку концепції або програми залучення інвестицій в економіку регіону (міста) з чітким визначенням коротко- та довготермінових цілей реалізації базової програми інвестування, характеристики погнозних напрямків і обсягів залучення інвестицій, а також визначення форм освоєння інвестиційних надходжень. В умовах підвищення самостійності регіонів великого значення набуває визначення регіональних потреб в інвестиціях на продуктивний розвиток суб'єктів господарювання і можливостей цих суб'єктів освоїти очікувані інвестиції. Фактично питання стоїть про спроможність регіональної інфраструктури ефективно використовувати залучені та запозичені кошти для покриття потреб регіонів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Г.Г. Кірейцев, Житомир: ЖІТІ, 2001. – 440 с.
2. Закон України "Про інвестиційну діяльність"
3. Майорова, Т.В. Інвестиційна діяльність: Навчальний посібник / Т В Майорова. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 376 с
4. Череп А.В.ІнвестознавствоНавчальний посібник / К.: Кондор, 2006.- 398 с.
5. Мойсеєнко І.П.. Інвестування :навчальний посібник /І.П. Мойсеєнко. Київ : Знання, 2006. 490 с.
6. В. М. Аскинадзи, В. Ф. Максимова. Москва □ Фрайт □ 2014. ИНВЕСТИЦИИ 422 с.
7. Петрушевська В. В. Державне регулювання інноваційно-інвестиційних пріоритетів динамічного розвитку економіки України / В. В. Петрушевська // Стратегія інноваційного розвитку підприємств України : зб. наук. пр. – К. : КНУТД. – 2003. – 415 с.
8. Онікеєнко В. В. Інноваційна парадигма соціально-економічного розвитку України / В. В. Онікеєнко, Л. М. Ємельяненко, І. В. Терон. К. : РВПС НАН України, 2006. – 311 с.
9. Малютін О.К.Концепція поліпшення інвестиційного клімату в Україні// Фінанси України.— 2008. — № 11 (156). — 576с.
10. Забарна Е. М. Оцінка та перспективи розвитку Одеського регіону / Е. М. Забарна // Економіст. – 2008. – № 1. –
11. Онікеєнко В. В. Інноваційна парадигма соціально-економічного розвитку України / В. В. Онікеєнко, Л. М. Ємельяненко, І. В. Терон. К. : РВПС НАН України, 2006. – 480 с.
12. Забарна Е. М. Оцінка та перспективи розвитку Одеського регіону / Е. М. Забарна // Економіст. – 2008. – № 1. – С. 44-47.
13. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України : в 3 т. / [за ред. акад. НАН України В. М. Гейця, акад. НАН України В. П.

Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б. Є. Кваснюка]. – К. : Фенікс, 2007. – 556 с.

14. Данько М. Довгострокові пріоритети інноваційного розвитку економіки України в умовах глобалізації / М. Данько // Стратегія економічного розвитку України : наук. зб. – К. : КНЕУ, 2001. – Вип. 5. – 334 с.

15. Україна у 2005–2009 рр.: стратегічні оцінки суспільно-політичного та соціально- економічного розвитку : [монографія] / [Н. В. Грицяк, В. Є. Воротін, Я. А. Жаліло, М. Т. Степико] ; за ред. к.т.н. Ю. Г. Рубана. – К., 2009. – 645 с.

16. Мартиненко В. Формування державного механізму управління інвестиційним процесом в Україні: проблеми невизначеності та методи їх зняття / В. Мартиненко // Економіка України. – 2004. – № 8. – С. 50-56.

17. Гутуряк К. О. Проблеми впливання інвестиційних потоків в розвиток національної економіки та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / К. О. Гутуряк, С. Р. Савончак. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/63729.doc.htm

18. Мазученко А. С. Інвестиційна діяльність в Україні / А. С. Мазученко. – К. : Кондор, 2005. – С. 406.

19. Плохій М. О. Вплив інвестиційної політики на економічний розвиток регіонів / М. Плохій // Фінанси України. – 2004. – № 8.

20. Давиденко Н. М. Активізація інвестиційної діяльності аграрному секторі економіки України / Н. М. Давиденко // Агроінком. – 2007. – № 9-10. – С. 73–76.

21. Ілляшенко К. В. Перспективні напрями інвестиційної політики в АПК України / К. В. Ілляшенко // Економіка АПК. – 2007. – № 11. – С. 121–125.

22. Петрушевська В. В. Державне регулювання інноваційно-інвестиційних пріоритетів динамічного розвитку економіки України / В. В. Петрушевська // Стратегія інноваційного розвитку підприємств України : зб. наук. пр. – К. : КНУТД. – 2003. – С. 137– 141.

23. Інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування : Статистична інформація [Електронний ресурс] // Інтернет-сайт / Державний комітет статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

24. Феняк Л. А. Вплив іноземних інвестицій на економіку України [Електронний ресурс] / Л. А. Феняк, А. Ю. Сідлецький. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/63729.doc.htm

25. Іноземні інвестиції в економіку України : Статистична інформація [Електронний ресурс] // Інтернет-сайт / Державний комітет статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

26. Бутняров А. Сприятливий інвестиційний клімат країни -запорука залучення іноземних інвестицій / А. Бутняров // Ринок цінних паперів України. – 2008. – № 3-4. – С. 29– 32.

27. Шосталь С. О. Активізації інвестиційного процесу в Україні: проблеми та шляхи їх розв'язання / С. О. Шосталь // Статистика України. – 2008. – №3.– С. 119–122. 18. Саблук П. Процеси міжнародного руху капіталів та участь у них України / П. Саблук // Економіка України. – 2008. – № 8. – С. 56– 68.

Додаток А

Організаційна структура ТОВ «СЕ Борднетце-Україна»

Eckhard Bistram
CEO
Ternopil/Ukraine

